

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***«Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ
ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ»***

ΛΙΑΠΑΡΙΝΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΥΡΑΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή για τη πολύτιμη καθοδήγηση του. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους εκπροσώπους των αγροτουριστικών επιχειρήσεων για τη πολύτιμη βοήθεια που μου πρόσφεραν στη συγκέντρωση των στοιχείων. Επιπλέον οφείλω να ευχαριστήσω και τους γονείς μου που μου συμπαραστάθηκαν όλα τα χρόνια της φοίτησης μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Σκοπός αυτής της πτυχιακής είναι μέσω του ερωτηματολογίου που δημιουργήθηκε να συλλεχθούν κάποια στοιχεία σχετικά με το βαθμό ανάπτυξης του αγροτουρισμού, ποια πλεονεκτήματα προσφέρει και τι είναι αυτό που έχει συμβάλει στο αργό ρυθμό του ώστε να αναπτυχθεί. Αρχικά η πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε έξι κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται σε ιστορικά στοιχεία για το τουρισμό πως ξεκίνησε και πως έχει εξελιχθεί.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει τον ορισμό του αγροτουρισμού, ιστορικά στοιχεία, τους στόχους του, τις προϋποθέσεις ανάπτυξης του και τέλος αναφέρει τα θετικά και τα αρνητικά που προσφέρει.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αναπτυξιακά προγράμματα από τότε που ξεκίνησαν αλλά και αυτά που τρέχουν έως σήμερα.

Συνεχίζοντας στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη προβολή των αγροτουριστικών προορισμών και στα αξιοθέατα που προσφέρει ο Νομός Ηλείας.

Το πέμπτο κεφάλαιο εστίασε στη εύρεση αγροτουριστικών επιχειρήσεων όπου δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό να συλλεχθούν στοιχεία σχετικά με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο νομό να και να προκύψουν κάποια αποτελέσματα μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία.

Στο τελευταίο κεφάλαιο η πτυχιακή εργασία παρουσιάζει τη μελέτη περίπτωσης μιας αγροτουριστικής επιχείρησης, όπου μέσω ενός ερωτηματολογίου συγκεντρώθηκαν κάποια πληροφορίες σχετικά με τη επιχείρηση, τις υπηρεσίες που προσφέρει και έτσι προέκυψαν κάποια αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: Αγροτουρισμός, ερωτηματολόγιο, αγροτουριστικοί προορισμοί

ABSTRACT

The present thesis focuses on the development of agrotourism in the Prefecture of Ilia. The purpose of this thesis is through a questionnaire designed to collect some information on the degree of development of agrotourism, what benefits it offers and what has contributed to its slow pace of development. Initially the thesis is divided into six chapters.

The first chapter deals with historical data on how tourism began and evolved. The second chapter analyzes the definition of agrotourism, its historical background, its aims, the conditions for its development, and finally, the pros and cons it offers.

The third chapter presents the development programs since they started and those that are running until now.

Continuing in the fourth chapter, reference is made to the promotion of rural tourism destinations and the sights offered by the Prefecture of Ilia.

The fifth chapter focused on finding agro-tourism businesses where a questionnaire was created to collect data on the development of agro-tourism in the county and to obtain some results through this whole process.

In the final chapter, the thesis presents the case study of a rural tourism business, where a questionnaire gathered some information about the business, the services it offers, and thus produced some results.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT.....	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1. Ορισμοί τουρισμού.....	9
1.2. Τα είδη των τουριστών	12
1.3. Ιστορική εξέλιξη του τουρισμού.....	14
1.4. Γενικές μορφές τουρισμού.....	16
1.4.1 Μαζικός τουρισμός.....	16
1.4.2 Τουρισμός των ειδικών ενδιαφερόντων.....	16
1.4.3 Εναλλακτικός τουρισμός.....	19
1.5. Διαφορές μαζικού έναντι εναλλακτικού.....	23
1.6 Διακρίσεις του τουρισμού.....	24
1.7. Κατηγορίες τουρισμού.....	25
1.7.1 Μαζικός τουρισμός.....	25
1.7.2 Ατομικός τουρισμός.....	25
1.7.3 Εθνικός ή εσωτερικός τουρισμός.....	26
1.7.4 Συνεχής τουρισμός.....	27
1.7.5 Ατομικός τουρισμός.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Ορισμός.....	29
2.2 Διάκριση αγροτουρισμού.....	30
2.3 Ιστορική αναδρομή.....	32
2.4 Το προφίλ του αγροτουρίστα.....	34
2.5 Μορφές αγροτουρισμού.....	35
2.6 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα	37

2.7 Προϋποθέσεις εφαρμογής του αγροτουρισμού.....	38
2.8 Το αγροτουριστικό προϊόν.....	39
2.9 Αγροτουριστικό πακέτο.....	42
2.10 Στόχοι αγροτουρισμού.....	43
2.11 Προϋποθέσεις αγροτουριστικής ανάπτυξης.....	44
2.12 Θετικές / Αρνητικές συνέπειες.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

3.1 LEADER I.....	48
3.2 LEADER II.....	49
3.3 LEADER +.....	50
3.4 ΕΠΑΑΑΥ.....	51
3.5 ΕΣΣΑΑ.....	52
3.6 Πιστοποίηση.....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΠΡΟΒΟΛΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

4.1 Γενικές πληροφορίες σχετικά με το νομό.....	55
4.2 Δημοφιλείς προορισμοί.....	55
4.3 Μουσεία / Αρχαιολογικοί χώροι.....	59
4.4 Αξιοθέατα.....	61
4.5 Εκδηλώσεις- Φεστιβάλ.....	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου.....	67
5.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	67
5.3 Συμπεράσματα.....	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

6.1 Παρουσίαση της αγροτουριστικής επιχείρησης.....	81
6.1.1 Ιστορία της επιχείρησης.....	81
6.1.2 Περιβάλλον.....	82
6.1.3 Εγκαταστάσεις.....	83
6.2 Σκοπός της έρευνας και η διαδικασία συνέντευξης με την επιχείρηση.....	86
6.3 Η προβολή των ερωτήσεων και τα αποτελέσματα τους.....	86
6.4 Συμπεράσματα.....	96
6.4.1 Ανάλυση συμπερασμάτων.....	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	99
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	100

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή τουρισμού και ανάπτυξης της υπαίθρου. Είναι ουσιαστικά μια αναπτυξιακή διαδικασία δηλαδή μια μορφή τουρισμού που δεν επεμβαίνει στο περιβάλλον και δεν το αλλοιώνει. Ο αγροτουρισμός φέρνει το κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού και της επαρχίας και του δίνει τη δυνατότητα να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες. Στο αγροτουρισμό ο τουρίστας είναι επισκέπτης θαυμαστής του τόπου που αναζητά την αυθεντικότητα και την ομορφιά την ήσυχη ζωή του τόπου. Ουσιαστικά έρχεται σε επαφή με τη φύση, μαθαίνει να δοκιμάζει το κρασί και πολλά άλλα. Επίσης, είναι μια αναπτυξιακή πρόταση η οποία μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Ιδιαίτερη θέση κατέχουν στο αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι οι δυνατότητες επίσκεψης και ξενάγησης σε οινοποιεία μπορούν να προσδώσουν στο αγροτουρισμό ξεχωριστή τοπική ταυτότητα.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αναλύεται η έννοια του τουρισμού και του εναλλακτικού τουρισμού. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται ο αγροτουρισμός, οι μορφές αγροτουρισμού, οι προϋποθέσεις ανάπτυξης. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις προοπτικές και στα αναπτυξιακά προγράμματα του αγροτουρισμού. Στο τέταρτο κεφάλαιο προβάλλονται τα αξιοθέατα και οι αγροτουριστικοί προορισμοί. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια έρευνα με τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου από το οποίο θα συλλεχθούν στοιχεία από αγροτουριστικές επιχειρήσεις και θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα σχετικά με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Κλείνοντας το τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια μελέτη περίπτωσης μιας αγροτουριστικής επιχείρησης που επιλέχθηκε με σκοπό να παρουσιαστούν κάποια αποτελέσματα σχετικά για το πόσο είναι αναπτυγμένος ο αγροτουρισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 Ορισμοί τουρισμού

Η λέξη τουρισμός προέρχεται από τη Γαλλική λέξη tour και την Αγγλική touring που σημαίνουν γύρος, περιήγηση¹. Από τις αρχές του 20 αιώνα πολλοί διεθνείς οργανισμοί προσπάθησαν να ορίσουν την έννοια του τουρισμού (Διεθνής Ακαδημία του Τουρισμού, Διεθνής Ένωση Επιστημόνων Τουρισμού και Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού) και ειδικοί προσπάθησαν να ορίσουν το εννοιολογικό περιεχόμενο του τουρισμού Schwink 1924, Glucks 1929, Hunziker και Krapf 1942, Mariotti 1950, Jafari 1977. Επιπροσθέτως αναφέρονται οι κυριότεροι ορισμοί που έχουν δοθεί για το τουρισμό που καθορίζουν το εννοιολογικό και λειτουργικό περιεχόμενο.

Ο Schwihk (1924) θεωρεί ότι «ο τουρισμός είναι η κίνηση των ανθρώπων που εγκαταλείπουν προσωρινά τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους για λόγους που αφορούν το πνεύμα, το σώμα ή το επάγγελμα». Στον ορισμό αυτό, καλύπτονται οι λόγοι της τουριστικής μετακίνησης. Όμως, η μετακίνηση αναφέρεται ως εγκατάλειψη, γεγονός που δεν ανταποκρίνεται στον εννοιολογικό περιεχόμενο του σύγχρονου τουρισμού.

Ο Ν. Αιγινήτης (1929) αναφέρει ότι: τουρισμός καλείται η από χώρα σε χώρα ή από πόλη σε άλλη πόλη μετάβαση ατόμων ομαδικά ή μεμονωμένα για λόγους βραχείας ή μακράς, πάντως όχι μόνιμου διαμονής, για αναψυχή, αποκλειόμενης της εργασίας επιφερούσης άμεσου όφελος πλην εκείνης η οποία δύναται να έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα τη διαφήμιση της χώρας στην οποία κατευθύνεται ο επιχειρών μία τέτοια μετάβαση.

Hunziker και Krapf (1942) αυτοί θεωρούν ότι ο τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και εκδηλώσεων που δημιουργούνται από τη διαμονή των αλλοδαπών αν αυτή δεν έχει σαν αιτία πρόσκαιρες ή μόνιμες κερδοφόρες ενέργειες.

Ο De Meyer (1971) ορίζει ότι «ο τουρισμός είναι το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και των δραστηριοτήτων που προκύπτουν από αυτές, οι οποίες προκαλούνται από την εξωτερική και πραγματοποίηση του πόθου, που αδρανεύει σε

διάφορο βαθμό και δημιουργεί την ένταση σε κάθε άτομο». Στον ορισμό αυτό υπάρχει και ένα πρόσθετο στοιχείο που τονίζεται ιδιαίτερα, και είναι η ψυχική διάθεση (πόθος) του κάθε ατόμου, η οποία δημιουργεί ευνοϊκές καταστάσεις για τουριστική μετακίνηση στη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου.

Ο Marrioti ¹(1950) ορίζει «ως τουρισμό το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που σχετίζονται με τη διαμονή των ξένων που ταξιδεύουν για αναψυχή, μόρφωση ή θεραπεία, χωρίς κύριο σκοπό το κέρδος». Στον ορισμό αυτό, υπάρχει ευρύτητα, η οποία καλύπτει οτιδήποτε λαμβάνει χώρα από τη στιγμή λήψης της ταξιδιωτικής απόφασης μέχρι και την ολοκλήρωση του τουριστικού ταξιδιού.

Ο Καλφιώτης (1976) ορίζει τον τουρισμό «...η εκ του γεωγραφικού περιβάλλοντος της μόνιμου διαμονής εις έτερον πρόσκαιρος διακίνησης ατόμων, μεμονωμένως ή συλλογικώς, η οποία αποσκοπεί εις την διά της τέρψεως ικανοποίηση ψυχικής επιθυμίας ή πνευματικής περιέργειας εν γένει και η οποία προκαλεί την δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων». Στον ορισμό αυτό, πρόσθετα, γίνεται σαγής αναφορά στα τουριστικά κίνητρα (π.χ. τέρψη, ψυχική ικανοποίηση, πνευματική περιέργεια) και στη δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων, που σημαίνει ότι στις τουριστικές ανάγκες αντιστοιχούν τουριστικά προϊόντα.

Ο Jafari (1977) θεωρεί ότι ο «τουρισμός είναι η μελέτη του ανθρώπου που βρίσκεται μακριά από το συνηθισμένο του φυσικό περιβάλλον, της βιομηχανίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του και των επιδράσεων που ασκεί αυτός και η βιομηχανία στο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον του χώρου που τον φιλοξενεί». Στον ορισμό αυτό, υπάρχει ευρύτητα που εξηγεί πλήρως τον τουρισμό, καλύπτει πολλαπλές δραστηριότητες και δεν υπάρχει κανένας τοπικός περιοριστικός παράγοντας.

Το Διεθνές Συνέδριο Στατιστικής για τα Ταξίδια και τον Τουρισμό, που έγινε στην Ottawa του Καναδά το 1991, πρότεινε ένα νέο ορισμό όπου «ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τον ελεύθερο χρόνο, το επάγγελμα κ.ά. των ανθρώπων που ταξιδεύουν και παραμένουν σε περιοχές εκτός του συνήθους περιβάλλοντος όπου ζουν, για όχι περισσότερο από ένα συνεχόμενο έτος». Στον ορισμό αυτό, υπάρχει ευρύτητα στην έννοια του τουρισμού και επιπλέον

---

¹ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ.40-41

εισάγεται η έννοια του συνήθους περιβάλλοντος, που καλύπτει, πολλαπλές δραστηριότητες και αποκλείει άλλες καθημερινές, όπως τα ψώνια, τη μετάβαση προς εργασία, την επιστροφή απ' αυτήν κ.λπ.

Οι Mill και Morrison ²(1992) ορίζουν ότι «ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που αναπτύσσεται όταν οι τουρίστες ταξιδεύουν, και περιλαμβάνει οτιδήποτε σχετίζεται με την προετοιμασία και την πραγματοποίηση του ταξιδιού, την παραμονή, την επιστροφή και τις αναμνήσεις μετά από αυτό. Ακόμα, περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ταξιδιωτών που γίνονται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, τις αγορές που πραγματοποιούνται και τις αλληλεπιδράσεις οι οποίες συμβαίνουν μεταξύ ξένων και ντόπιων, καθώς και τις επιπτώσεις που προκύπτουν». Στον ορισμό αυτό, ενσωματώνονται τέσσερις φάσεις της καταναλωτικής συμπεριφοράς προ της διενέργειας του ταξιδιού (π.χ. της συλλογή πληροφοριών, της συζήτησης με φίλους και συγγενείς και της διασφάλισης των συνηθειών κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αγαθών και υπηρεσιών), της ταξιδιωτικής μετακίνησης προς και από τον τουριστικό προορισμό και της μετακαταναλωτικής συμπεριφοράς όπως είναι η αναπαραγωγή φωτογραφιών και η συζήτηση των εμπειριών που αποκτήθηκαν από το ταξίδι.

Οι McIntosh, Goeldner και Ritchie (1995) ορίζουν τον τουρισμό ως «το σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν μέσα από τις συναλλαγές με τους τουρίστες, τους προμηθευτές, τις κυβερνήσεις των τόπων φιλοξενίας των τουριστών αυτών και των άλλων επισκεπτών». Στον ορισμό αυτό, προσδιορίζονται τέσσερα βασικά στοιχεία του τουρισμού, τα οποία είναι: οι τουρίστες, οι επιχειρήσεις που προσφέρουν τακτικές υπηρεσίες, οι κυβερνήσεις που ασκούν έλεγχο στην τουριστική δραστηριότητα και οι άνθρωποι, οι οποίοι ζουν στις περιοχές φιλοξενίας των τουριστών.

---

² Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ.41-42

1.2 Τα είδη των τουριστών

Τα άτομα που ταξιδεύουν χαρακτηρίζονται γενικά ως ταξιδιώτες³. Για τα άτομα που ταξιδεύουν για τουρισμό χρησιμοποιείται ο όρος επισκέπτης. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ) ο όρος ταξιδιώτης διαχωρίζεται στους:

α) Τουρίστες. Περιλαμβάνει όλους τους επισκέπτες, ημεδαπούς ή αλλοδαπούς οι οποίοι είναι προσωρινοί επισκέπτες και παραμένουν τουλάχιστον 24 ώρες με διανυκτέρευση και όχι περισσότερο από ένα έτος στη χώρα ή την περιοχή που επισκέπτονται. β) Εκδρομείς/ημερήσιους επισκέπτες. Περιλαμβάνει ημεδαπούς ή αλλοδαπούς, οι οποίοι είναι προσωρινοί επισκέπτες και παραμένουν λιγότερο από 24 ώρες στη χώρα ή την περιοχή που επισκέπτονται, χωρίς να πραγματοποιούν καμιά διανυκτέρευση. Στη κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όσοι ταξιδεύουν με κρουαζιερόπλοια, οι επιβάτες τρένων (οι οποίοι συμμετέχουν σε ένα ομαδικό πρόγραμμα και διαμένουν στο τρένο.) Πρέπει όμως να πούμε ότι οι επισκέπτες διακρίνονται:

- Σε διεθνείς επισκέπτες. Άτομα που ταξιδεύουν σε μια χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία ζουν όχι για περισσότερο από 12 μήνες και που ο σκοπός της επίσκεψης τους αφορά άσκηση δραστηριότητας για την οποία θα αποζημιωθούν.
- Σε εγχώριους επισκέπτες. Άτομα που ζουν σε μια χώρα και ταξιδεύουν σε ένα άλλο μέρος της ίδιας χώρας, όχι για περισσότερο από 12 μήνες και ο λόγος της επίσκεψης τους είναι η άσκηση δραστηριότητας για την οποία θα ζητήσουν αποζημίωση. Οι εγχώριοι επισκέπτες μπορεί να είναι επισκέπτες που διανυκτερεύουν ή επισκέπτες μιας ημέρας.

---

³ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 54

Σχήμα 1 Ταξινόμηση των ταξιδιωτών σύμφωνα με τα τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (World Tourism Organization)

Πηγή : Προσαρμοσμένο από Seekings, John (1989), Components of Tourism. In Witt, Stephen F. and Luiz Moutinho eds, Tourism Marketing and Management Handbook (Hemel Hempstead: Prentice Hall). P. 58

1.3 Ιστορική εξέλιξη τουριστικού φαινομένου

Τα πρώτα ταξίδια αρχίζουν στους αρχαίους χρόνους μαζί τους και μια πορεία στο χρόνο⁴. Οι πρώτοι ταξιδιώτες ήταν έμποροι και επιστήμονες που συνέδεαν το ταξίδι με το επάγγελμά τους. Η εφεύρεση της σφηνοειδούς γραφής του χρήματος από τους Σουμέριους καθώς και της ρόδας, τους δίνει τον τίτλο των ιδρυτών του τουρισμού. Η ανάπτυξη των πρώτων μεγάλων πόλεων στη Μεσοποταμία οδηγεί και στην ανάγκη επαφών για εμπορικούς, πολιτικούς ή μορφωτικούς λόγους. Οι Αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι ταξίδευαν τόσο για ιδιωτικούς όσο και για εμπορικούς λόγους και ήταν συνήθως άτομα της άρχουσας τάξης (Το εμπόριο γίνεται η αιτία για τα πρώτα ταξίδια στη Κίνα και την Ινδία. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι Ολυμπιακοί αγώνες στην ανάπτυξη του τουρισμού σε διεθνή συμμετοχή θρησκευτικών εκδηλώσεων και αθλητισμού. Αργότερα ο θρησκευτικός τουρισμός κάνει την εμφάνιση του μέσω των σταυροφοριών. Τα πρώτα «πρακτορεία μεταφοράς» εμφανίζονται στην Βενετία και την Αγγλία. Οι Ενετοί ως κυρίαρχοι του εμπορίου και των θαλασσών είναι οι πρώτοι που πραγματοποίησαν τα ταξίδια στους Άγιους Τόπους ενός «οργανωμένου πακέτου τουριστικών υπηρεσιών» το οποίο περιλάμβανε ταξίδι φαγητό, διαμονή. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, δύο μορφές τουρισμού επικρατούν κατεξοχήν:

1) Ο πανεπιστημιακός τουρισμός: Αυτός εμφανίζεται ιδιαίτερα αναπτυγμένος γύρω από τα πανεπιστημιακά κέντρα της Ευρώπης, όπως το Παρίσι, το Μονπελιέ, την Οξφόρδη, το Κέμπριτζ κ.λπ. 2) Ο τουρισμός των μεγάλων θρησκευτικών γεγονότων και εορτών: Στα τέλη του Μεσαίωνα, η ελβετική και γερμανική ξενοδοχία έχει αποκτήσει μεγάλη φήμη, χάρη προσφερόμενων υπηρεσιών, ενώ στη Γαλλία η γαστρονομία συμβάλλει στην περαιτέρω εξειδίκευση του ξενοδοχειακού προϊόντος συνδέοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την παραμονή με την ψυχαγωγία.

Κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης, ο τουρισμός εμπλουτίζεται με νέα κίνητρα. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν με κύριο σκοπό την ευχαρίστηση. Στα πλαίσια των εκπαιδευτικών μετακινήσεων των Άγγλων ευγενών, δημιουργούνται στη Γαλλία δύο ειδών περιηγήσεις: η «μικρή περιήγηση» που περιλάμβανε το Παρίσι και τη

---

⁴ Βαρβαρέσος Σ., (2000), «Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές», Αθήνα, Εκδόσεις Προπομπός, σελ. 16-19.

νοτιοδυτική Γαλλία, και η «μακρά περιήγηση» , που, εκτός των παραπάνω, συμπεριλάμβανε τη Βουργουνδία, την νότια και τη νοτιοανατολική Γαλλία.

Το 1800 χρησιμοποιείται για πρώτη φορά η λέξη, για να χαρακτηρίσει τα άτομα που συμμετείχαν στη μακρά περιήγηση. Το 1811 πρωτοεμφανίζεται η λέξη, για να δηλώσει κατά επεξηγηματικό τρόπο την πρακτική του να ταξιδεύει κανείς από ευχαρίστηση.

Μεταξύ 1840 και 1860, τα χαρακτηριστικά του τουρισμού και η κινητικότητα των τουριστών μεταβάλλονται με την ανακάλυψη και την εξάπλωση του σιδηροδρόμου, που υπήρξε και το πρώτο μέσο μαζικής μεταφοράς.

Το 1841 στην Αγγλία, ο Thomas Cook οργανώνει το πρώτο ταξίδι με οδηγούς, ενώ το 1845 δημιουργεί στο Αέισεστερ το γραφείο ταξιδιών «Thomas Cook & Son», που στη συνέχεια θα ιδρύσει υποκαταστήματα σε 68 χώρες του κόσμου. Παράλληλα, στα τέλη του αιώνα, παρατηρείται μια χωρίς προηγούμενο ανάπτυξη των ξενοδοχείων πολυτελείας Grand Hotel της Ρώμης το 1893, Ritz του Παρισιού το 1898, Carlton του Λονδίνου το 1898 κλπ.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, το τουριστικό φαινόμενο μεταβάλλεται. Σ' αυτό συμβάλλουν οι ακόλουθοι λόγοι:

- Η οικονομική συγκυρία της περιόδου 1905 – 1914.
- Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-18), όπου οι αριστοκράτες και οι μονάρχες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ουσιαστικά εξαφανίζονται.
- Οι πληθωριστικές τάσεις, που αφανίζουν ολοκληρωτικά τους εισοδηματίες , που αποτελούσαν την touristy society του 19ου αιώνα.
- Η οικονομική κρίση του 1929, η οποία καταστρέφει ουσιαστικά τον αριστοκρατικό τουρισμό του 19ου αιώνα.

1.4 Γενικές μορφές τουρισμού

Ο τουρισμός κατηγοριοποιείται σε τρεις γενικές μορφές:⁵

1.4.1 Μαζικός τουρισμός

Τον μαζικό τουρισμό (mass tourism), αυτή η μορφή εκφράζει τη παραδοσιακή αγορά δαπανών, η οποία περιλαμβάνει και το μεγαλύτερο τμήμα τουριστών, αναζητούν στο ταξίδι τους κυρίως την ξεκούραση και τη διασκέδαση, σε ηλιοτροπικούς κυρίως προορισμούς.

1.4.2 Τουρισμός των ειδικών ενδιαφερόντων

Τον τουρισμό των ειδικών ενδιαφερόντων (special interest tourism), που σχετίζεται με ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού, οι οποίες διαμορφώνονται από τα κοινά ειδικά ενδιαφέροντα των ανθρώπων που τις προτιμούν (π.χ. λάτρεις των σπορ, φυσιολατρία, πολιτιστικά ενδιαφέροντα, αναζήτηση νέων συγκινήσεων).

Σύμφωνα με τη διατύπωση του τουρισμού των ειδικών ενδιαφερόντων έχουν αναπτυχθεί οι ακόλουθες ειδικές μορφές:⁶

1. Κοινωνικός τουρισμός
2. Τουρισμός υγείας
3. Εκπαιδευτικός τουρισμός
4. Θρησκευτικός τουρισμός
5. Συνεδριακός τουρισμός
6. Εκθεσιακός τουρισμός
7. Τουρισμός κινήτρων
8. Επαγγελματικός τουρισμός
9. Θεματικός τουρισμός
10. Αστικός τουρισμός ή τουρισμός των πόλεων

---

⁵ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική» ,Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ. 62

⁶ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική» , Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 70-75

1. Κοινωνικός τουρισμός

Ο κοινωνικός τουρισμός (social tourism) είναι ειδική μορφή τουρισμού που προωθείται από επαγγελματικές ενώσεις, οργανισμούς, συνεταιρισμούς και εργατικά σωματεία, με σκοπό να διευκολύνει τη συμμετοχή στον τουρισμό των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων. Τα χαρακτηριστικά του γνωρίζονται είναι η ασθενής αγοραστική δύναμη εκείνων που συμμετέχουν και η εξασφάλιση ειδικών παροχών στους «κοινωνικούς τουρίστες».

2. Τουρισμός υγείας

Ο τουρισμός και τα ταξίδια συνδέονται στενά με τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας, η οποία αποτελεί μία από τις βασικές συνιστώσες της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής.

Ο τουρισμός υγείας (health tourism) εξελίσσεται συνεχώς σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο και περιλαμβάνει κέντρα τουρισμού υγείας, στα οποία παρέχονται όλες οι υπηρεσίες που σχετίζονται με την ειδική διαιτητική, την άσκηση και τις ειδικές θεραπείες, όπως, για παράδειγμα, είναι η θεραπεία κατά του άγχους και κατά του καπνίσματος, η ψυχοθεραπεία, η κινησιοθεραπεία, η χαλάρωση, κ.λπ.

Ο τουρισμός υγείας διακρίνεται σε ιαματικό-θερμαλιστικό τουρισμό, σε τουρισμό ευεξίας (wellness tourism) και σε ιατρικό τουρισμό (medical tourism).

- Ιαματικός τουρισμός ή θερμαλισμός
- Τουρισμός ευεξίας
- Ιατρικός τουρισμός

3. Εκπαιδευτικός τουρισμός

Σ' αυτή την ειδική μορφή τουρισμού συμπεριλαμβάνονται τα ταξίδια που, κατά κύριο λόγο, πραγματοποιούνται από νέους, οι οποίοι έχουν ως κίνητρο την εκπαίδευση και τη μόρφωση. Στόχος αυτών των ταξιδιών είναι συνήθως οι περιοχές με πλούσιο τουρισμό ή μεγάλη παράδοση σε κάποια επιστήμη.

4. Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός (religious tourism) μπορεί να οριστεί ως μια ειδική μορφή τουρισμού, που εκφράζει την επιθυμία των ατόμων να μετακινηθούν από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους και να πάνε σε έναν άλλο τόπο που τον θεωρούν ιερό (π.χ. ναό, μοναστήρι, ασκητήριο, τάφο αγίου), επιλέγοντας συχνά και συγκεκριμένο χρόνο (π.χ. Χριστούγεννα, Μεγάλη Εβδομάδα, Δεκαπενταύγουστο,

θρησκευτική πανήγυρη, εορτή αγίου), με σκοπό την επικοινωνία τους με το θείο, την εκπλήρωση ενός θαύματος ή την ένδειξη ευγνωμοσύνης.

Η μορφή αυτή τουρισμού είναι περιορισμένης διάρκειας (συνήθως 2-3 ημερών) και πραγματοποιείται κατά κανόνα τη διάρκεια μεγάλων θρησκευτικών εορτών.

5. Συνεδριακός τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός (congress and convention tour) περιλαμβάνει κάθε είδους οργανωμένες εκδηλώσεις, όπως, για παράδειγμα, συνέδρια ή συναντήσεις με μεγάλο ή μικρό αριθμό συμμετοχών και σε οποιοδήποτε επίπεδο (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές), όπου οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τουριστική δραστηριότητα.

Ο συνεδριακός τουρισμός θεωρείται σε παγκόσμιο επίπεδο μία από τις πλέον προσοδοφόρες μορφές τουρισμού. Οι συμμετέχοντες σε συνέδρια είναι συνήθως υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων και επιστήμονες, οι οποίοι, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, έχουν την οικονομική δυνατότητα να καταναλώσουν μεγάλα χρηματικά ποσά.

6. Εκθεσιακός τουρισμός

Ο εκθεσιακός τουρισμός (exhibition tourism) είναι ειδική μορφή τουρισμού που δημιουργείται γύρω από κάθε είδους εκθέσεις, οι οποίες συνήθως οργανώνονται σε μεγάλα αστικά κέντρα, οι επισκέπτες αυτών των εκθέσεων μπορούν να συνδυάσουν την επαγγελματική τους ενημέρωση με κάποια άλλη μορφή τουρισμού.

Για την ανάπτυξη του εκθεσιακού τουρισμού απαιτείται, εκτός των άλλων, και η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής, και συγκεκριμένα σύγχρονοι εκθεσιακοί χώροι που να είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι και να διαθέτουν τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους, δηλαδή εστιατόρια, καφετέριες, ταχυδρομείο, γραφείο εξυπηρέτησης επισκεπτών, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, ιατρείων κ.λπ.

7. Τουρισμός κινήτρων

Ο τουρισμός κινήτρων (incentive tourism), αποτελεί μια σχετικά νέα ειδική μορφή τουρισμού, που αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και υπόσχεται σημαντικά οικονομικά οφέλη για τις χώρες εκείνες που θέλουν, αλλά και που έχουν τις προϋποθέσεις να τον αναπτύξουν.

8. Επαγγελματικός τουρισμός

Ο επαγγελματικός τουρισμός (business tourism) είναι ειδική μορφή τουρισμού που έχει ως κριτήριο διάκρισης τον ταξιδιωτικό σκοπό και σχετίζονται με την προώθηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των συμμετεχόντων. Αποτελεί ταχύτατα αναπτυσσόμενη μορφή, λόγω της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας και της διεθνοποίησης της επιχειρησιακής δραστηριότητας, συνδυασμό με την ανάγκη για στενότερες επαγγελματικές επαφές.

9. Θεματικός τουρισμός

Η ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (theme tourism) είναι ραγδαία σ' όλο τον κόσμο, και ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες. Πρόκειται για οργανωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων και υποδομών (θεματικά πάρκα και μουσεία), των οποίων κοινή συνισταμένη είναι κάποιο συγκεκριμένο θέμα. Η ποικιλία αυτών των θεματικών πάρκων αντανακλά και το δυναμισμό της ζήτησης, όπως, για παράδειγμα, θεματικά πάρκα για παιδιά, θεματικά πάρκα σχετικά με την τεχνολογία, θεματικά πάρκα που αναβιώνουν την πολιτιστική παράδοση μιας περιοχής και τη ζωή ενός ιστορικού προτύπου.

1.4.3 Εναλλακτικός τουρισμός

Ο εναλλακτικός τουρισμός⁷ (alternative tourism): Αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού και χαρακτηρίζεται επίσης από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου στη ζήτηση, το οποίο συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα, όπως είναι η φυσιολατρία, τα ταξίδια περιπέτειας, ο αθλητισμός, η περιήγηση, το περιβάλλον, η γνωριμία με την τοπική παράδοση. Στις εναλλακτικές μορφές οι τουρίστες συχνά επιλέγουν έναν τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού στο οποίο κυριαρχεί η αυτονομία στις επιλογές και η περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού. Επιπλέον, και στις εναλλακτικές μορφές καταγράφεται η ανάπτυξη μιας ειδικής υποδομής που εξυπηρετεί τους συγκεκριμένους τουρίστες. Τέλος, κοινός παρανομαστής τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά των

εναλλακτικών μορφών τουρισμού αποτελεί ο σεβασμός της τοπικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής δομής.

---

⁷ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου Αθήνα,, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 14

Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί είναι:⁸

- i. Αγροτουρισμός
- ii. Τουρισμός υπαίθρου
- iii. Αθλητικός τουρισμός
- iv. Περιηγητικός τουρισμός
- v. Θαλάσσιος τουρισμός
- vi. Οικοτουρισμός ή οικολογικός τουρισμός
- vii. Πολιτιστικός τουρισμός
- viii. Ορεινός τουρισμός
- ix. Χειμερινός τουρισμός
- x. Ορειβατικός τουρισμός
- xi. Τουρισμός περιπέτειας

i. Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός είναι δραστηριότητα που αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο από αγρότες κατά κύριο επάγγελμα οι οποίοι είναι μόνιμοι κάτοικοι μιας περιοχής και έχουν ως κύριο σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας με την εκμετάλλευση τουριστικών καταλυμάτων, την τροφοδοσία των τουριστικών μικρομονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής και την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων που συνδέονται συμπληρωματικά με τον τουρισμό.

ii. Τουρισμός υπαίθρου

Στον τουρισμό υπαίθρου εμπίπτουν οι οργανωμένες δραστηριότητες των τουριστών στην ύπαιθρο. Οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με το ορεινό περιβάλλον και πραγματοποιούνται σε κατασκηνώσεις με σταθερές εγκαταστάσεις και σε κάμπινγκ που μπορεί να περιλαμβάνει σκηνές, ξύλινα προκατασκευασμένα σπίτια μέχρι και αυτοκινούμενα τροχόσπιτα. Καθοριστικό στοιχείο αυτής της μορφής τουρισμού είναι ότι οι τουρίστες που την προτιμούν αγαπούν τη δύση και θέλουν να γνωρίζουν το τόπο διαμονής τους και το περιβάλλον.

iii. Αθλητικός τουρισμός

Αυτή είναι η μορφή στην οποία περιλαμβάνονται τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα (π.χ. Ολυμπιακοί Αγώνες), οι αθλητικές δραστηριότητες με επαγγελματικό χαρακτήρα που σχετίζονται με τουρισμό, όπως προετοιμασία αθλητικών ομάδων σε ειδικές

---

⁸ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 76-78

εγκαταστάσεις. Επίσης, περιλαμβάνονται πολλές αθλητικές δραστηριότητες με ερασιτεχνικό χαρακτήρα (π.χ. ορειβασία, υποβρύχιο ψάρεμα)

iv. Περιηγητικός τουρισμός

Είναι μια εναλλακτική μορφή ⁹ τουρισμού η οποία εκδηλώνεται σε περιοχές με πολιτιστική παράδοση και με ωραίο φυσικό περιβάλλον. Οι τουρίστες περιηγητές κινούνται αυτόνομα. Πρόκειται συνήθως για ομαδικά ταξίδια (οικογένειες, παρέες).

v. Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι μία μορφή τουρισμού, όπου ο τουρίστας αποφασίζει να περάσει το περισσότερο ή και όλο του το χρόνο των διακοπών του « εν πλω» επιλέγοντας ως μέσο μετακίνησης και ως τόπο διαμονής και ψυχαγωγίας του ένα πλοίο που το προσφέρει ένα πρόγραμμα θαλάσσιας περιήγησης.

vi. Οικοτουρισμός ή Οικολογικός τουρισμός

Την αγορά του οικοτουρισμού αποτελούν οι τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα οι οποίοι είναι προσανατολισμένοι στη φύση και στην οικολογία. Ιδιαίτερα διαδεδομένη είναι η παρατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας όπως είναι η παρατήρηση πουλιών, οι ελεύθερες καταδύσεις, οι επισκέψεις σε εθνικά πάρκα. Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες αυτού του τύπου είναι ευνόητο ότι λαμβάνουν χώρα σε περιοχές με πλούσιους φυσικούς πόρους

vii. Πολιτιστικός τουρισμός

Οι τουρίστες επιθυμούν να βιώσουν εμπειρίες και να γνωρίσουν μορφές και στοιχεία του υλικού και πνευματικού πολιτισμού της χώρας που επισκέπτονται, όπως μνημεία, έθιμα όπου αυτά είναι κίνητρα ταυτίζονται με την έννοια του πολιτιστικού τουρισμού.

viii. Ορεινός τουρισμός

Ο ορεινός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού που έχει ως χαρακτηριστικό γνώρισμα τη χωρική διάσταση και τη μεγάλη θεματική ποικιλία των

---

⁹ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική» , Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 76-82

δραστηριοτήτων. Οι τουριστικές δραστηριότητες κάθε μορφής και τύπου στις ορεινές περιοχές έχουν παράδοση αιώνων και οι στόχοι τους κατά κύριο λόγο αφορούν στη φυσιολατρία, στην υγεία και στο αγροτικό πολιτισμό. Οι στόχοι αυτοί για ταξίδια στο βουνό ή στις ορεινές περιοχές είναι διαχρονικοί.

ix. Χειμερινός τουρισμός

Ο χειμερινός τουρισμός περιλαμβάνει ένα πλήθος τουριστικών δραστηριοτήτων που έχουν ως μόνο κοινό χαρακτηριστικό τη χρονική περίοδο πραγματοποίησή τους. Η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας κατά τη χειμερινή περίοδο αποτελεί βασική επιδίωξη της ελληνικής τουριστικής πολιτικής.

x. Ορειβατικός τουρισμός

Ο ορειβατικός τουρισμός ταυτίζεται με τη ορειβασία. Ως ορειβασία εννοούμε την ανάβαση, διάσχιση και κατάβαση σε οποιοδήποτε βουνό. Σήμερα η ορειβασία προσελκύει όλο και περισσότερους τουρίστες που ενδιαφέρονται για τη καλή τους φυσική κατάσταση και για πιο ουσιαστική επαφή με τη φύση.

xi. Τουρισμός περιπέτειας

Ως τουρισμός περιπέτειας ορίζεται η δραστηριότητα εκείνη που λαμβάνει χώρα σε έναν ασυνήθιστο, απομονωμένο προορισμό και χαρακτηρίζεται από έναν βαθμό κινδύνου και συγκίνησης για αυτόν που την πραγματοποιεί. Ο τουρισμός περιπέτειας διακρίνεται σε δύο κατηγορίες αναλόγως με το βαθμό κινδύνου και το επίπεδο ικανοτήτων που απαιτούνται για τέτοιου είδους δραστηριότητες. Στον τουρισμό ήπιας περιπέτειας εμπεριέχει μικρό κίνδυνο και στοιχειώδεις δραστηριότητες και από την άλλη πλευρά ο τουρισμός ακραίας περιπέτειας όπου πρέπει να έχεις εμπειρία, εξοικείωση με τη φύση και του κινδύνου που κρύβει αυτή. Αυτού του είδους μορφή είναι συνεχώς αναπτυσσόμενη που προσελκύει κατοίκους και απευθύνεται σε κόσμο μεγαλουπόλεων που έχει την οικονομική δυνατότητα.

Πίνακας 1

1.5 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΑΖΙΚΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ¹⁰

Μαζικός τουρισμός/ τουρίστας	Εναλλακτικός τουρισμός/τουρίστας
Πραγματώνεται σε αστικό περιβάλλον	Πραγματώνεται σε φυσικό περιβάλλον
Παθητικός	Ενεργητικός
Οργανωμένος	Μεμονωμένος
Ποσοτικός	Ποιοτικός
Μεγάλης κλίμακας επένδυσης	Μικρής κλίμακας επένδυσης
Ανεξέλεγκτος / απροσχεδιαστος	Ελεγχόμενος / σχεδιασμένος
Μεγάλων επιπτώσεων	Μικρών επιπτώσεων
Επιπτώσεις αρνητικές(υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας, περιβαλλοντική μόλυνση	Επιπτώσεις θετικές (σεβασμός του περιβάλλοντος, της κουλτούρας και της κοινωνίας

¹⁰ Κωνσταντίνος Ανδριώτης, «Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός», Αθήνα 2008, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, σελ 76

1.6 Διακρίσεις του τουρισμού

Διεθνώς υπάρχουν οι εξής διακρίσεις του τουρισμού¹¹:

- **Εγχώριος τουρισμός** (domestic tourism), που αφορά τους κατοίκους μιας δεδομένης χώρας, οι οποίοι ταξιδεύουν μόνον εντός αυτής.
- **Εξερχόμενος τουρισμός** (outbound tourism), που αφορά τους μόνιμους κάτοικους μιας χώρας, οι οποίοι ταξιδεύουν σε άλλη χώρα (π.χ. ένας Έλληνας που ταξιδεύει στην Ιταλία).
- **Εισερχόμενος τουρισμός** (inbound tourism), που αφορά τους αλλοδαπούς, οι οποίοι ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα (π.χ. ένας Ιταλός που ταξιδεύει στην Ελλάδα)
- **Διεθνής τουρισμός** (international tourism), όπως ονομάζεται ο εξερχόμενος (outbound tourism) και ο εισερχόμενος τουρισμός (inbound tourism).
- **Εσωτερικός τουρισμός** (internal tourism), ο οποίος καλύπτει τόσο τον εγχώριο (domestic tourism) , όσο και τον εισερχόμενο ή τον προς τα έσω τουρισμό(inbound tourism).
- **Εθνικός τουρισμός** (national tourism) , ο οποίος καλύπτει τόσο τον εγχώριο (domestic tourism) , όσο και τον εξερχόμενο ή τον προς τα έξω τουρισμό (outbound tourism).

---

¹¹ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 42

1.7 Βασικές κατηγορίες τουρισμού

1.7.1Μαζικός τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός θεωρείται εκείνη η κατηγορία του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από τη ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας, όμως σε καμία περίπτωση δεν συνδέεται αποκλειστικά με το τουρισμό διακοπών-αναψυχής τύπου μακράς διαμονής¹². Ο συλλογικός-ομαδικός χαρακτήρας του μαζικού αναφέρεται και στο τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της τουριστικής μετακίνησης δηλαδή του ταξιδιού ακόμη και στη συγκέντρωση των τουριστών στους τόπους διαμονής της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τους.

Τη βάση ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού αποτελεί σήμερα το σύστημα GIT (group inclusive tours) , που προσφέρει αλληλοεξαρτώμενες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες πακέτα που στην απλούστερη τους μορφή περιλαμβάνουν το τόπο προορισμού, το μεταφορικό μέσο το κατάλυμα και το τράνσφερ.

1.7.2 Ατομικός τουρισμός

Ο ατομικός τουρισμός είναι η αντίθετη του μαζικού τουρισμού κατηγορία που χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού.¹³ Η ανάπτυξη αυτής της κατηγορίας τουρισμού συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό πλην όμως όχι αποκλειστικά με ατομικά-ιδιωτικά μέσα μετακίνησης, όπως τα αυτοκίνητα τροχόσπιτα. Ο κύριος χαρακτήρας της κατηγορίας αυτής τουρισμού είναι περιηγητικός, οι δε παράγοντες που προσδιορίζουν το μέγεθος της σε συνάρτηση με αυτό των άλλων κατηγοριών τουρισμού, που προσφέρονται στην τουριστική αγορά είναι:

---

¹² Ηγουμενάκης Γ. Νίκος- Κραβαρίτης Κώστας- Λύτρας Περικλής, (1999), «Εισαγωγή στο τουρισμό», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks , σελ 105-106

¹³ Ηγουμενάκης Γ. Νίκος, (2007), «Τουριστική Οικονομία» Τεύχος Α', Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks , σελ 134-135

1. Η απόσταση που χωρίζει τη χώρα της διαμονής των τουριστών από τη χώρα υποδοχής και φιλοξενίας τους
2. Ο βαθμός οικονομικής προσπελασιμότητας των τουριστικών προορισμών στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας
3. Το επίπεδο ανάπτυξης των συγκοινωνιακών δικτύων και μέσων στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας
4. Η προσφορά κατάλληλων από ποσοτικής ποιοτικής άποψης υπηρεσιών

Η ανάπτυξη του ατομικού τουρισμού τα τελευταία χρόνια βασίζεται ολοένα και περισσότερο στο σύστημα ΙΤ (individual inclusive tours) που όπως και στη περίπτωση του συστήματος GIT (group inclusive tours) προσφέρει με μεμονωμένα άτομα τουριστικά πακέτα. Η διαφορά μεταξύ αυτών των δύο συστημάτων βρίσκεται στον τόπο του τουριστικού προορισμού. Επίσης, αξίζει να διευκρινιστεί ότι αυτοί που ταξιδεύουν με το σύστημα GIT (group inclusive tours), ταξιδεύουν ταυτόχρονα και με το σύστημα ΙΤ (inclusive tours by charter) .

1.7.3 Εθνικός ή εσωτερικός τουρισμός

Ο εθνικός ή εσωτερικός τουρισμός αφορά τη μετακίνηση τουριστών εντός των συνόρων της χώρας που κατοικούν, δηλαδή μέσα στην επικράτεια της¹⁴. Με τον εσωτερικό τουρισμό δεν έχουμε εισροή συναλλάγματος έχουμε όμως συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος στο εξωτερικό. Παρ όλα αυτά θα πρέπει να δημιουργηθούν τα κατάλληλα και ταυτόχρονα οικονομικά προσιτά στους ντόπιους τουρίστες μέσα φιλοξενίας και δεύτερον να βελτιωθούν και να αναπτυχθούν τα διάφορα δίκτυα και μέσα συγκοινωνίας. Είναι σημαντική οικονομική δραστηριότητα γιατί υπάρχει ροή χρήματος προς τη περιφέρεια δεδομένου ότι οι περισσότερες τουριστικές περιοχές βρίσκονται σε αυτή και ταυτόχρονα είναι και κοινωνική διότι οι κάτοικοι των μεγαλουπόλεων έρχονται σε επαφή με τους κατοίκους της περιφέρειας οπότε με αυτό τον τρόπο μεγαλώνει τις σχέσεις των πολιτών της χώρας. Εάν όμως οι κάτοικοι της χώρας δεν κάνουν εσωτερικό τουρισμό αλλά εξωτερικό δημιουργείται εκροή χρήματος προς άλλες τουριστικές περιοχές.

---

¹⁴ Θ. Σιτάρας –Χ. Τζένος, (2007), «Εισαγωγή στη θεωρία του τουρισμού», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 42-43

1.7.4 Συνεχής τουρισμός

Το χαρακτηριστικό του συνεχούς τουρισμού είναι ότι διαρκεί όλους τους μήνες του χρόνου, χωρίς να επηρεάζεται από τις κλιματολογικές ή άλλες συνθήκες¹⁵. Οι πιο αντιπροσωπευτικές μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο συνεδριακός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός εκθέσεων, ο τουρισμός πόλης, ο μορφωτικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός.

1.7.5. Εποχιακός τουρισμός

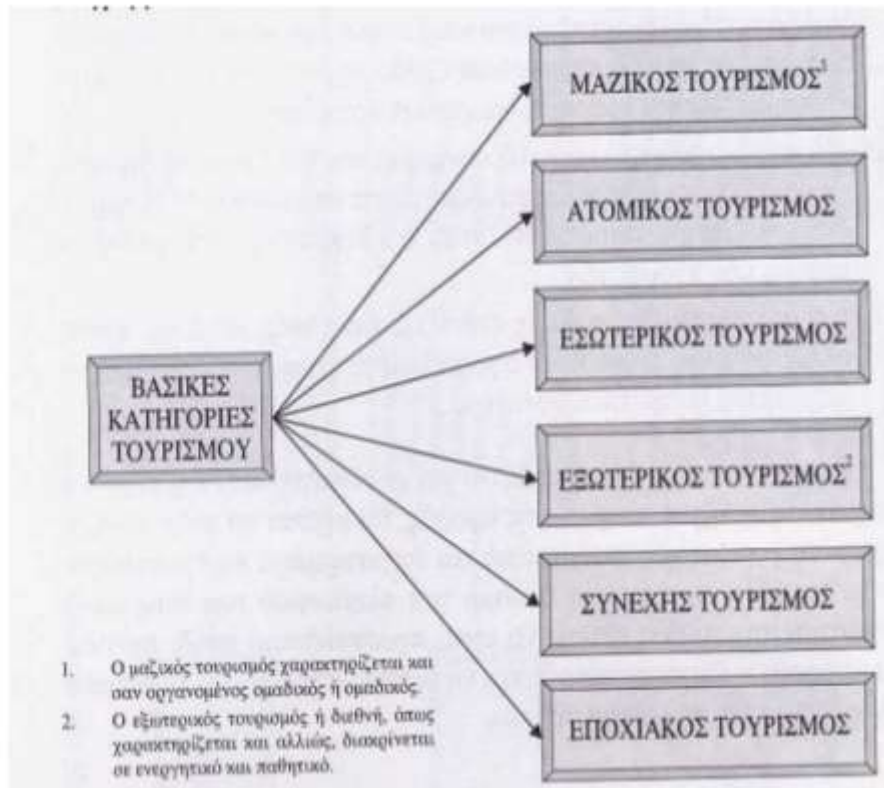
Χαρακτηριστική διάκριση του εποχικού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο που σημαίνει ότι σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό, οι δραστηριότητες του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές, γι' αυτό και αναστέλλονται αυτές προσωρινά για ένα μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε έτος¹⁶. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ.

---

¹⁵ Θ. Σιτάρας –Χ. Τζένος, (2007), «Εισαγωγή στη θεωρία του τουρισμού», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 46

¹⁶ Ηγουμενάκης Γ. Νίκος, (2007), «Τουριστική Οικονομία» Τεύχος Α', Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 138

Διάγραμμα 1 : Βασικές κατηγορίες τουρισμού

Πηγή: Ηγουμενάκης Νίκος, (1997), « Τουριστική οικονομία», Τόμος Α, Έκδοση ΄Β, Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Ορισμός αγροτουρισμού

«Είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους απασχολημένους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών και που στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτισμικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση και παλιννόστηση του γηγενούς πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτισμικού επιπέδου¹⁷».

Ο αγροτουρισμός, ως εναλλακτική μορφή τουρισμού, εμφανίζεται τη δεκαετία του 1960 στις ΗΠΑ με τη μορφή της φιλοξενίας σε αγροκτήματα και αγροτουριστικά καταλύματα «Farm and Ranch hospitality», και με τις παραλλαγές του γεωργικού τουρισμού «Farm/ranch based tourism» και του αγροτικού τουρισμού «Hotel/resort based tourism¹⁸».

Στην Ευρώπη, έχουν επικρατήσει δύο βασικοί τύποι αγροτουρισμού:

- **Τη μορφή των διακοπών σε αγροκτήματα (Farm House Holidays)** που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε χώρες όπου η έννοια «αγρόκτημα» είναι συνυφασμένη με τη γεωργική εκμετάλλευση και οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και τις αγροτικές δραστηριότητες.
- **Τη μορφή των διακοπών σε αγροτουριστικά καταλύματα που παρέχουν «κλίνη και πρωινό» (Bed and Breakfast):** αφορά στη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και ενοικιαζόμενων δωματίων σε εξωαστικούς μικροσυννοικισμούς ή σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) τα οποία βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό και παρέχουν φιλοξενία τουριστών σ' αυτά. Το σύστημα αυτό προσιδιάζει ιδιαίτερα σε χώρες, όπως είναι η Βρετανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ιρλανδία.

¹⁷ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου, Αθήνα, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 52

¹⁸ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 77

Ο αγροτουρισμός γέρνει κοντά το κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της αγροτικής ζωής και του δίνει τη δυνατότητα να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες¹⁹. Στον αγροτουρισμό ο τουρίστας είναι επισκέπτης, φίλος, είναι ένας ταξιδιώτης που αναζητά τα μυστικά του τόπου την αυθεντικότητα και την ομορφιά, την ήσυχη ζωή και γενικότερα ότι ξεχωριστό έχει ο κάθε τόπος. Ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τη φύση, με τις καλλιέργειες, εξερευνεί τη περιοχή και ξεναγείται σε μοναστήρια, παλιές εκκλησίες γεφύρια. Αυτό το είδος τουρισμού συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας προσφέροντας οικονομική άνθιση. Ο αγροτουρισμός έχει ως βασικό σκοπό να δώσει εναλλακτικές λύσεις στην απασχόληση των γεωργών και να βελτιώσει το εισόδημά τους. Επιπλέον, δίνει το κίνητρο στους νέους να δουλέψουν πάνω σε αυτό και να μην εγκαταλείψουν τους τόπους τους. Σημαντική θέση κατέχουν στον αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτισμικά, θρησκευτικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι η δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε μοναστήρια εργαστήρια τέχνης, τοπικές γιορτές είναι ένα κίνητρο να αναδειχθούν.

2.2 Διάκριση αγροτουρισμού

Αναλόγως, με την περιοχή που υπάρχει ανάπτυξη του αγροτουρισμού μπορεί να γίνει η εξής διάκριση:

1. Αγροτουρισμός σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπου ο επισκέπτης φιλοξενείται σε κατάλληλους διαμορφωμένους χώρους του αγροκτήματος και εθελοντικά μπορεί να ασχολείται με τις αγροτικές εργασίες.²⁰
2. Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές, όπου ο επισκέπτης-τουρίστας φιλοξενείται σε καταλύματα (ενοικιαζόμενα δωμάτια ή ξενώνες) ή πανσιόν και ασχολείται με αγροτικές εργασίες ή με ψυχαγωγικές δραστηριότητες (πεζοπορία).
3. Αγροτουρισμός σε παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές όπου ο επισκέπτης-τουρίστας φιλοξενείται σε άλλα καταλύματα και ασχολείται με ψυχαγωγικές δραστηριότητες της θάλασσας, της ζωής του χωριού.

---

¹⁹ Θ. Σιτάρας –Χ. Τζένος, (2007), «Εισαγωγή στη θεωρία του τουρισμού», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 58

²⁰ Λαγός Δ, (2005), «Τουριστική οικονομική», Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική σελ 77-78

4. Αγροτουρισμός σε παραδοσιακές οικισμούς, δηλαδή σε περιοχές με έντονη λαϊκή παράδοση και τοπικό χρώμα, καθώς και χαρακτηριστική παραδοσιακή αρχιτεκτονική²¹. Οι επισκέπτες των παραδοσιακών οικισμών φιλοξενούνται σε απλά παραδοσιακά καταλύματα, καταναλώνουν τοπικά προϊόντα και συμμετέχουν σε δραστηριότητες ίδιες με τις προηγούμενες περιπτώσεις. Σ' αυτή τη μορφή αγροτουρισμού, εκτός από την έμφαση στη διατήρηση του τοπικού χρώματος, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος και στα καταλύματα φιλοξενίας μικρής κλίμακας.
5. Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή προστατευόμενους χώρους, όπως είναι χωριά ή εθνικά πάρκα που βρίσκονται κοντά σε όμορφες τοποθεσίες (ποτάμια, λίμνες, βουνοπλαγιές, σπήλαια, βιότοπους, καταρράκτες κ.ά.). Οι περιοχές περιβάλλονται απ' αυτούς τους χώρους δημιουργούν αγροτουριστικά καταλύματα ή κατασκηνώσεις (camping), και οι τουρίστες που τα επισκέπτονται τα προτιμούν λόγω του κάλλους της περιβάλλουσας φύσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο αγροτουρισμός στην Ολλανδία, όπου αγροτουρισμός σημαίνει διακοπές σε κάμπινγκ. Στα κάμπινγκ αυτά διατίθενται προϊόντα του αγροκτήματος, ενώ οι τουρίστες χρησιμοποιούν ιδιωτικά τροχόσπιτα για τη διαμονή τους στους χώρους των εκμεταλλεύσεων που διατίθενται από τους αγρότες.
6. Αγροτουρισμός σε συνεταιριστικής μορφής συγκροτήματα. Αυτό το είδος αγροτουρισμού αποτελεί συχνά συνεταιριστική πρωτοβουλία των γυναικών της υπαίθρου. Πρόκειται για ένα είδος ξενώνων σ' ένα φιλικό περιβάλλον, ο δε επισκέπτης δε διαμένει στον χώρο της αγροτικής εκμετάλλευσης, και γι' αυτό δεν ακολουθεί τα πρότυπα του κλασικού αγροτουρισμού. Επίσης, ο τουρίστας έχει την ευκαιρία, πέρα από τις αγροτουριστικές ψυχαγωγικές δραστηριότητες, να καταναλώνει επί τόπου ή και να προμηθεύεται τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, όπως υφαντά, εδέσματα, κεραμικά, ξυλόγλυπτα, κεντήματα κ.ά., που παρασκευάζονται ή κατασκευάζονται από τα μέλη του συνεταιρισμού.

---

²¹ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου, Αθήνα, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 53

2.3 Ιστορική αναδρομή

Ιστορικά η πρώτη εμφάνιση του τουρισμού υπαίθρου τοποθετείται στο 19^ο αιώνα, όταν ο αστικός πληθυσμός των βιομηχανικών πόλεων, με τους πρωτοεμφανιζόμενους μοντέρνους τότε ατμοκίνητους σιδηροδρομικούς συρμούς οργάνωνε εκδρομές και περιηγήσεις στην ύπαιθρο²². Εκτός τούτου και οι κάτοικοι των μεγάλων ιστορικών πόλεων της Ευρώπης, όπως του Παρισιού, του Λονδίνου, της Ρώμης κ.λπ., έκαναν πάντα εκδρομές, κυρίως ημερήσιες, στην ύπαιθρο της περιφέρειας γύρω από τις πόλεις τους.

Ως εναλλακτική²³ μορφή τουρισμού, ο αγροτουρισμός ή αγροτικός τουρισμός, ως μια ειδική μορφή τουρισμού που έχει ως βάση το αγρόκτημα, επικράτησε στην κεντρική Ευρώπη με τη μορφή φιλοξενίας σε αγροκτήματα και αγροτουριστικά καταλύματα. Αποτέλεσε μια πιο εξειδικευμένη μορφή του οικολογικού τουρισμού, που ως στόχο είχε τη βελτίωση της ζωής των αγροτών στις ορεινές περιοχές που δεν είχαν ιδιαίτερα αναπτυγμένη οικονομία. Αργότερα οργανώθηκε επί ορθολογικότερων βάσεων και με περισσότερο συγκεκριμένους στόχους.

Βασικό γνώρισμα του αγροτουρισμού είναι ότι ο τουρίστας παραμένει σε κάποιο αγρόκτημα, είτε μαζί με τον ιδιοκτήτη-αγρότη, έτσι ώστε να αισθάνεται σαν να είναι και αυτός, παροδικά τουλάχιστον, μόνιμος κάτοικος της υπαίθρου, είτε σε κατάλληλα διαμορφωμένα καταλύματα ενταγμένα στις αγροτικές κατοικίες, αλλά και σε ανεξάρτητες κατοικίες εντός των αγροτικών παροχών, καθώς και σε οικισμούς κατάλληλα διαμορφωμένους για το σκοπό αυτό.

Μέσα σ' αυτό το περιβάλλον παρέχεται η δυνατότητα στον τουρίστα να συμμετέχει σε αγροτικές εργασίες του αγροκτήματος που τον φιλοξενεί, όπως στην δενδροκομία και σε συγκομιδή καρπών οπωροφόρων δένδρων ή στην καλλιέργεια κηπευτικών όπως πατάτας, ντομάτας, μελιτζάνας κ.λπ. και στην συγκομιδή των καρπών, στην ανθοκομία, στα τοπικά ήθη και έθιμα και τις παραδόσεις της περιοχής. Μπορεί ακόμα να παρακολουθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια όπου ο ίδιος ο αγρότης μεταδίδει στον τουρίστα τις πολύτιμες γνώσεις του σχετικά με τύπους δενδροκαλλιέργειας, την καταγωγή τους και τον τρόπο συγκομιδής των καρπών τους.

²² Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο» ,Αθήνα , Εκδόσεις Interbooks σελ 165

²³ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο» ,Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks σελ 166

Η διαδικασία αυτή συνοδεύεται και από τη δοκιμή φρούτων ή χυμών, όπου ο τουρίστας, συνδυάζοντας το τερπνόν μετά του ωφελίμου, απολαμβάνει στο μέγιστο την άμεση επαφή του με τη φύση.

Τέλος, τα παραπάνω μπορούν να συνοδευτούν και από άλλες μορφές εξειδικευμένου τουρισμού, όπως ο φυσιολατρικός, ο οικολογικός, ο ορειβατικός, ο γαστρονομικός, ο ιππευτικός, ο κνηγετικός, ο πολιτιστικός, ο τουρισμός περιπέτειας κ.ά. Μπορεί επίσης ο τουρίστας αν συμμετέχει, σε διάφορα σπορ όπως το καγιάκ, το ράφτινγκ, το σκι, το ποδήλατο του βουνού, η διάσχιση φαραγγίων, η αναρρίχηση, η ιππασία κ.ά.

Σήμερα οι διεθνείς τάσεις δείχνουν ότι ευνοούν τον αγροτουρισμό. Υπολογίζεται ότι το 70% των Αμερικανών, Αυστραλών, Αυστριακών και Γερμανών κάνει αγροτουρισμό σε ετήσια βάση.

2.4 Το προφίλ του αγροτουρίστα

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλιακό φάσμα. Σε χώρες της Ευρώπης, όπου ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια²⁴. Τα νεότερα άτομα είναι αυτά που προτιμούν να συνδυάζουν το πακέτο αγροτουρισμό με «σπορ περιπέτειας». Οι αγροτουρίστες αναζητούν ξεκούραση, χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, προσπαθώντας να αποκοπούν από την αστική καθημερινότητα. Χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό είναι νεαρά άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου και υψηλού εισοδήματος. Για να επιλέξουν οι αγροτουρίστες αυτό το είδος διακοπών υπάρχουν κάποια κίνητρα που τους αντιπροσωπεύουν. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ότι έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα και διάθεση για μόρφωση.

Αρχικά, βασική τους επιθυμία είναι να έρθουν σε επαφή με τη φυσικό περιβάλλον και να γνωρίσουν την αγροτική ζωή. Δηλαδή, αναζητούν φυσική ψυχαγωγία, καθώς και την υγιεινή διατροφή. Επιπλέον, αναζητά κάτι το διαφορετικό από αυτό που κάνει καθημερινά, θέλει να ξεφύγει από τη ρουτίνα και θέλει να συμμετέχει σε νέες δραστηριότητες σε συνδυασμό της περιπέτειας με την ενεργό συμμετοχή του στη φύση. Μια ακόμη εμπειρία που αναζητούν είναι η εξερεύνηση της περιοχής στην οποία μένουν καθώς θα διασκεδάσουν μέσα από αυτή την άμεση επαφή με την φύση. Αυτού του είδους των διακοπών επιθυμούν πολλές οικογένειες εξαιτίας του ότι υπάρχει ελευθερία για τα παιδιά και είναι μια επιλογή αρκετά χαμηλή σε κόστος. Οι αγροτουρίστες είναι κατά μέσο όρο 25-40 ετών, άνθρωποι καλλιεργημένοι οι οποίοι ανήκουν σε αρκετά υψηλά κοινωνικά στρώματα.

---

²⁴ Θ. Σιτάρας –Χ. Τζένος, (2007) , «Εισαγωγή στη θεωρία του τουρισμού», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks , σελ 56

2.5 Μορφές αγροτουρισμού

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν αναφερθεί ποικίλες μορφές αγροτουρισμού²⁵. Οι πιο διαδεδομένες απ' αυτές είναι:

- Διαμονή σε αγροκτήματα (φάρμες): οι επισκέπτες έχουν την δυνατότητα να φιλοξενηθούν σε ένα εν ενεργεία αγρόκτημα και να συμμετέχουν σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες, βιώνοντας την αγροτική ζωή. Αυτή η μορφή αγροτουριστικής ανάπτυξης είναι διαδεδομένη σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη, όπως την Αυστρία, τη Γερμανία και τη Γαλλία, όπου οι μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με τη μορφή της φάρμας, είναι άφθονες. Στην Ελλάδα οι Kizos and Iosifides (2007) υποστηρίζουν ότι αυτή η μορφή αγροτουρισμού δεν είναι διαδεδομένη, αφού η μεγάλη πλειοψηφία των καταλυμάτων που θεωρούνται ως αγροτουριστικά βρίσκονται ε οικισμούς που δεν ακολουθούν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική.
- Οικοαγροτουρισμός: αποτελεί μια σύζευξη δύο εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αυτών του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού, όπου ο τουρίστας εκτός από τη συμμετοχή του σε αγροτικές εργασίες, συμμετέχει και σε άλλες φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες, όπως παρακολούθηση πτηνών (bird-watching), περιηγητισμό σε περιοχές φυσικού κάλλους (trekking) κ.λπ.
- Φιλοξενία σε μικρά καταλύματα: οι αγρότες προσφέρουν διαμονή και πρωινό (bed & breakfast) σε αγροτικές περιοχές που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι το ίδιο το σπίτι της αγροτικής οικογένειας. Αυτή η μορφή ανάπτυξης είναι από τις πιο διαδεδομένες στην Ελλάδα. Τα καταλύματα αυτά δεν ακολουθούν τις περισσότερες φορές το παραδοσιακό αρχιτεκτονικό στυλ και συνεπώς δεν διαφέρουν σε τίποτα από το μεγάλο αριθμό ενοικιαζόμενων δωματίων που έχουν κατασκευασθεί στις παράκτιες περιοχές της χώρας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Kizos and Iosifides (2007), τα περισσότερα από αυτά τα καταλύματα δεν είναι αναπαλαιωμένα ή παραδοσιακά και δεν έχουν το 'τοπικό χρώμα', χαρακτηριστικά που αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του αγροτουριστικού προϊόντος για τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη. Γι' αυτό

---

²⁵ Κωνσταντίνος Ανδριώτης, «Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός», Αθήνα 2008, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, σελ 145

και από πολλούς τα καταλύματα αυτά δεν θεωρούνται αγροτουριστικά, αλλά ως επιχειρηματική δραστηριότητα επιτηδείων που χρησιμοποιώντας την ετικέτα του αγροτουρισμού προσπαθούν να καρπωθούν τις υψηλές επιδοτήσεις και να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους μέσω του ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος που ισχύει για τέτοιου είδους επιχειρήσεις.

- Αγροτουρισμός από εθελοντές:²⁶ σε πολλές χώρες του εξωτερικού παρατηρείται ο φαινόμενο να υπάρχουν εποχικοί επισκέπτες σε φάρμες που συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία. Αυτή η μορφή αγροτουρισμού αρμόζει σε τουρίστες που θέλουν να συμμετέχουν σε αγροτικές δραστηριότητες (π.χ. μάζεμα ελιάς, φρούτων κ.λπ.), αλλά που τα εισοδήματά τους δεν τους επιτρέπουν κάτι τέτοιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι Εθελοντές Εργάτες σε Βιολογικές Φάρμες- Willing Workers on Organic Farms (WWOOF), μια κίνηση που ξεκίνησε το 1971 στη Μεγάλη Βρετανία από ορισμένους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων με σκοπό να ωφεληθούν από τη δωρεάν παροχή βοήθειας σε περιόδους υψηλής ζήτησης για εργατικά χέρια και ταυτόχρονα να συναντήσουν ανθρώπους απ' όλο τον κόσμο ε διαφορετική κουλτούρα και τρόπο σκέψης. Οι εθελοντές-εργαζόμενοι ωφελούνται μαθαίνοντας τον τρόπο ζωής της υπαίθρου και τις μεθόδους οργάνωσης της καλλιέργειας που ακολουθούνται.
- Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί: έχουν ιδρυθεί στη Ελλάδα, κυρίως από γυναίκες αγρότισσες, με σκοπό να αυξηθούν τα εισοδήματα της οικογένειάς τους.

---

²⁶ Κωνσταντίνος Ανδριώτης, «Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός», Αθήνα 2008, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, σελ 146

2.6 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα

- Ο αγροτουρισμός²⁷ φέρνει τον κάτοικο της πόλης στο περιβάλλον του χωριού, της επαρχίας, της αγροτικής ζωής και του δίνει την δυνατότητα να μνηθεί και αν ενσωματωθεί για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στις τοπικές συνήθειες.
- Η τροφοδοσία των μονάδων γίνεται με τοπικά προϊόντα, όπως προϊόντα γαλακτοκομικών συνεταιρισμών, εξασφαλίζοντας έτσι την προώθηση των προϊόντων της περιοχής.
- Δεν χρησιμοποιεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, εμπορικά κέντρα, ή κέντρα διασκέδασης, όπως ο μαζικός τουρισμός, και γενικότερα αποκλείει μορφές τουρισμού που συντελούν στην υποβάθμιση του αγροτικού περιβάλλοντος.
- Δεν ανταγωνίζεται την κύρια απασχόληση του αγρότη, που είναι η γεωργία λη κτηνοτροφία, αλλά ενισχύει την παραμονή των κατοίκων στις εστίες τους και στις βασικές δραστηριότητες χωρίς αν τους μετατρέπει σε ξενοδοχοϋπαλλήλους.
- Οι μικρές ομάδες τουριστών εξυπηρετούνται από τα μέλη της αγροτικής οικογένειας, κυρίως τις γυναίκες, και πολλές φορές εντάσσονται μέσα το αγροτικό σπίτι, σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στους τουρίστες στηρίζονται στην απλότητα και στην φυσικότητα της ανθρώπινης σχέσης με την προσφορά της ζεστασιάς και γαλήνης που δίνει ο αγροτικός βίος.

---

²⁷ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 167

2.7 Προϋποθέσεις εφαρμογής του αγροτουρισμού

Προκειμένου να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός είναι απαραίτητες οι εξής προϋποθέσεις²⁸:

- Δημιουργία μόνιμων τουριστικών καταλυμάτων, παράλληλα με τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σε αγροτικές κατοικίες, δημιουργία, επίσης, ξενώνων με πρόγραμμα δεύτερης ευκαιρίας σε αγροτικούς παραδοσιακούς οικισμούς, καθώς και οργανωμένων συγκροτημάτων παραδοσιακών σπιτιών, ως κέντρων μελέτης και καλοκαιρινών σεμιναρίων παράλληλα με τις διακοπές (study vacation centers), υποδοχή ημιμόνιμων εγκαταστάσεων παραθερισμού – αναψυχής (camping – caravanning).
- Σωστή ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού και απαραίτητη καλλιέργεια σωστής αντίληψης για τον ρόλο και την αξία του αγροτουρισμού, διότι υπάρχει το ενδεχόμενο η αγροτική περιοχή να μην δεχτεί τουρίστες αυτού του είδους.
- Σεβασμός και ανάδειξη της τοπικής αρχιτεκτονικής.
- Οργάνωση σεμιναρίων για αυτούς που θα απασχοληθούν στα ενοικιαζόμενα δωμάτια και τις άλλες τοπικές επιχειρήσεις.
- Ίδρυση και λειτουργία συμπληρωματικού πολιτισμικού τουρισμού, λαογραφικών και άλλων μουσείων ή τόπων υπαίθριας δημιουργίας αγροτικής ζωής, κέντρων πληροφόρησης, συγκοινωνιακής υποδομής κ.λπ.
- Δυνατότητα κάλυψης των ειδικών αναγκών και απαιτήσεων των τουριστικών/καταναλωτών, που στην περίπτωση του αγροτουρισμού είναι μεμονωμένοι ή οργανωμένες μικρές ομάδες, κυρίως κάτοικοι αστικών κέντρων, που αναζητούν στην ύπαιθρο το καθαρό περιβάλλον και την υγιεινή ατμόσφαιρα των αγροτικών περιοχών, τη γνησιότητα των ηθών και εθίμων αλλά και τις σύγχρονες ανέσεις σε συνδυασμό με σωματικές και πνευματικές δραστηριότητες και ενδιαφέροντα.
- Πρόγραμμα για την προστασία και ανάπτυξη χειροτεχνικών, οικοτεχνικών, αυθεντικών, παραδοσιακών, καλλιτεχνικών προϊόντων και δραστηριοτήτων στον αγροτικό χώρο.
- Διοργάνωση περιηγήσεων στα φυσικά αξιοθέατα και μνημεία της περιοχής.

---

²⁸ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 169

- Ύπαρξη οργανωτικών σχημάτων, όπως φορείς και υπηρεσίες, που θα είναι αρμόδια για την οργάνωση την υποδομής καταλυμάτων, την υποδοχή των επισκεπτών και τη διευκόλυνση προσαρμογής τους στον αγροτικό χώρο.
- Στενή οργανική σύνδεση και συνεργασία με τους λοιπούς κλάδους της τοπικής παραγωγής.

2.8 Το αγροτουριστικό προϊόν

I. Η φύση του αγροτουριστικού προϊόντος

Το αγροτουριστικό προϊόν περιλαμβάνει όλα τα υλικά και τα άυλα αγαθά και τις υπηρεσίες που ένας αγροτουρίστας απολαμβάνει κατά τη διάρκεια των διακοπών του. Τα αγαθά αυτά και οι υπηρεσίες έχουν πηγές το φυσικό περιβάλλον των αγροτικών περιοχών, τους αγρότες και τον αγροτικό τρόπο ζωής²⁹. Το σύνολο ή ένα μέρος τους αποτελεί το αποκαλούμενο πράσινο' τουριστικό πακέτο, όταν ο αγροτουρισμός είναι πλήρως ή μερικώς οργανωμένος.

Τα κυριότερα αγροτουριστικά προϊόντα είναι:

- ❖ Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος, του ανοικτού χώρου, του καθαρού αέρα και του φυσικού και ζωικού περιβάλλοντος.
- ❖ Η διαμονή και η διατροφή σε ένα αγροτικό σπίτι ή ένα αγροτικό ξενοδοχειακό κατάλυμα μέσα στο αγροτικό χώρο.
- ❖ Η γνωριμία με τα τοπικά ήθη και έθιμα.
- ❖ Η επώνυμη επαφή τουριστών – Αγροτών και η συμμετοχή στον αγροτικό τρόπο ζωής.
- ❖ Η παρατήρηση της βιολογικής γεωργίας και της παραδοσιακής αγροτοβιοτεχνίας που πιθανώς υπάρχουν στο αγροτικό χωριό.
- ❖ Η παρατήρηση της γεωργικής διαδικασίας και πιθανώς η συμμετοχή σε αυτή.
- ❖ Η ηρεμία και η ησυχία που προσφέρει το φυσικό περιβάλλον.
- ❖ Η ταύτιση και η ησυχία που προσφέρει το φυσικό περιβάλλον.
- ❖ Η ταύτιση των βιορυθμών των τουριστών με τους φυσικούς βιορυθμούς (έλλειψη ξενυχτιών, κανονική ώρα ύπνου, έγκαιρη αφύπνιση)

²⁹ Τσάρτας Π., (1996), Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στο τουρισμό, Αθήνα, Εκδόσεις Εξάντας, σελ 60

- ❖ Η απόλαυση των υγιεινών και αυθεντικών ‘χωριάτικων’ προϊόντων.
- ❖ Η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις (χοροί, τραγούδια πανηγύρια, εκθέσεις).
- ❖ Η δυνατότητα υγιεινής διατροφής και υγιεινής εξάσκησης στην Ύπαιθρο.
- ❖ Η δυνατότητα άσκησης παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων στη Ύπαιθρο κ.λπ. κ.λπ.
- ❖ Η επαφή και η επιτόπια γνωριμία με χαρακτηριστικά φυσικά τοπία και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Βουνά, λίμνες, ποτάμια, δάση, φαράγγια, δρυμοί, σπήλαια, υδροβιότοποι κ.λπ.)
- ❖ Η επαφή και επιτόπια γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά (ιστορικά κτίρια, τοποθεσίες, χωριά, μονές, παραδοσιακοί οικισμοί).
- ❖ Η επαφή και επιτόπια γνωριμία με τη γλωρίδα και πανίδα του τόπου, κυρίως την σπάνια ή την πρωτόγνωρη, και με τα στοιχεία της άγριας ζωής.

Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των παραπάνω αγροτουριστικών προϊόντων είναι η αγροτικότητα που περιλαμβάνει όλα τα γνωρίσματα του αγροτικού χώρου, των κατοίκων του και των εκδηλώσεών του.

ii. Η προσφορά και η ζήτηση των αγροτουριστικών προϊόντων

Η ζήτηση των αγροτουριστικών προϊόντων είναι ανάλογη με το μέγεθος της αγροτουριστικής αγοράς, η οποία δεν προσδιορίζεται ποσοτικά γιατί δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία³⁰. Γίνεται όμως δεκτό ότι η αγορά αυτή αυξάνεται αντίστοιχα. Αυτό όμως το οποίο πρέπει να τονιστεί είναι ότι η προσφορά των αγροτουριστικών

---

³⁰ Τσάρτας Π., (1996), Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στο τουρισμό, Αθήνα, Εκδόσεις Εξάντας ,σελ 61

προϊόντων είναι πολύ μεγάλη. Και αυτό γιατί ο αγροτικός χώρος είναι τεράστιος, γιατί πολλά από τα αγροτουριστικά προϊόντα είναι ελεύθερα αγαθά (αέρας, νερό, φύση) και γιατί υπάρχει η απαιτούμενη τουριστική υποδομή, ο αγροτικός χώρος μπορεί να δεχθεί και να φιλοξενήσει πολλούς τουρίστες. Το αγροτικό σπίτι είναι πάντοτε ανοικτό, το σπιτικό φαγητό πάντοτε διαθέσιμο και η φιλοξενία των αγροτών δεδομένη. Τα αγροτουριστικά προϊόντα πάντοτε αφθονούν και δεν υπάρχουν αγροτικές περιοχές τουριστικά ‘κεκορεσμένες’. Είναι δυνατό να μην έχουν τη δυνατότητα προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών ‘ποιότητας’ αλλά συνήθως η ποιότητα είναι ‘τεχνητή’ σε αντίθεση με τη φυσική ποιότητα του αγροτικού χώρου.

iii. Οι αγροτουριστικοί προορισμοί

Ο κύριος και μοναδικός προορισμός στην περίπτωση του αγροτουρισμού είναι ο αγροτικός χώρος.

Ο αγροτικός χώρος περιλαμβάνει τους αγρούς, δηλαδή τα κομμάτια Γης που μπορούν να καλλιεργηθούν και να παράγουν τα φυτικά και ζωικά προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής και αποτελεί μέρος της ευρύτερης Υπαίθρου που περιλαμβάνει και μη αγροτικές περιοχές. Όμως όλες οι περιοχές του αγροτικού χώρου δεν αποτελούν κατ’ ανάγκη και τουριστικούς προορισμούς των αγροτικών τουριστών. Κατά κανόνα οι τουριστικοί προορισμοί βρίσκονται σε περιοχές που έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) Έχουν την αναγκαία τουριστική υποδομή.
- 2) Είναι προσπελάσιμες και βρίσκονται πλησίον μεγάλων πληθυσμιακών κέντρων και συγκοινωνιακών κόμβων.
- 3) Είναι γνωστές στους τουρίστες (από διαφήμιση, από φίλους, από προηγούμενες επισκέψεις).
- 4) Παράγουν τα αγροτουριστικά προϊόντα, όπως αυτά αναφέρθηκαν προηγουμένως, που είναι της αρεσκείας των τουριστών οι οποίοι και τα αγοράζουν.

2.9 Το αγροτουριστικό πακέτο

Είναι σαφές ότι όταν αναφερόμαστε στον αγροτουρισμό δεν εννοούμε απλώς και μόνο κάποιο τύπο παραδοσιακών ενοικιαζόμενων δωματίων³¹. Έτσι όταν μιλάμε για αγροτουρισμό εννοούμε ένα σύνολο υπηρεσιών και δραστηριοτήτων οι οποίες διαφέρουν τόσο ως προς την ποιότητα όσο και ως προς τη σύνθεση με την οποία προσφέρονται ως ένα πλήρες τουριστικό προϊόν το οποίο χαρακτηρίζεται εναλλακτικό. Βασικά συστατικά του «πακέτου» είναι:

- I. Η διαμονή σε καταλύματα παραδοσιακού τύπου είτε στο σπίτι του αγρότη σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους είτε σε παραδοσιακούς οικισμούς, παραδοσιακούς ξενώνες ή λοιπά καταλύματα
- II. Η παραδοσιακή και τοπική γαστρονομία η οποία προσφέρεται κατά τη διάρκεια της διαμονής του επισκέπτη μόνο με τοπικά παραδοσιακά προϊόντα και συνταγές όσο το δυνατόν περισσότερο στα οικιακά πρότυπα του τύπου.

---

³¹ Σ. Ασκέλη, (2007), «Επιχειρήστε αγροτουριστικά», Αθήνα, Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ Α.Ε. , σελ 29-30

2.10 Στόχοι αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός ως εναλλακτική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο στοχεύει στα εξής³²:

- Να ενεργοποιήσει κυρίως τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τους τοπικούς συνεταιρισμούς, ως φορείς του αγροτουρισμού και της αγροτουριστικής ανάπτυξης.
- Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με την φύση, καθώς και με τις δραστηριότητες της υπαίθρου, στις οποίες μπορεί να συμμετάσχει, να ψυχαγωγηθεί και να περιηγηθεί στα αξιοθέατα.
- Στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών με τη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων τους από τον τουρισμό.
- Να γνωρίσει ο επισκέπτης τον αγροτικό χώρο, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων της υπαίθρου.
- Στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.
- Να ενεργοποιήσει τις παραγωγικές, αναπτυξιακές και πολιτισμικές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην κοινωνική και αειφόρο ανάπτυξη της αγροτικής περιοχής.
- Στη γνωριμία και διάδοση των προϊόντων προερχόμενων από την χειροτεχνία και την οικοτεχνία της περιοχής.
- Στη γνωριμία με την φύση και την απομακρυσμένη πολιτιστική κληρονομιά και την παράλληλη αξιοποίησή της.
- Να συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξή του αποτελεί σημαντικό ρόλο δημιουργίας έργων υποδομής.

---

³² Βενετσανοπούλου Γ..Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο» ,Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 168

2.11 Προϋποθέσεις αγροτουριστικής ανάπτυξης

Σύμφωνα με το Pevetz³³, για να υπάρξουν ρεαλιστικές πιθανότητες αγροτουριστικής ανάπτυξης απαιτεί την ικανοποίηση από ένα ευρύ φάσμα προϋποθέσεων ποικίλης φύσης. Ορισμένες από αυτές είναι προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν στο φυσικό χώρο, ενώ άλλες θα πρέπει να πληρούνται από διάφορες κοινωνικές ομάδες. Οι παρακάτω προϋποθέσεις θεωρούνται ως οι πλέον σημαντικές:

- Ελκυστικός χώρος (φυσικός και πολιτισμικός)
- Επαρκώς δομημένη γη, καλά διατηρημένη από την οικογενειακής μορφής γεωργία
- Γεωργία μεσαίας ή χαμηλής έντασης, μεικτή γεωργία με κτηνοτροφία
- Πλεονεκτική θέση της αγροτικής κατοικίας
- Ευρύχωροι οικιακοί χώροι, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς του αγροτουρισμού
- Επαρκές οικογενειακό εργατικό δυναμικό
- Πρόσθετος άνετος χώρος για τους φιλοξενούμενους είτε ήδη υπάρχων, είτε με δυνατότητα κατασκευής του με μικρές μόνο επενδύσεις
- Το ελάχιστο απαιτούμενο της τουριστικής υποδομής (δρόμοι, τηλέφωνα, εστιατόρια, καταστήματα)
- Ελκυστικός ψυχαγωγικός εξοπλισμός, είτε στην αγροτική εκμετάλλευση, είτε στη περιοχή
- Επιχειρησιακή δυνατότητα στη κοινότητα και στη περιοχή
- Τιμές αποδεκτές από τους τουρίστες και σταθερές σε σχέση με τη ποιότητα του αγροτουριστικού προϊόντος
- Ευαισθησία και φιλοξενία από τη αγροτική οικογένεια αλλά και διατήρηση της δικής της ταυτότητας
- Προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος
- Εξωτερικά ερεθίσματα και εμπνεύσεις (έξω από το χώρο του τουρισμού ή της γεωργίας, έξω από τη περιοχή ή τη χώρα)

³³ Pevetz, W. (1991) Agriculture and tourism in Austria, Tourism Recreation Research, 16, (1), 57-60

- Ύπαρξη μιας δυνατής τοπικής κεντρικής ομάδας που να ενδιαφέρεται πραγματικά για την αγροτουριστική ανάπτυξη της περιοχής
- Επαγγελματική παροχή συμβούλων από μια καλά οργανωμένη υπηρεσία marketing
- Επαρκής υποστήριξη από το δημόσιο τομέα
- Ισχυρή συμφωνία του πληθυσμού ώστε να υποστηρίζεται η αναπτυξιακή διαδικασία
- Γνώση ως ένα βαθμό, ορισμένων βασικών ξένων γλωσσών
- Αντοχή του επιχειρηματία αγρότη αλλά και ολόκληρη της οικογένειάς του
- Συνεργασία των αγροτών της περιοχής
- Γνώση εφαρμοσμένων μαθηματικών, πληροφορικής και λογιστικής
- Ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσέγγιση (π.χ. συμμετοχή όλων ενδιαφερομένων μερών της περιοχής στη διαδικασία)

2.12 Θετικές συνέπειες αγροτουρισμού

Κοινωνικές συνέπειες.

Οι κοινωνικές συνέπειες του αγροτουρισμού αφορούν τόσο τους τουρίστες όσο και τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών³⁴. Ο αγροτουρισμός λειτουργεί κατά της απομόνωσης και του μαρασμού των αγροτικών περιοχών, δεδομένου ότι, ως γνωστόν, μεγάλος αριθμός κατοίκων, κυρίως νέων, μετακινείται προς τις αστικές περιοχές, προς αναζήτηση ικανοποιητικότερης εργασίας και ευνοϊκών συνθηκών πνευματικής καλλιέργειας και κοινωνικής ανόδου, τις οποίες στερούνται στο περιορισμένο από την άποψη αυτή αγροτικό περιβάλλον. Ο αγροτουρισμός βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο του αγρότη, με τη δημιουργία της απαραίτητης τουριστικής υποδομής για τον τουρισμό αυτής της μορφής, που αποκαλείται και τουρισμός ήπιας μορφής. Ακόμη, ο αγροτουρισμός ενισχύει την ανθρώπινη επικοινωνία και καλλιεργεί αρμονικές σχέσεις μεταξύ τουριστών και των αγροτών με αμοιβαία πολιτιστικά οφέλη. Ο τουρίστας, επιστρέφοντας στην φύση, βρίσκει τη δυνατότητα να επανακτήσει την ψυχική ηρεμία και ισορροπία, την οποία έχει απολέσει στα αστικά κέντρα με τους ταχείς ρυθμούς. Με τη συμμετοχή τόσο στην κοινωνική ζωή όσο και στις ποικίλες δραστηριότητες που του προσφέρονται, πλουτίζει ψυχικά, πράγμα που δεν συμβαίνει με τις υπόλοιπες μορφές τουρισμού.

Οικονομικές συνέπειες.

Ο αγροτουρισμός θα λέγαμε είναι μοχλός ανάπτυξης στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και αντιμετωπίζει την ανεργία.

Επίσης, δημιουργεί νέες παραγωγικές πρωτοβουλίες και επαγγελματικές δραστηριότητες.

Κύριος άξονας είναι η προώθηση και προβολή των τοπικών προϊόντων με κύριο χαρακτηριστικό την αυθεντική ποιότητα και υγιεινή που προφέρει το κάθε προϊόν αλλά και ως κύριο στοιχείο να γίνουν γνωστά και να πουληθούν.

Ακόμα, συνεισφέρει στην αναβίωση των παραδοσιακών μορφών αγροτικής απασχόλησης (χειροτεχνία κ.λπ.) που έχουν φτάσει σε σημείο να μειώνονται σιγά-σιγά μέχρι που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.

---

³⁴ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 170-171

Μέσω της αναβίωσης και προώθησης των τοπικών προϊόντων φαίνεται να μην χάνεται ο γεωργικός και κτηνοτροφικός τομέας έτσι δείχνει μια ενθάρρυνση και ενίσχυση σε αυτά τα επαγγέλματα.

Υπάρχουν πολλοί παραγωγοί αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί ενισχύοντας τις δραστηριότητες των γυναικών στις αγροτουριστικές περιοχές με σκοπό την παροχή υπηρεσιών όπως εστίαση, διαμονή και εμπορίας των τοπικών προϊόντων.

Έτσι λοιπόν, κατορθώνεται η δημιουργία παραδοσιακής αγροτικής οικοτεχνίας και άλλων τομέων τοπικής δραστηριότητας και ανάπτυξης.

Περιβαλλοντικές συνέπειες.

Ο Αγροτουρισμός πρώτα απ' όλα σέβεται την κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και περιβαλλοντική δομή. Το γεγονός αυτό, στηρίζεται στο ότι δεν χρειάζονται μεγάλες παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον γιατί το κίνητρο των τουριστών που τους οδηγεί σ' αυτούς τους τόπους συνδέεται με το περιβάλλον και την προστασία του. Έτσι, επιτυγχάνεται η συντήρηση, βελτίωση και αναβίωση του παραδοσιακού αγροτικού τοπίου, του οικιστικού στοιχείου, της οικολογικής ισορροπίας και της ενδυνάμωσης της περιβαλλοντικής προστασίας.³⁵

Υπάρχουν περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους οι οποίες πρέπει να προστατεύονται και να αναδεικνύονται. Επίσης εξασφαλίζεται εξισορροπημένη διαχείριση φυσικών πόρων.

Αρνητικές συνέπειες του αγροτουρισμού

Αρχικά ο περιορισμός αγροτικών ασχολιών. Έχει παρατηρηθεί ότι η αγροτική απασχόληση έχει περιοριστεί ή και με αργούς ρυθμούς μηδενιστεί, έτσι οι αγροτικές εργασίες εγκαταλείπονται.

Επιπλέον, η σύγκρουση των τοπικών παραδόσεων του ντόπιου πληθυσμού με τον πολιτισμό των αγροτουριστών. Η εισβολή νέων ηθών, άλλων τρόπων ζωής και στάσεων. Επίσης, η εισβολή επαγγελματιών στον οικοτουριστικό σχεδιασμό δημιουργεί τον κίνδυνο στους αγρότες από διαχειριστές να γίνουν τουριστικοί υπάλληλοι.

---

³⁵ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο» ,Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 171-172

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

3.1 LEADER I

Η πρωτοβουλία **LEADER I** (1992-1995) πρότεινε ένα πρόγραμμα αυτοβοήθειας και ενεργοποίησης τοπικών πόρων για απομακρυσμένες περιφέρειες ή αγροτικές κοινότητες, με πληθυσμό από 5.000 έως 100.000 άτομα³⁶. Είχε σκοπό την προώθηση μέτρων που αφορούσαν στην δραστηριοποίηση κυρίως της αγροτικής ανάπτυξης, στην επαγγελματική κατάρτιση και στις ενισχύσεις στην απασχόληση, στον αγροτικό τουρισμό και στις μικρές επιχειρήσεις (βιοτεχνία και συναφείς υπηρεσίες) την αξιοποίηση και την εμπορία των τοπικών γεωργικών προϊόντων καθώς και στον εξοπλισμό και τη δικτύωση των ομάδων.

Στους τοπικούς φορείς μέσω του LEADER I δόθηκε η ευκαιρία να αναπτύξουν οριζόντιες συνεργασίες και να διαμορφώσουν ένα συμμετοχικό επιχειρησιακό σχέδιο, καθώς και να διαχειριστούν την υλοποίηση του (διοικητικά και οικονομικά), ώστε να προτείνουν ολοκληρωμένες λύσεις για την ανάπτυξη της περιοχής τους. Επιπλέον, εισήγαγε στον τοπικό πληθυσμό νέες τεχνολογίες για τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, την ενημέρωση και την επικοινωνία, προήγαγε το «άνοιγμα» των αγροτικών περιοχών προς άλλες περιοχές, με την ανταλλαγή και τη μεταφορά εμπειριών μέσω της δημιουργίας δικτύων, και επιστράτευσε ενδογενείς πόρους για την ανάπτυξή τους.

Η πρωτοβουλία LEADER I εφαρμόστηκε σε 217 περιοχές της Ε.Ε. και σε 25 αγροτικές περιοχές της χώρας μας (ορεινές και νησιωτικές), ενώ αποτέλεσε αντικείμενο χρηματοδότησης τόσο της Ε.Ε. όσο και των κρατών-μελών που την απαρτίζουν, καθώς και των διαφόρων ιδιωτών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

---

³⁶ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου, Αθήνα, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 91

3.2 LEADER II

Με την πρωτοβουλία LEADER II, ως συνέχεια της LEADER I, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη χωρική προσέγγιση των προγραμμάτων, στον καινοτόμο χαρακτήρα των σχεδίων, στην ανταλλαγή εμπειριών, στη διεθνή συνεργασία, στον πολυτομεακό χαρακτήρα και στη χρηματοδοτική αυτοδυναμία. Η πρωτοβουλία LEADER II, η οποία συνεχίζει να στηρίζει τα σχέδια των τοπικών φορέων, εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 1994-1999. Η κοινοτική συμμετοχή σε πρωτοβουλίες και δράσεις φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και Ο.Τ.Α. ανήλθε έως το 50% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου.³⁷

Η πρωτοβουλία LEADER II συνέβαλε χρηματοοικονομικά σε δύο κατηγορίες τελικών δικαιούχων:

- Στις ομάδες τοπικής δράσης, όπως αυτές προσδιορίζονταν από την πρωτοβουλία LEADER I.
- Σε άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς συλλογικούς φορείς της υπαίθρου (Αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, εμπορικά ή γεωργικά επιμελητήρια, συνδέσμους, συνεταιρισμούς, ομίλους επιχειρήσεων, ενώσεις κοινοτήτων, ενώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κ.λπ.) και υπό τον όρο ότι η κυρίως θεματική τους δράση εντασσόταν στην αναπτυξιακή λογική μιας περιοχής.

Στόχος του προγράμματος LEADER II ήταν:

1. Η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές μέσω της δημιουργίας συμπληρωματικής απασχόλησης σε παράλληλες με τη γεωργική δραστηριότητα δράσεις.
2. Η αντιμετώπιση του προβλήματος της ισόρροπης σχέσης μεταξύ της γεωργικής γης και του εργατικού δυναμικού μέσα από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αποσκοπούσαν στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης στον αγροτικό χώρο.

---

³⁷ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου, Αθήνα, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 92

3.3 LEADER +

Η δυσκολία να επιλυθούν όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές κοινότητες εξακολούθησε να είναι μεγάλη. Για τον λόγο αυτό κρίθηκε απαραίτητη η δημιουργία μιας νέας κοινοτικής πρωτοβουλίας, της LEADER+ (2000-2006). Πιο συγκεκριμένα η νέα πρωτοβουλία αποτέλεσε ένα πρόσθετο στάδιο με στόχο την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων του αγροτικού κόσμου³⁸. Αντίθετα με τις πρωτοβουλίες LEADER I και II, όλες οι αγροτικές περιοχές ήταν επιλέξιμες για την πρωτοβουλία LEADER+. Δικαιούχοι της ήταν οι Ο.Τ.Δ.

Στόχος της LEADER+ ήταν να παροτρύνει τους φορείς των αγροτικών περιοχών να εξετάσουμε το δυναμικό ανάπτυξης της περιοχής τους στο πλαίσιο μιας περισσότερο μακροπρόθεσμης προοπτικής.

Ο χαρακτήρας του προγράμματος διασφαλίστηκε κυρίως μέσω της δικτύωσης και της συνεργασίας. Κατά συνέπεια, δόθηκε βάρος στη δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων, στην κοινή προβολή και προώθηση, στη συνεργασία και στη συλλογική στήριξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η συμπληρωματικότητα των δράσεων.

Επομένως, η νέα πρωτοβουλία αρθρώθηκε πάνω σε τρία σκέλη:

- Στήριξη των ολοκληρωμένων πιλοτικών στρατηγικών ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, βάσει μιας εκ των κάτω προς άνω προσέγγισης και οριζόντιας εταιρικής σχέσης.
- Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ περιοχών και μεταξύ χρηστών.
- Δικτύωση του συνόλου των αγροτικών περιοχών της Ε.Ε., ανεξάρτητα από το αν τυγχάνουν ή όχι στήριξης στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας LEADER+, καθώς και όλων των φορέων της αγροτικής ανάπτυξης.

---

³⁸ Κωνσταντίνος Δ. Αποστολόπουλος – Δέσποινα Β. Σδράλη, (2009), Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου, Αθήνα, Εκδότης Ελληνοεκδοτική, σελ 93-94

3.4 ΕΠΑΑΑΥ

Στην Ελλάδα εκτός από τα προγράμματα leader, αυτή τη στιγμή υπάρχουν και άλλα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τη Ευρωπαϊκή Ένωση και αφορούν τις επιδοτήσεις, οι οποίες έχουν στόχο με την ανάπτυξη και αξιοποίηση της αγροτικής υπαίθρου, την ενθάρρυνση της αγροτικής επιχειρηματικότητας. Τα βασικότερα από τα υπάρχοντα προγράμματα είναι τα ακόλουθα³⁹:

- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και ανασυγκρότησης της Υπαίθρου (ΕΠΑΑΑΥ). Έχει ως στόχο:
  - I. Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της ελληνικής γεωργίας στα πλαίσια της πρόκλησης ενός διεθνούς περιβάλλοντος με συνεχώς αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα
  - II. Την ενίσχυση της ολόπλευρης ανάπτυξης της υπαίθρου, για να αυξηθεί η ελκυστικότητα και η ανταγωνιστικότητα και να οργανωθεί επί ορθολογικών βάσεων η οικονομική και η κοινωνική λειτουργία
  - III. Τη διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος και την αξιοποίηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υπαίθρου
    - Διάφορα προγράμματα για τη βοήθεια της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικότητας των ΑΜΕΑ. Αυτά αναφέρονται σε κέντρα πληροφόρησης για τον αγροτουρισμό και τις υπαίθριες δραστηριότητες, στη δημιουργία τουριστικών γραφείων, τοπικών οικοτεχνιών, παραδοσιακών προϊόντων.
    - Πρόγραμμα τουρισμού με την επωνυμία Ε.Π. « Ανταγωνιστικότητα ». Πράξη 3. ΜΕΤΡΟ 2.2 που αφορά τα τουριστικά καταλύματα, ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα, κάμπινγκ.
    - Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ). Λαμβάνουν μέτρα που έχουν σχέση με το τουρισμό και την αγροτική ανάπτυξη, όπως η τουριστική εκμετάλλευση, συντήρηση και εκσυγχρονισμό κτιρίων και

³⁹ Βενετσανοπούλου Γ.Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ 182-183

εγκαταστάσεων, τουριστικά καταλύματα, ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών, διαχείριση ειδικών μορφών τουρισμού

3.5 ΕΣΣΑΑ

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 καθορίζει τις προτεραιότητες της Ελλάδας για την περίοδο 2007-2013 σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) στο οποίο ορίζεται ότι η εθνική στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης θα εφαρμοστεί μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013⁴⁰.

Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013 για την Ελλάδα εστιάζεται σε τρεις βασικούς άξονες:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέως της γεωργίας και της δασοκομίας
- Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου
- Βελτίωση της ποιότητας της ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας

---

⁴⁰ <http://archive.agrotikianaptixi.gr/>

3.6 Πιστοποίηση

Η πιστοποίηση των αγροτουριστικών επιχειρήσεων

Η ποιότητα στο αγροτουρισμό είναι αυτή που εγγυάται ένα θετικό αποτέλεσμα για μια μεμονωμένη επιχείρηση, αλλά και την καθιέρωση ενός τουριστικού προορισμού. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) η ποιότητα στο τουρισμό είναι: Το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που συνεπάγεται την ικανοποίηση όλων των θεμιτών αναγκών για προϊόντα και υπηρεσίες, των απαιτήσεων και των προσδοκιών του καταναλωτή με ένα αποδεκτό αντίτιμο, σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους και βαθύτερους προσδιοριστικούς παράγοντες της ποιότητας, όπως η σιγουριά και η ασφάλεια, η υγιεινή, η προσβασιμότητα, η διαφάνεια, η αυθεντικότητα και η αρμονία των τουριστικών δραστηριοτήτων με το ανθρωπογενές και το φυσικό περιβάλλον⁴¹.

Σε ολόκληρο τον κόσμο εφαρμόζονται στις περισσότερες κατά το δυνατόν επιχειρήσεις, είτε για τα προϊόντα που παράγουν είτε για τις υπηρεσίες που παρέχουν, συστήματα διαχείρισης ποιότητας με αντίστοιχες πιστοποιήσεις (ISO 9001, HACCP, κ.ά.).

Από το Απρίλιο του 2005 ο διαπιστευμένος φορέας αυτής της πιστοποίησης είναι η Αγροτουριστική Α.Ε. για τη πιστοποίηση των υπηρεσιών σε αγροτουριστικό κατάλυμα. Το σήμα ποιότητας αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη, χρηματοδοτούμενη από το κοινοτικό πρόγραμμα Leader Plus.

Η πιστοποίηση των επιχειρήσεων που ασχολούνται με το αγροτουρισμό σε όλες τις μορφές και υπηρεσίες αποτελεί ουσιαστικά τη διαβεβαίωση, την εγγύηση προς το καταναλωτή αλλά και την ευρύτερη τουριστική αγορά ότι η επιχείρηση που πιστοποιείται πληροί συγκεκριμένες ποιοτικές προδιαγραφές και είναι η μόνη εγγύηση ότι μια επιχείρηση λειτουργεί σύμφωνα με τη προδιαγραφή του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης.

---

⁴¹ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, (2006), «Η κρατική συμβολή στο τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 178-179

Η Αγροτουριστική Α.Ε. ιδρύθηκε το 2001 ως ανώνυμη εταιρία δημοσίου συμφέροντος και λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουρισμού Ανάπτυξης, με στόχο την προώθηση των ήπιων εναλλακτικών μορφών τουρισμού και του αγροτουρισμού ως μοχλού βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης.

Στόχος της είναι:

- Η πιστοποίηση του αγροτουριστικού προϊόντος βασισμένη σε πρότυπα ποιότητας
- Η προβολή και προώθηση του αγροτουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Η οργάνωση και παρακολούθηση των δράσεων αγροτουρισμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΠΡΟΒΟΛΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ

ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΘΕΑΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ

ΗΛΕΙΑΣ

1.6 Γενικές πληροφορίες για το Νομό Ηλείας

Ο Νομός Ηλείας καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και ο πληθυσμός ανέρχεται σε 179.429 κατοίκους. Αποτελείται από τις επαρχίες Ηλείας και Ολυμπίας με σημαντικότερες πόλεις τον Πύργο ως πρωτεύουσα, την Αμαλιάδα, τη Γαστούνη και το Βαρθολομιό⁴².

Ο νομός διαθέτει πολλούς και με ποικιλία τουριστικούς πόρους και οι διακοπές εδώ αποκτούν την πραγματική τους έννοια καθώς τα ιστορικά μνημεία και οι πεντακάθαρες παραλίες συνδυάζονται με γραφικά τοπία και αξιοθέατα και ενώνονται όλα μαζί στο Ιόνιο Πέλαγος δημιουργώντας εικόνες σπάνιας ομορφιάς.

1.7 Δημοφιλείς προορισμοί

Πύργος

Ο Πύργος είναι η πρωτεύουσα του νομού Ηλείας και έχει 23.300 κατοίκους περίπου, και απέχει 310 χλμ. από την Αθήνα⁴³. Ο νομός Ηλείας αποτελεί ιδανικό προορισμό αφού συνδυάζει καταπληκτικές παραλίες (Κυλλήνη, Κουρούτας, Καϊάφας) και πλούσιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Η αρχαία πόλη της Ολυμπίας και ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσες είναι από τα σημαντικότερα ευρήματα της κλασικής περιόδου αφού στην Ολυμπία τελούσαν οι αρχαίοι Ολυμπιακοί αγώνες ενώ στις Βάσσες, ο ναός φαίνεται πως περιστρέφεται μαζί με τον άξονα της γης. Πολλά είναι και τα αξιοθέατα στην πόλη του Πύργου, κυρίως κτήρια νεοκλασικά, εκκλησίες και μοναστήρια με ιστορική σημασία. Το σημερινό δημαρχείο της πόλης που στεγάζεται στο Λάτσειο Δημοτικό Μέγαρο, η Δημοτική Αγορά, το Νοσοκομείο και τα κτήρια των τραπεζών Εθνική και Τράπεζα της Ελλάδος αποτελούν όμορφα δείγματα νεοκλασικών. Λίγο έξω από την πόλη μπορεί κανείς να επισκεφθεί τα μοναστήρια της Παναγίας Εισοδιώτισσας (6χλμ.), της

⁴² <https://www.gtp.gr>

⁴³ <http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7366&articleid=7657>

Ζωοδόχου πηγής (9 χλμ.) και της Παναγίας της Κρεμαστής (11 χλμ.) που παρουσιάζουν έντονο θρησκευτικό ενδιαφέρον. Τέλος, στο σημερινό Επιτάλειο 7 χλμ. από τον Πύργο υπάρχουν ερείπια ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων της αρχαίας πόλης. Επίσης σε λόφο κοντά στο χωριό βρέθηκαν λείψανα προϊστορικών χρόνων, εδώ τοποθετείται και η ομηρική πόλη Θρύν ή Θρυόεσσα.

Αρχαία Ολυμπία

Στην Δυτική Πελοπόννησο, στην ονομαζόμενη κοιλάδα των θεών, άνθισε το πιο δοξασμένο ιερό της αρχαίας Ελλάδας και η γενέτειρα των πιο σημαντικών αθλητικών γεγονότων, η Αρχαία Ολυμπία.

Η Αρχαία Ολυμπία, η γενέτειρα των Ολυμπιακών Αγώνων, είναι από τους πλέον γνωστούς προορισμούς στην Ελλάδα και ένα από τα πιο ισχυρά brandname παγκοσμίως⁴⁴. Είναι εύκολα σε πρόσβαση από άλλες περιοχές της Ελλάδας. Απέχει λιγότερο από τέσσερις ώρες από την Αθήνα και μόνο μια ώρα από το λιμάνι της Πάτρας ή το αεροδρόμιο της Καλαμάτας. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να επισπευτείτε την Αρχαία Ολυμπία. Καθημερινά υπάρχουν δρομολόγια λεωφορείων ή τρένων που συνδέουν την Αρχαία Ολυμπία με διάφορες περιοχές όπως η Αθήνα. Μια άλλη επιλογή είναι να απευθυνθείτε σε ταξιδιωτικά γραφεία ή και να χρησιμοποιήσετε το δικό σας η κάποιο ενοικιαζόμενο όχημα.

⁴⁴<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7366&articleid=7398>

Οι επισκέπτες της Αρχαίας Ολυμπίας μπορούν να περιηγηθούν στα εντυπωσιακά αρχαία κτίσματα στα οποία οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν ως τόπους λατρείας, άθλησης, συνεδρίων κ.α. Μπορούν επίσης να επισκεφτούν το μουσείο και να δουν από κοντά αρχαία εκθέματα με πιο σημαντικά, τον Ερμή του Πραξιτέλους, ένα από τα πιο ονομαστά αρχαία αγάλματα, την Νίκη του Παιωνίου, ένα από τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής πλαστικής και τον γλυπτό διάκοσμο του Ναού του Διός, ένα από τα ωραιότερα σύνολα που σώζονται από την αρχαία ελληνική τέχνη.

Καταρράκτες Νέδας

Νότια της Αρχαίας Ολυμπίας, στα όρια των νομών Ηλείας και Μεσσηνίας, στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Πελοποννήσου και πολύ κοντά στον εκτεταμένο χώρο της Αρχαίας Φιγαλίας βρίσκεται το φαράγγι της Νέδας⁴⁵.

Ο Εθνικός δρόμος Πατρών - Πύργου Καλαμάτας ακολουθεί το περίγραμμα των ακτών καθώς το Ιόνιο πέλαγος απλώνει τον ανοικτό του ορίζοντα στα δυτικά. Όμως η

---

⁴⁵<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7366&articleid=8402>

περιοχή δεν διακρίνεται μόνο για τις θαλασσινές ομορφιές της. Πίσω από τα κακοτράχαλα βουνά και τις απόκρημνες πλαγιές στα ανατολικά, κρύβεται ένας θαυμάσιος ορεινός κόσμος που στα σπλάχνα του κρατά εγκλωβισμένο ένα μικρό, αλλά πανέμορφο ορεινό ποτάμι, τη Νέδα. Σημείο προσέγγισης είναι το καλοκαιρινό θέρετρο της Κυπαρισσίας με τις απέραντες αμμουδιές τα καλά ξενοδοχεία και το εντυπωσιακό μεσαιωνικό κάστρο. Εξορμώντας από Κυπαρισσία, δεν είναι λίγοι εκείνοι που ακολουθούν τον στενό επαρχιακό δρόμο που καταλήγει μετά από 18 χιλιόμετρα στο ορεινό χωριό Πλατανιά. Από εδώ στενός χωματόδρομος οδηγεί τους επισκέπτες στο φαράγγι της Νέδας.

Κατάκολο

Το Κατάκολο είναι μια παραλιακή κωμόπολη στη Δυτική Ηλεία, στην περιοχή της αρχαίας Φείας. Είναι το σημερινό λιμάνι της πρωτεύουσας του νομού. Γραφικό με έντονο το παραδοσιακό χρώμα, συνδυάζει βουνό και θάλασσα⁴⁶. Ο επισκέπτης έχει πολλές επιλογές για να γεμίσει τον ελεύθερο χρόνο του ή να περάσει ευχάριστα τις διακοπές του. Αναμφισβήτητο το Κατάκολο είναι ένα μέρος που κανείς χρειάζεται αρκετό χρόνο για να εξερευνήσει τις ομορφιές του και να ανακαλύψει τη μαγεία αυτού του τόπου, δεν είναι άλλωστε τυχαίο το ότι όποιος περνάει λίγο χρόνο εδώ,

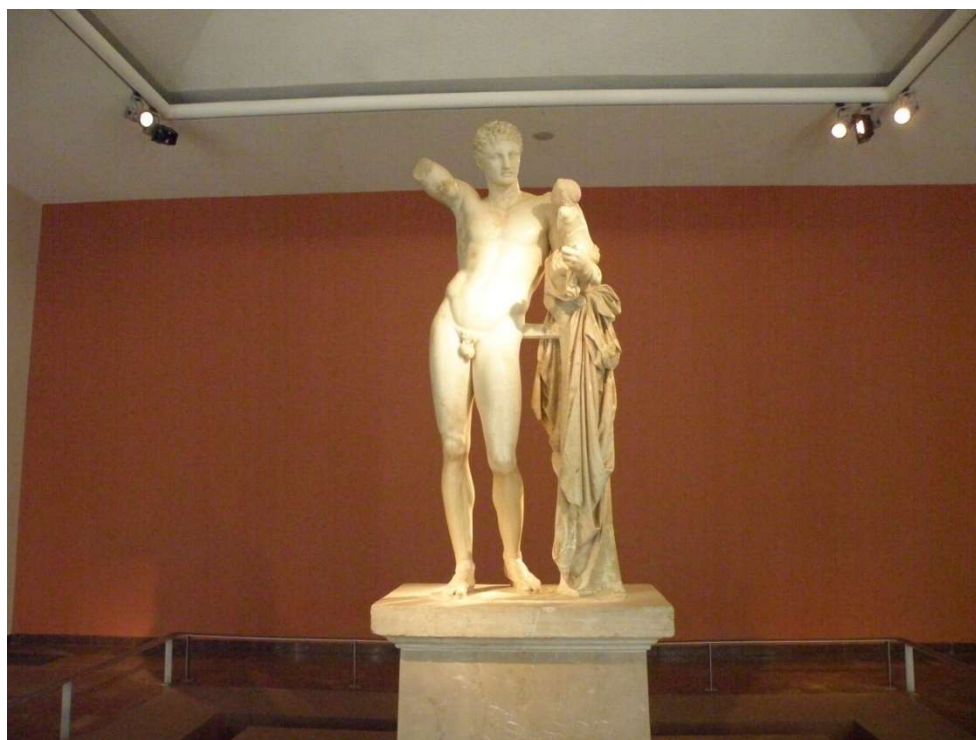
---

⁴⁶<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7366&articleid=8112>

φεύγοντας το μόνο που έχει στο νου του είναι η επιστροφή, δίκαια λοιπόν το Κατάκολο είναι από τους πιο δημοφιλείς καλοκαιρινούς προορισμούς.

Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες κατακλύζεται από πλήθος επισκεπτών, καθώς πλην αυτών που παραδοσιακά περνούν τις διακοπές τους εδώ, εκατοντάδες κρουαζιερόπλοια πραγματοποιούν επισκέψεις στον τόπο μας μεταφέροντας χιλιάδες τουριστών, που περνούν μέρος των διακοπών τους εδώ.

1.8 Μουσεία/Αρχαιολογικοί χώροι

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ολυμπίας είναι από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας στους χώρους του ξεδιπλώνεται όλη η πορεία του ιερού της Ολυμπίας, της κοιτίδας των Ολυμπιακών Αγώνων⁴⁷. Το ιερό του πατέρα των θεών, Δία. Το πλήθος των ανασκαφών στην Ολυμπία, που ξεκίνησαν το 1875 από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, έχουν αναδείξει πολλαπλά ευρήματα τα οποία βρήκαν στέγη από πολύ νωρίς στο νεοκλασικό κτήριο που ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 1886. Αυτό το πρώτο Μουσείο κατασκευάστηκε με χρήματα που δώρισε ο Α. Συγγρός, όμως σύντομα αποδείχτηκε ανεπαρκές να φιλοξενήσει όλα τα ευρήματα, τα οποία καθημερινά αυξάνονταν. Το κτήριο του πρώτου μουσείου έχει πλέον μετατραπεί στο Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας. Το Νέο Μουσείο λοιπόν επιλέχθηκε να οικοδομηθεί στην βόρεια πλευρά του λόφου Κρόνιου και ολοκληρώθηκε το 1975. Μέσα από τα

⁴⁷<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7365&articleid=7669>

ευρήματα που εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας, ο επισκέπτης παρακολουθεί τη εξέλιξη και την ιστορία του μεγάλου ιερού. Ιδιαίτερη θέση κατέχει ο γλυπτά διακοσμητικά του ναού του Διός, τα αετώματα και οι μετόπες του οποίου, είναι τα σημαντικότερα δείγματα αυστηρού ρυθμού στην ελληνική τέχνη. Από τα πλέον σημαντικά εκθέματα είναι η Νίκη του Παιωνίου, καθώς και ο Ερμής του Πραξιτέλη. Στο μουσείο φιλοξενείται η πλουσιότερη συλλογή χάλκινων αντικειμένων στον κόσμο. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας είναι διάσημο για την πλουσιότερη συλλογή παγκοσμίως από χάλκινα έργα μικροτεχνίας.

Λαογραφικό μουσείο Ανδρίτσαινας

Το Λαογραφικό Μουσείο της Ανδρίτσαινας ιδρύθηκε από τον Εξωραϊστικό Σύλλογο Γυναικών Ανδρίτσαινας το 1981. Το μεράκι, η αγάπη για τον τόπο τους, η αγωνία για την διάσωση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, και σίγουρα η συλλογική εργασία, ένωσαν κάποιες Ανδριτσαίνες για να δείξουν όπως έλεγαν την «ψυχή του τόπου τους» ιδρύοντας Λαογραφικό Μουσείο στην πατρίδα τους την Ανδρίτσαινα⁴⁸. Το Λαογραφικό Μουσείο σήμερα, στεγάζεται στο Αρχοντικό του Γεωργίου Κανελλοπούλου, πρόκειται για την αναδιαμόρφωση παλαιού αυτόνομου, πέτρινου κτιρίου (1847), με ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, στο οποίο αναβιώνει η παράδοση, η τέχνη, και η αρχοντιά των ανθρώπων της Ανδρίτσαινας. Το αρχοντικό αυτό κληροδότησε με διαθήκη της η τελευταία απόγονος της οικογένειας, Γαλήνη Κανελλοπούλου, μαζί με τα ανεκτίμητης αξίας παλαιά παραδοσιακά έπιπλα και σκεύη, για τη στέγαση του Μουσείου, ώστε όλα μαζί να αποτελέσουν ιδιωτικό Λαογραφικό Μουσείο με αντικείμενα λαϊκού πολιτισμού και οικοσκευής παλαιών νοικοκυριών στους τρεις ορόφους του κτιρίου, συνολικού εμβαδού 500τ.μ. Τα περισσότερα από τα 4.000 εκθέματα του Μουσείου προέρχονται αποκλειστικά και μόνο από την Ανδρίτσαινα και καλύπτουν την χρονική περίοδο 1832-1932. Ανάμεσα στα εκθέματα βρίσκεται και το μπαούλο του Φιλικού Παναγιώτη Αναγνωστόπουλου

⁴⁸<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7365&articleid=7670>

με τα ενδεικτικά «Π.Α.1832».Ο επισκέπτης στον πρώτο όροφο του αρχοντικού έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τη μορφή και την οργάνωση της ζωής μέσα σε ένα παραδοσιακό αστικό σπίτι του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα στην Ανδρίτσαινα .Στον δεύτερο όροφο ο επισκέπτης θα θαυμάσει την εντυπωσιακή και πλούσια συλλογή ανδρικών και γυναικείων τοπικών ενδυμασιών. Στις συλλογές του Μουσείου περιλαμβάνονται επίσης εικόνες της μεταβυζαντινής περιόδου (συλλογή οικογένειας), εκκλησιαστικά σκεύη καθώς επίσης και σπάνια έγγραφα 18ου και 19ου αιώνα (προικοσύμφωνα, ξωφύλλια, δημόσια έγγραφα κλπ.), πλούσιο φωτογραφικό υλικό από το 1850 και μετά, πίνακες ζωγραφικής και λιθογραφίες. Στους χώρους του Μουσείου περιλαμβάνεται και η αίθουσα προβολών και πολλαπλών χρήσεων η οποία αναδιαμορφώθηκε πρόσφατα με δωρεά του ιδρύματος Μιχελή.

4.4 Αξιοθέατα

Αγία Σοφία. Ο μεγαλοπρεπέστερος Φράγκικος ναός στην Ελλάδα

Από το πέρασμα του χρόνου ένα από τα σημαντικά μνημεία της Ηλείας στέκεται αγέρωχο μέσα στη φθορά του χρόνου⁴⁹. Σχεδόν 8 αιώνες στέκεται επιβλητική στα μάτια των περαστικών, ο ναός της Αγίας Σοφίας στην Ανδραβίδα.800 χρόνια ιστορίας, μύθων και θρύλων.

Οι Φράγκοι εισέβαλαν στην Πελοπόννησο στις αρχές του 13ου αιώνα. Συγκεκριμένα το 1204 μ.Χ., ο Γάλλος σταυροφόρος Γοδοφρείδος Α΄, μαζί με τον φίλο του και

⁴⁹<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7363&articleid=16038>

συναγωνιστή Γουλιέλμο Σαμπλίτην, επιχείρησαν να καταλάβουν την Πελοπόννησο, θέλοντας να προλάβουν τον άρχοντα του Ναυπλίου Βονιφάτιο. Οι δύο Γάλλοι συνεπικουρούμενοι από 120 ιππότες κατέλαβαν την Αχαΐα, κατόπιν την Πάτρα και ακολούθως έφτασαν στον Ηλειακό κάμπο.

Η πόλη της Ανδραβίδας , πριν ακόμα καταληφθεί από τους Φράγκους, ήταν η μεγαλύτερη πόλη της περιοχής, στην οποία βρισκόταν και η έδρα του Βυζαντινού διοικητή.

Αρχαία Φειά

Με αδιάλειπτη κατοίκηση από τα νεολιθικά ως τα μεσαιωνικά χρόνια, η Φειά ή Φεά στο σημερινό κόλπο του Αγίου Ανδρέα, στην περιοχή του Κατάκολου, αποτελούσε κατά την αρχαιότητα σημαντικό λιμάνι, επίγειο της Πισάτιδας και όριό της με την βορείως κειμένη περιοχή της Κοίλης Ήλιδας. Όταν η Ήλιδα υπέταξε την Πίσα και τις άλλες πόλεις ως περιοίκιδες, η Φειά λειτούργησε ως το δεύτερο σε σπουδαιότητα μετά την Κυλλήνη λιμάνι του ηλειακού κράτους⁵⁰.

---

⁵⁰<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7363&articleid=12837>

Το κάστρο Χλεμούτσι

Το κάστρο στο Χλεμούτσι αποτελεί ένα από τα πιο επιβλητικά κάστρα της Πελοποννήσου και βρίσκεται στο χωριό Κάστρο⁵¹. Χτισμένο στην κορυφή λόφου, δεσπόζει στην πεδιάδα της Ηλείας. Η ονομασία του φαίνεται ότι είναι σλάβικης προέλευσης και παραφθορά της λέξης «Χελμός» ή «Χελωνάτα», όπως είναι το όνομα του λόφου στον οποίο σήμερα στέκει το κάστρο. Εδώ υπήρχε παλαιολιθικός και αργότερα μεσοελλαδικός οικισμός (10.000 π.Χ. και 2.000 π.Χ. αντίστοιχα).

Το κάστρο ιδρύθηκε το 1220-1223 από τον Γοδεφρείδο Α΄ Βιλλεαρδουίνο και αποτέλεσε το ισχυρότερο φρούριο του φράγκικου πριγκηπάτου της Αχαΐας. Μάλιστα για να καλυφθεί το μεγάλο κόστος κατασκευής ο Φράγκος ηγεμόνας ήρθε σε ρήξη με τον λατινικό κλήρο του Πριγκηπάτου. Επί Τουρκοκρατίας εδώ είχαν την έδρα τους ο βοεβόδας και ο καδής. Το 1427 περιήλθε στον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, ο οποίος το χρησιμοποίησε ως στρατιωτικό και διοικητικό κέντρο. Το 1460 το κατέλαβαν οι Τούρκοι και το 1867 οι Ενετοί, που το κράτησαν ως το 1715. Το κάστρο Χλεμούτσι αποτελεί υπόδειγμα φρουριακής αρχιτεκτονικής, με δύο τμήματα. Ο εξωτερικός περίβολος, πεταλόσχημος, περιβάλλει τον εσωτερικό πυρήνα του, ο οποίος βρίσκεται στα νοτιανατολικά, στο ψηλότερο σημείο του λόφου. Το συνολικό μήκος των τειχών είναι περίπου 1 χλμ, κατά μήκος των οποίων διακρίνονται κατάλοιπα κτηρίων, της ίδιας εποχής με το κάστρο (13ος αι.), όπως δεξαμενές και ίχνη δικτύου αγωγών. Στον εσωτερικό περίβολο βρισκόταν η κατοικία του Καστελλάνου, χώροι υποδοχής, μαγειρεία και το κατάλυμα της φρουράς. Οι αίθουσες ήταν διώροφες και στο εσωτερικό τους σώζονται δεξαμενές, τζάκια, αποθηκευτικές αίθουσες κ.α.

1.9 Εκδηλώσεις –Φεστιβάλ

⁵¹<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7363&articleid=8440>

Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας

Το Διεθνές Φεστιβάλ της Αρχαίας Ολυμπίας χαρακτηρίζεται από την ποικιλία των δρωμένων του και αποσκοπεί στην ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής της Αρχαίας Ολυμπίας, με τα δύο θέατρα (Θέατρο Ολύμπια και Θέατρο Δρούβα), τους εκθεσιακούς χώρους, και τις εκδηλώσεις στην πεζοδρομημένη ζώνη της πόλης της Αρχαίας Ολυμπίας⁵². Συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις για παιδιά και μεγάλους, εκθέσεις φωτογραφίας και ακόμη περισσότερα προσφέρουν στους επισκέπτες ένα υπέροχο καλοκαίρι. Διοργανώνεται κάθε Ιούλιο και Αύγουστο στο χωριό Φλόκα.

Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας

52

<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8159>

Η Μήδεια, ο Ορέστης, η Εκάβη, η Ιφιγένεια και άλλες αρχαίες τραγωδίες και κωμωδίες ξαναζωντανεύουν κάθε καλοκαίρι (Ιούλιο και Αύγουστο) στο αρχαίο θέατρο της Ήλιδας. Η αρχαία Ήλιδα, πρωτεύουσα των Ηλείων και διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων κατά την αρχαιότητα, ήταν ανάμεσα στα σπουδαιότερα πολιτιστικά κέντρα της Πελοποννήσου. Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν παραστάσεις στο αρχαίο θέατρο, συναυλίες στο Κάστρο Χλεμούτσι και παράλληλες δραστηριότητες στο χώρο της αρχαίας Ήλιδας και στην πόλη της Αμαλιάδας⁵³.

Φεστιβάλ μουσικής στο Κάστρο Χλεμούτσι

Στο Κάστρο Χλεμούτσι διεξάγονται κάθε καλοκαίρι (Ιούλιο και Αύγουστο) οι μουσικές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας με τη συμμετοχή γνωστών Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών. Η λάμψη από τον ηλεκτροφωτισμό του κάστρου, που προστέθηκε στο β' μισό του 20ου αι., είναι ορατή από απόσταση 80 χλμ κατά τη διάρκεια της νύχτας⁵⁴.

---

⁵³<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8156>

⁵⁴<http://www.olympiaholiday.gr/ilia/tourism/articles/article.jsp?context=1504&categoryid=7368&articleid=8157>

Ιππική Έκθεση Ανδραβίδας

Τα άλογα της Ανδραβίδας δε συναντώνται εκτός των ορίων του νομού Ηλείας. Η προέλευση της ιππικής αυτής φυλής εντοπίζεται στον 4ο αι. π.Χ. Στα νεότερα χρόνια ο Ελληνικός Στρατός προμηθευόταν άλογα της φυλής Ανδραβίδας, καθώς χαρακτηρίζονται για την εξαιρετική σωματική τους ανάπτυξη και τη μεγάλη μυϊκή τους δύναμη. Κάθε Σεπτέμβριο τελείται στην Ανδραβίδα μια ενδιαφέρουσα ιππική έκθεση κατά την οποία βραβεύονται οι καλύτεροι ίπποι σε διάφορες κατηγορίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

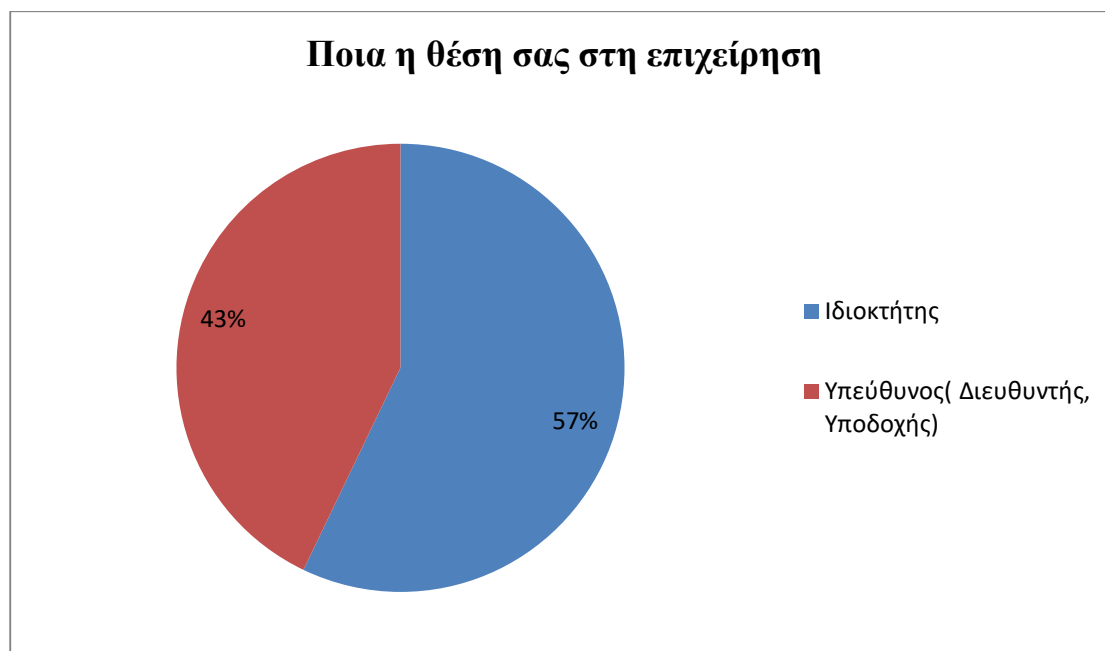
Η έρευνα της πτυχιακής εστίασε στη εύρεση αγροτουριστικών επιχειρήσεων που να προσφέρουν κάποιες υπηρεσίες ώστε να συλλεχθούν κάποιες πληροφορίες σχετικά με το είδος των επιχειρήσεων, τις χρηματοδοτήσεις, δραστηριότητες τους, τα πλεονεκτήματα και τους τρόπους βελτίωσης στο αργό ρυθμό του αγροτουρισμού στο νομό.

Δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε μέσω e-mail με τη βοήθεια της πλατφόρμας Google forms ενώ ένα από τα ερωτηματολόγια απαντήθηκε τηλεφωνικά. Τα στοιχεία επικοινωνίας τους βρέθηκαν μέσω διαδικτύου. Οι απαντήσεις συλλέχθηκαν όπως είπαμε προηγουμένως με τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου αποτελούμενο από 17 ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 7 εκπροσώπους αγροτουριστικών επιχειρήσεων ενώ βρέθηκαν 11 επιχειρήσεις. Δυστυχώς δεν ήταν εφικτή η συμμετοχή από όλους διότι από τους 4 που δεν απάντησαν ο 1 αρνήθηκε και οι άλλοι 3 μετά από πολλές προσπάθειες να συμμετέχουν είπαν ότι θα απαντήσουν αλλά δεν υπήρχε καμία απάντηση. Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων έγιναν όπως αναφέραμε με τη κατασκευή του ερωτηματολογίου μέσω της πλατφόρμας google forms αφού θεωρείται ένα από τα καλύτερα μέσα δειγματοληψίας διότι στέλνονται μαζικά τα e-mail, φανερώνοντας τη λήψη και την ειδοποίηση τους των ερωτηθέντων καθώς και συμπλήρωσης της φόρμας. Συνακόλουθα, υπάρχει η δυνατότητα δοκιμής και διόρθωσης των επιλογών. Τέλος, η εφαρμογή αυτή συλλέγει τα στατιστικά των απαντήσεων και παρέχεται η δυνατότητα επεξεργασίας μέσω excel.

5.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

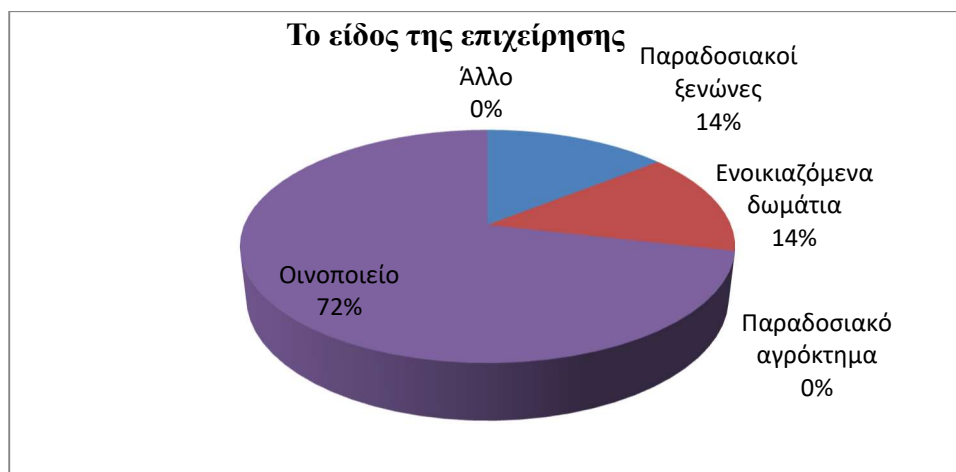
Σε αυτό το σημείο πραγματοποιείται η ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν με την ολοκλήρωση της έρευνας. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τη πλατφόρμα Google Forms και τηλεφωνικά. Όλα αυτά αναλύθηκαν με το πρόγραμμα Microsoft Excel χρησιμοποιώντας κατά κύριο λόγο διαγράμματα.

Γράφημα 1

Στο **γράφημα 1** με το οποίο ξεκινάει το ερωτηματολόγιο αφορά τους ερωτώμενους ποια είναι η θέση τους στην επιχείρηση. Από την απάντησή τους διαπιστώνουμε ότι το 57% των απαντήσεων δόθηκαν από ιδιοκτήτες και το 43% από υπεύθυνους. Η απάντηση αυτή έχει ιδιαίτερη αξία γιατί από το ποσοστό των ιδιοκτητών φαίνεται να είναι οι δημιουργοί των επιχειρήσεων, έχουν καλύτερη γνώση και εμπειρία των απαντήσεων και ακόμη μπορούν απαντήσουν σε ερωτήματα που έχουν να κάνουν με τα προβλήματα που έχει μια επιχείρηση.

Γράφημα 2

Στο παραπάνω **γράφημα** οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν για το είδος της επιχείρησης τους. Στο σημείο αυτό συμπεραίνουμε ότι την πλειονότητα έχει το οινοποιείο με 72% , ενώ βλέπουμε να έρχονται πιο πίσω με ίδια ποσοστά οι παραδοσιακοί ξενώνες 14% και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια με 14%. Επίσης δεν επέλεξαν καθόλου το παραδοσιακό αγρόκτημα ούτε κάποια άλλη επιλογή.

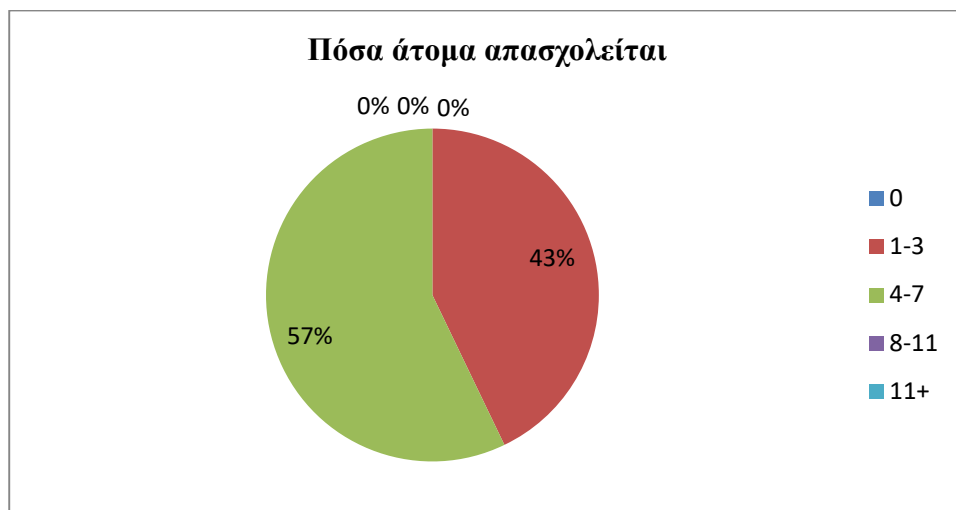
Γράφημα 3

Στο ερώτημα (**γράφημα 3**) πόσο καιρό η επιχείρησή δραστηριοποιείται στο τομέα του αγροτουρισμού φαίνεται να απαντάται στη 3^η ερώτηση. Οι περισσότερες επιχειρήσεις με ποσοστό 48% δραστηριοποιούνται 8-11 χρόνια ενώ το υπόλοιπο ποσοστό ισομοιράζεται μεταξύ 11+ έτη και 4-7 έτη. Φαίνεται όμως να μην

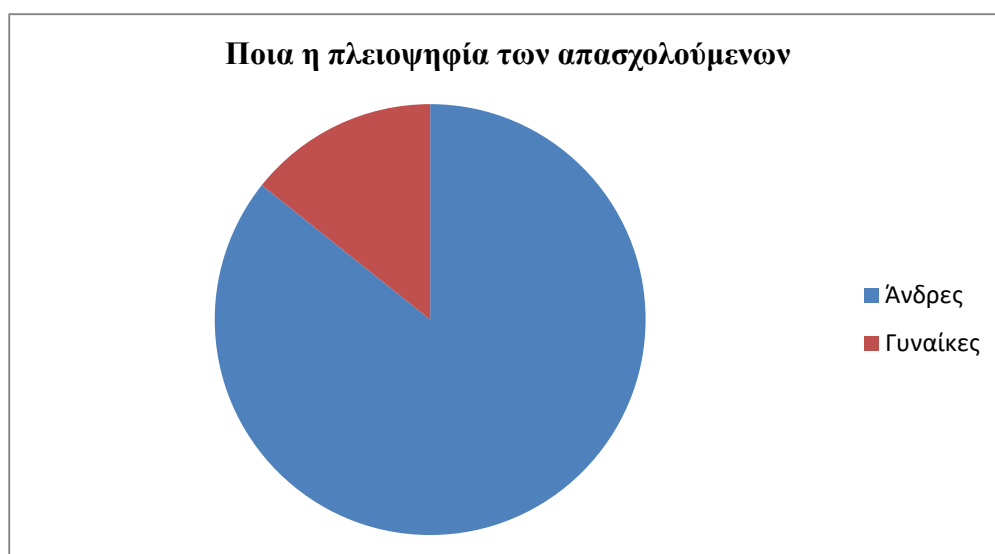
δραστηριοποιείται καμία στα 1-3 χρόνια. Έτσι ,προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι πιο πολλές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται 8-11 χρόνια.

Γράφημα 4

Από την έρευνα που γίνεται προκύπτουν κάποια ενδιαφέρον αποτελέσματα σχετικά με πόσα άτομα απασχολεί κάθε επιχείρηση (γράφημα 4). Στη προκειμένη ερώτηση παρουσιάζεται να υπερέχουν οι επιχειρήσεις με 4-7 άτομα δηλαδή με ποσοστό 4-7 % σε σχέση με αυτές που απασχολούν 1-3 με ποσοστό 43%.

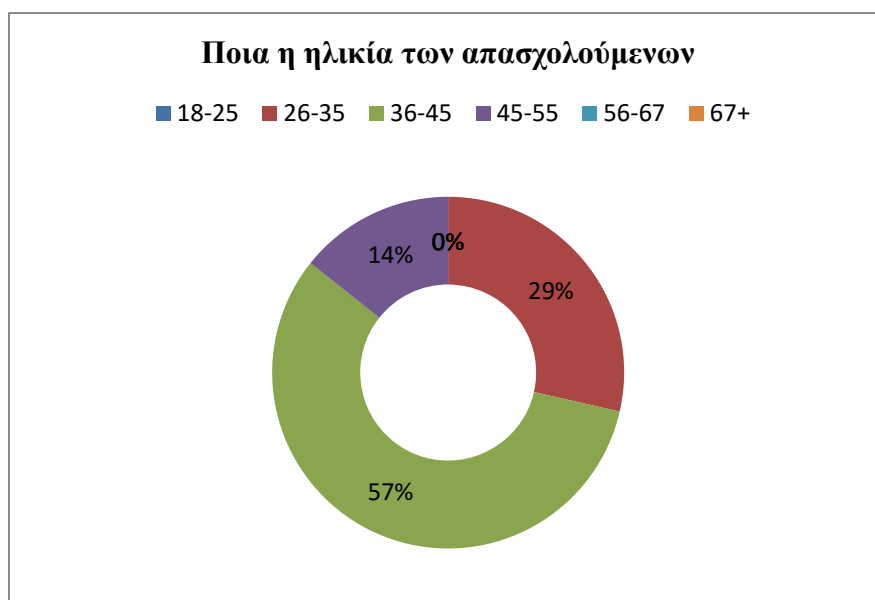
Γράφημα 5

Όσο αναφορά τη πλειοψηφία των απασχολούμενων στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις, η 5^η ερώτηση (γράφημα 5) αναδεικνύει ένα αναμενόμενο συμπέρασμα

λόγο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό όπως είδαμε στη 2^η ερώτηση έχει να κάνει με επιχειρήσεις οινοποιείου, που σημαίνει το ανδρικό φύλο να υπερέχει του γυναικείου επειδή έχει να κάνει με χειρονακτική εργασία.

Γράφημα 6

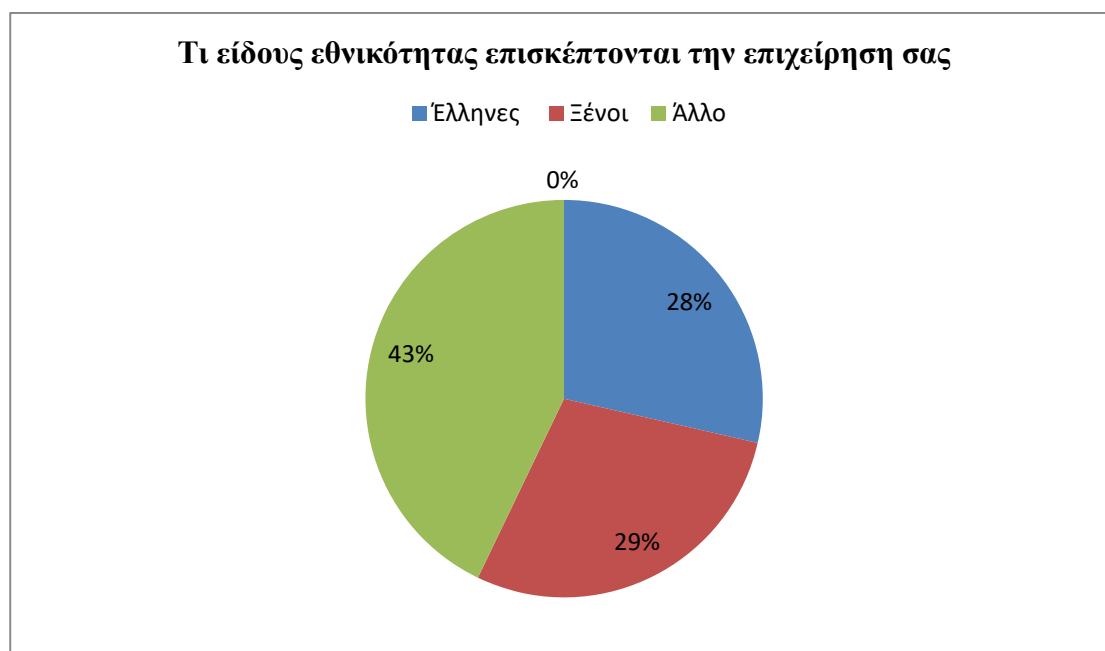
Στη παραπάνω ερώτηση παρουσιάζεται ποια η ηλικία των ατόμων που εργάζονται στις επιχειρήσεις. Οι ηλικίες από 18 έως 25 φαίνονται μηδενισμένες αλλά οι ηλικίες από 36 έως 45 ετών με ποσοστό 54% φαίνεται να έχουν το προβάδισμα έναντι των άλλων ηλικιών ενώ σημαντικό ποσοστό με 29% είναι από 26 έως 35 ετών . Μειωμένο φαίνεται το ποσοστό των απασχολούμενων από 45 έως 55 ετών όπου αγγίζει το 14% ενώ το ποσοστό των ηλικιών από 18 έως 25 και 67 και άνω μηδενίζεται.

Γράφημα 7

Στη ερώτηση 7 (γράφημα 7) οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων τους. Τα επίπεδα που κυριαρχούν φαίνονται να είναι του Λυκείου και της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι φαίνεται το μορφωτικό επίπεδο τους να αγγίζει το 57% , δηλαδή είναι απόφοιτοι Λυκείου και σε δεύτερη θέση ακολουθεί το επίπεδο των εργαζομένων που έχουν τελειώσει κάποιο πανεπιστήμιο ή Τ.Ε.Ι.

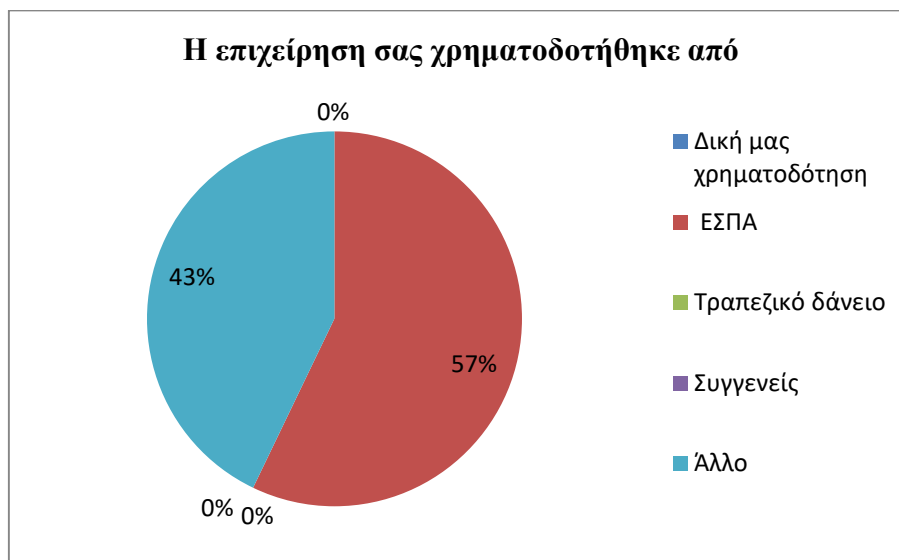
Γράφημα 8

Προχωρώντας στη επόμενη ερώτηση (γράφημα 8)που έχει να κάνει με το τι είδους εθνικότητας επισκέπτονται τις επιχειρήσεις προκύπτουν κάποια αποτελέσματα. Οι απόψεις των περισσότερων ερωτηθέντων φαίνονται να μην είναι συγκεκριμένες δηλαδή οι περισσότεροι από αυτούς ανήκουν στην επιλογή άλλο με ποσοστό 43% ουσιαστικά δεν μπορούσαν να επιλέξουν μόνο τους Έλληνες αλλά ούτε μόνο τους ξένους που σημαίνει ότι έχοντας μια τρίτη επιλογή επέλεξαν αυτή αιτιολογώντας πως οι επισκέπτες είναι Έλληνες και ξένοι σε αντίθεση με άλλες επιχειρήσεις που ήταν ξεκάθαρες στην απάντησή τους. Οι επιχειρήσεις που τους επισκέπτονται οι Έλληνες ανήκουν στο 28% ενώ αυτοί που τους επισκέπτονται οι ξένοι φτάνουν σε ποσοστό 29% .

Γράφημα 9

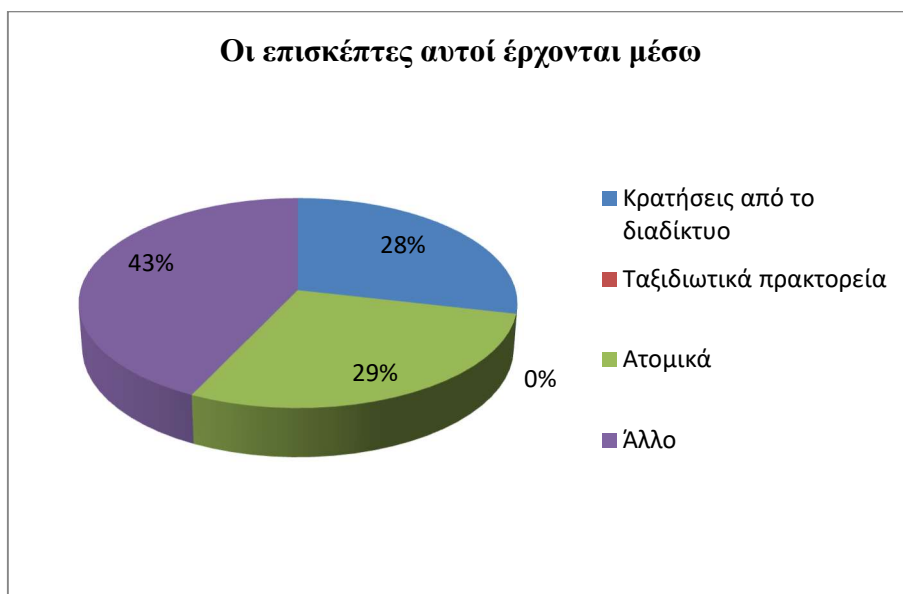
Στο **γράφημα 9** οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν πως η επιχείρησή τους χρηματοδοτήθηκε. Το 57% δήλωσε πως χρηματοδοτήθηκε με ΕΣΠΑ και το 43% επέλεξε το άλλο αιτιολογώντας πως η χρηματοδότηση έγινε με κάποιο αναπτυξιακό νόμο, άλλοι απάντησαν με κάποιο πρόγραμμα leader και άλλοι χρηματοδοτήθηκαν με τρεις από τους παραπάνω τρόπους δηλαδή με δική τους χρηματοδότηση, ΕΣΠΑ και κάποιο τραπεζικό δάνειο.

Γράφημα 10

Σύμφωνα με το παραπάνω (**γράφημα 10**) που αφορά τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας που προβάλλουν τις επιχειρήσεις τους οι ερωτηθέντες με ποσοστό 100% απάντησαν πως η προβολή των επιχειρήσεων τους γίνεται πλέον από την ιστοσελίδα που έχει η κάθε μία ξεχωριστά , πιο αναλυτικά από το διαδίκτυο

Γράφημα 11

Στην ερώτηση σχετικά για το πώς οι επισκέπτες έρχονται στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις φαίνεται να υπάρχουν ανάμεικτες απαντήσεις. Αρχικά παρουσιάζεται το μεγαλύτερο ποσοστό με 43% το οποίο αυτό ήταν μια επιπλέον επιλογή αφού σχεδόν αυτοί που την επέλεξαν αιτιολόγησαν την άποψή τους, πιο πίσω σε σειρά ποσοστών με 29% έρχονται οι ατομικές επισκέψεις που κάνει ο καθένας ξεχωριστά και τελευταία επιλογή με 28% οι κρατήσεις από το διαδίκτυο. Συμπερασματικά στο μεγαλύτερο ποσοστό 43% των επιχειρήσεων οι επισκέπτες έρχονται με όλους τους παραπάνω τρόπους. (**γράφημα 11**)

Γράφημα 12

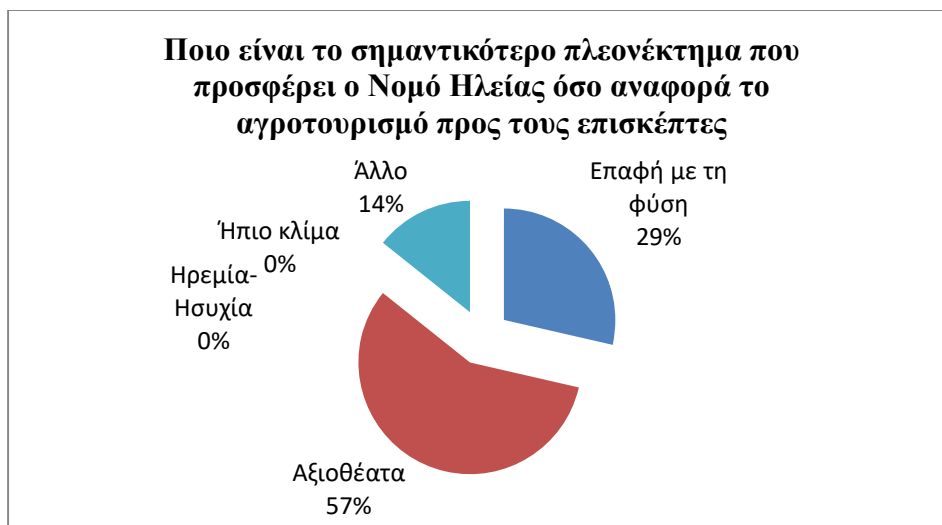
Στο ερώτημα (γράφημα 12) ποια η δραστηριότητα που προσφέρεται στους επισκέπτες, οι περισσότερες επιχειρήσεις επέλεξαν τη διαμονή με ποσοστό 43%, έπειτα ήταν σε δεύτερη θέση με ποσοστό 29% οι επιχειρήσεις που επέλεξαν το άλλο, με αιτιολόγηση ξενάγηση στο οινοποιείο και τη γευσίγνωσία οίνων. Τέλος, δύο επιχειρήσεις με ίδιο ποσοστό 14% δήλωσε την εστίαση και την μεταποίηση.

Γράφημα 13

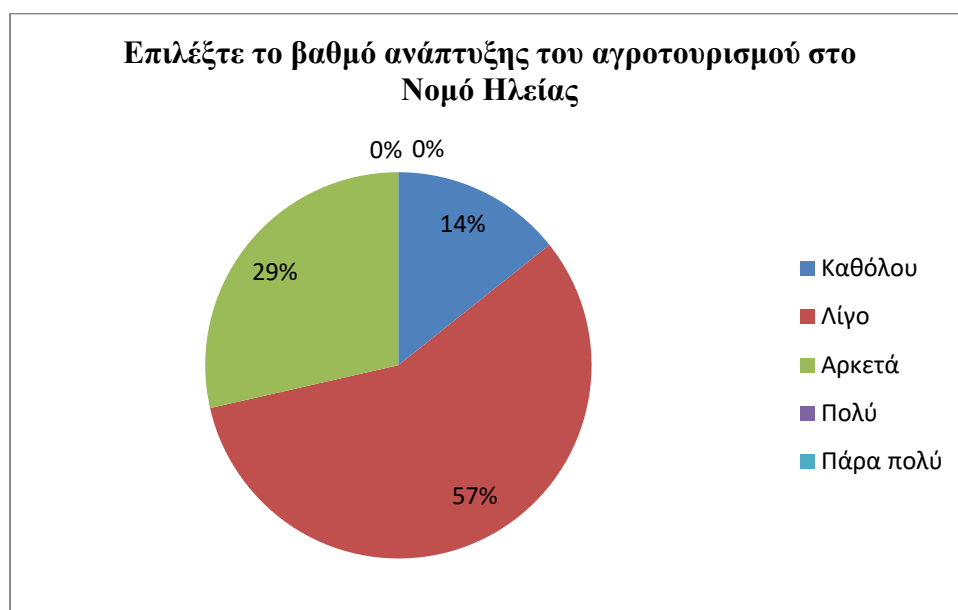
Στο παραπάνω **γράφημα 13** οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το κίνητρο της επιλογής τους προς το αγροτουρισμό. Το 57% δήλωσε ότι ήταν προσωπική επιλογή τους, ενώ το 29% δήλωσε ότι αυτό που τους έκανε να επιλέξουν το αγροτουρισμό ήταν η ενίσχυση του εισοδήματός τους. Τέλος, το 14% δήλωσε ότι επακολούθησε την οικογενειακή επιχείρηση.

Γράφημα 14

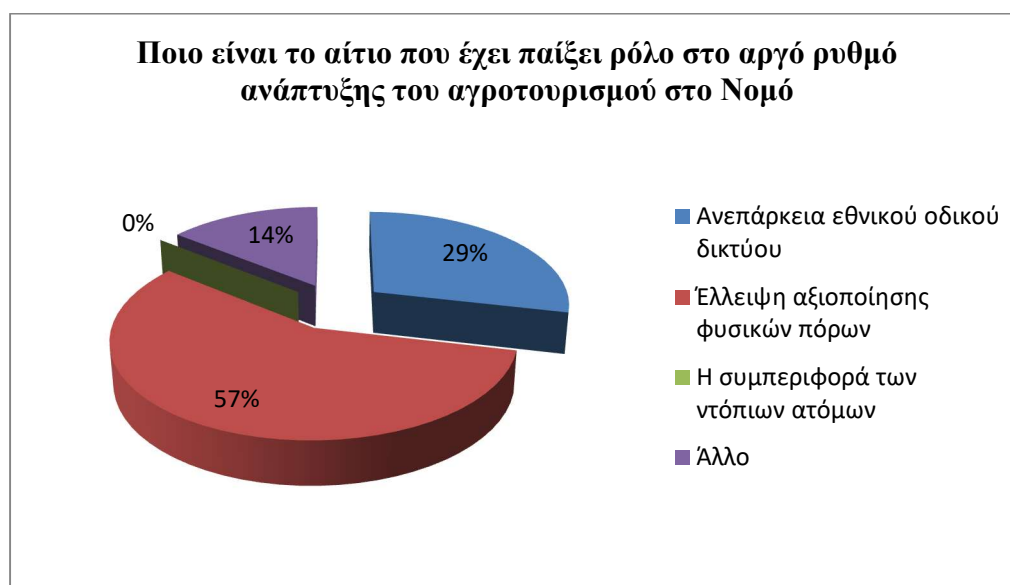
Το **γράφημα 14** αφορά για το ποιο είναι το σημαντικότερο πλεονέκτημα που προσφέρει ο Νομός Ηλείας όσο αναφορά το αγροτουρισμό προς τους επισκέπτες. Εδώ τα αποτελέσματα έχουν ως εξής: Το 57% από τους ερωτηθέντες επέλεξε τα αξιοθέατα, το 29% δήλωσε πως είναι η επαφή με τη φύση και το υπόλοιπο 14% στην επιλογή άλλο συμπεριέλαβε όλα τα παραπάνω.

Γράφημα 15

Σχετικά με το **γράφημα 15** οι ερωτηθέντες απάντησαν για το βαθμό ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Το 57% απάντησε ότι ο αγροτουρισμός είναι λίγο αναπτυγμένος, το 29% απάντησε αρκετά και το 14% δήλωσε καθόλου.

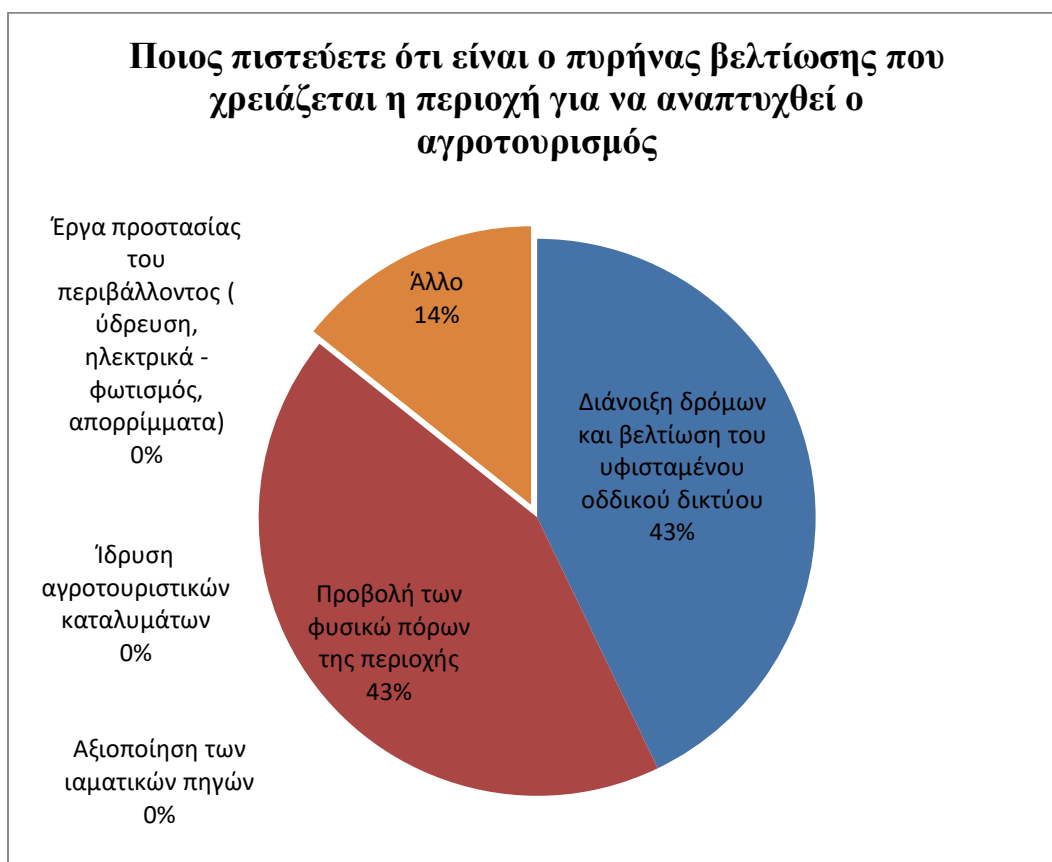
Γράφημα 16

Στο **γράφημα 16** παρουσιάζονται τα ποσοστά από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων σχετικά για το ποιο ήταν το αίτιο που έπαιξε ρόλο στο αργό ρυθμό ανάπτυξης του

αγροτουρισμού στο Νομό. Το 57% δήλωσε συγκεκριμένα πως η έλλειψη αξιοποίησης φυσικών πόρων ήταν αυτό το αίτιο στο αργό ρυθμό ανάπτυξης, σε δεύτερη σειρά το 29% δήλωσε πως η ανεπάρκεια εθνικού οδικού δικτύου ήταν και αυτό ένα αίτιο. Τέλος, με 14% δήλωσε την επιλογή άλλο αιτιολογώντας πως όλα τα παραπάνω είναι αίτια και όχι κάτι συγκεκριμένο.

Γράφημα 17

Στο τελευταίο **γράφημα 17** του ερωτηματολογίου οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν ποιο πιστεύουν ότι είναι ο πυρήνας βελτίωσης που χρειάζεται η περιοχή για να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός. Δύο επιλογές παρουσιάζουν ένα ίδιο αποτέλεσμα με 43% το καθένα δηλαδή διάνοιξη δρόμων και βελτίωση του υφιστάμενου οδικού δικτύου και προβολή των φυσικών πόρων της περιοχής ενώ το 14% επέλεξε το άλλο αναλύοντας το πώς όλα τα παραπάνω είναι αυτά που θα πρέπει να βελτιωθούν και όχι κάτι συγκεκριμένο.

5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τα αποτελέσματα που προέκυψαν μετά την ολοκλήρωση της έρευνας εξάγονται κάποια συμπεράσματα τα οποία αφορούν σχετικά με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Αρχικά το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι οι ιδιοκτήτες συμπεραίνουμε ότι αυτά τα άτομα έχουν καλή γνώση και εμπειρία στο τομέα του αγροτουρισμού και μπορούν να απαντήσουν ακόμα και στα προβλήματα που μπορεί να έχει μια επιχείρηση. Ο νομός έχει μικρές αγροτουριστικές επιχειρήσεις όπως παραδοσιακούς ξενώνες ενοικιαζόμενα δωμάτια και οινοποιεία.. Οι πιο πολλές από αυτές είναι οινοποιεία και από το συμπέρασμα της έρευνας φαίνεται να δραστηριοποιούνται αρκετά χρόνια στο τομέα του αγροτουρισμού ,άρα επιχειρήσεις με εμπειρία και γνώσης πάνω στο αντικείμενο τους. Σχετικά με το προφίλ των απασχολούμενων συμπεραίνουμε ότι η πλειοψηφία των ανδρών σε σχέση των γυναικών είναι αισθητή με τεράστια διαφορά και αυτό δικαιολογείται πως αναφερόμαστε σε εργασίες χειρονακτικές. Όσο αναφορά την ηλικιακή ομάδα των απασχολούμενων είναι κυρίως από 36 έως 45 ετών με σημαντικό ποσοστό και από 26 έως 35. Λίγοι είναι αυτοί από 45 έως 55 που εργάζονται. Όμως καμία ιδιαίτερη συμμετοχή δεν έχουν οι ομάδες κάτω των 25 και άνω των 67. Σε γενικά πλαίσια σχετικά υπάρχει ένα καλό μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων δηλαδή αναφερόμαστε σε επίπεδα λυκείου και Ανώτατης εκπαίδευσης που συμπεραίνουμε ότι υπάρχουν νέα άτομα με καλό επίπεδο γνώσεων. Συνεχίζουμε την συνέντευξή μας σε ότι αφορά τους επισκέπτες που έρχονται στις επιχειρήσεις. Καταλήγουμε μέσα από τα αποτελέσματα που προέκυψαν πως οι περισσότερες επιχειρήσεις έχουν διάφορες εθνικότητες δεν έχουν κάτι συγκεκριμένο βεβαίως όμως υπάρχουν και επιχειρήσεις που έχουν είτε Έλληνες είτε ξένους αλλά οι περισσότερες έχουν και τα δύο. Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, πολλές επιχειρήσεις χρηματοδοτήθηκαν με κάποιο τρόπο . Σε μεγάλο ποσοστό φάνηκε να ενισχύθηκαν μέσω προγράμματος ΕΣΠΑ που σημαίνει ότι χρηματοδοτήθηκαν με κάποιο πρόγραμμα που τους βοηθάει να προβάλλονται και να ενισχύουν στη αναβάθμιση της επιχείρησης τους, παρόλο που κάποιες άλλες χρηματοδοτήθηκαν και με άλλους τρόπους όπως τραπεζικά δάνεια και δικής τους δική τους χρηματοδότηση. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ασχολήθηκαν με το κλάδο από προσωπική επιλογή και όχι από ανάγκη για ενίσχυση του εισοδήματος. Παρότι υπάρχουν πολλοί τρόποι προβολής μιας επιχείρησης, μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται όλες οι επιχειρήσεις να προβάλλονται μέσα από τις ιστοσελίδες τους. Αυτό έρχεται να συνδεθεί και με τι μέσα χρησιμοποιούν οι επισκέπτες για να έρθουν και να επισκεφτούν τις επιχειρήσεις. Πλέον το διαδίκτυο είναι αυτό που κυριαρχεί και παίζει σημαντικό ρόλο στην επισκεψιμότητα τους αν και υπάρχουν και άλλοι τρόποι που χρησιμοποιούν οι επισκέπτες. Σχετικά με τις επιχειρήσεις που προσφέρουν κάποιες δραστηριότητες

στους επισκέπτες υπάρχει ένα εύρος. Πολλές αγροτουριστικές επιχειρήσεις φαίνεται να παρέχουν διαμονή, ξενάγηση σε οινοποιεία, γευσίγνωσία ακόμη και μεταποίηση. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να προσφέρουν στους επισκέπτες και μέσω του διαδικτύου να τους προσελκύσουν προσφέροντας τους κάτι διαφορετικό. Ο αγροτουρισμός προσφέρει πλεονεκτήματα προς τους επισκέπτες. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο νομός όπως τα αξιοθέατα , η επαφή με τη φύση τα οποία προσελκύουν τους επισκέπτες. Άρα , λοιπόν αναφερόμαστε σε ένα νομό με πολλά υπέρ και με πολλές προοπτικές αξιοποίησης αυτών. Παρόλο τα σημαντικά πλεονεκτήματα που προσφέρει ο νομός ως βαθμός ανάπτυξης του τα αποτελέσματα μας δείχνουν να μην είναι τόσο καλός. Αυτό οφείλεται στο ότι υπάρχει αργός ρυθμός ανάπτυξης και φαίνεται να υπάρχουν αίτια που το προκαλούν αυτό όπως ανεπάρκεια οδικού δικτύου, έλλειψη αξιοποίησης φυσικών πόρων. Τέλος , καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως πυρήνας βελτίωσης του αγροτουρισμού στο νομό δεν είναι μόνο ένας αλλά όλα τα παραπάνω αίτια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

6.1 Παρουσίαση της αγροτουριστικής επιχείρησης

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ ΚΤΗΜΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ

6.1.1 Ιστορία της επιχείρησης

Το Κτήμα Μερκούρη βρίσκεται στη Δυτική Πελοπόννησο, στο Κορακοχώρι, κοντά στο Κατάκολο (2χλμ), τον Πύργο (12 χλμ) και την Αρχαία Ολυμπία (32 χλμ). Πρόκειται για ένα παλιό, μεγάλο αγρόκτημα, με ιστορία 140 χρόνων στην παραγωγή οίνου, ελαιολάδου και παλαιότερα Κορινθιακής σταφίδας. Ανήκει στην οικογένεια Μερκούρη, με ρίζες από την Ήπειρο και την Πελοπόννησο, μια οικογένεια με ποικίλα ενδιαφέροντα αλλά και ιδιαίτερη αγάπη για τη γη. Η ίδρυση του κτήματος ανάγεται στο έτος 1864, όταν ο Θεόδωρος Μερκούρης, κοσμοπολίτης και ιδιαίτερα ικανός επιχειρηματίας με δράση στη Βόρεια Ιταλία και κυρίως στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, αγόρασε από παραχώρηση εθνικών γαιών τις εκτάσεις

που στη συνέχεια αποτέλεσαν το Κτήμα Μερκούρη⁵⁵. Ακολουθεί, λίγα χρόνια αργότερα, η εγκατάσταση του πρώτου αμπελώνα με μοσχεύματα της ποικιλίας «Ρεφόσκο» που εισάγονται από την βόρεια Ιταλία (Friuli). Στα τέλη του 19ου αιώνα, το κρασί του κτήματος γίνεται αντικείμενο εξαγωγής στην Ευρώπη. Καϊκία της εποχής αράζουν από καιρό σε καιρό στο μικρό όρμο του κτήματος για να φορτώσουν τα γεμάτα με κόκκινο μπρούσκο κρασί δρύινα βαρέλια, με προορισμό το λιμάνι της Τεργέστης. Παράλληλα, ο αμπελώνας του κτήματος, που γρήγορα θα γίνει ονομαστός στην Ηλεία, τροφοδοτεί για πολλές δεκαετίες τη γύρω ευρύτερη περιοχή με μοσχεύματα της ποικιλίας Refosco ή «Μερκούρη», όπως αυτή θα γίνει τοπικά γνωστή. Το 1930 ο Λεωνίδας Μερκούρης κατασκευάζει μέσα στο κτήμα ένα σύγχρονο για την εποχή του οινοποιείο, με υπόγειες δεξαμενές 300 t περίπου, το οποίο θα παραμείνει σε λειτουργία μέχρι το έτος 1960. Από το 1987, με την 3η και 4η γενιά της οικογένειας αρχίζει μια νέα, συστηματική προσπάθεια για την αναβίωση της οινοπαραγωγικής δραστηριότητας του κτήματος με παραγωγή τυποποιημένων κρασιών. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας ανασυγκροτούνται, εκσυγχρονίζονται και επεκτείνονται οι παλιές εγκαταστάσεις του οινοποιείου και ανανεώνονται οι αμπελώνες με νέες φυτεύσεις, ενώ το Κτήμα Μερκούρη από το 1992 παίρνει τη μορφή μιας οικογενειακής ανώνυμης εταιρείας.

Σήμερα η εταιρεία Κτήμα Μερκούρη Α.Ε. διευθύνεται από τους αδελφούς Βασίλη και Χρήστο Κανελλακόπουλο, 4η γενιά της οικογένειας.

6.1.2 Περιβάλλον

Εάν κάτι χαρακτηρίζει ιδιαίτερα το Κτήμα Μερκούρη αυτό είναι το περιβάλλον του. Η πανέμορφη πράσινη και γαλάζια φύση που το περιβάλλει, ο πλούτος της χλωρίδας και η ποικιλία της πανίδας του. Από άποψη τοπογραφίας, το Κτήμα καταλαμβάνει μια ορθογώνια περίπου έκταση, η οποία δυτικά οριοθετείται από τον όρμο «Χόρταις», τα δύο μικρά ακρωτήρια εκατέρωθεν, τη βραχονησίδα «Κόρακας» στην είσοδο του όρμου και το Ιόνιο πέλαγος.

Αποτελείται από ένα επίπεδο, σχεδόν οριζόντιο τμήμα στο οποίο έχουν αναπτυχθεί οι αμπελώνες, οι ελαιώνες, οι κτιριακές εγκαταστάσεις του οινοποιείου και οι κατοικίες της οικογένειας και από μια πλαγιά, η οποία κατηφορίζει προς τη θάλασσα και είναι κατάφυτη από κυπαρίσσια, βελανιδιές, κέδρους, πουρνάρια, δάφνες και πικροδάφνες, μυρτιές, σχίνους, αρωκάριες και πλειάδα άλλων δένδρων και φυτών. Το σύνολο της βλάστησης σε αυτή την περιοχή του Κτήματος είναι προϊόν μακροχρόνιας προσπάθειας για να αναπτυχθεί η γηγενής χλωρίδα και να συμπληρωθεί με νέα είδη δασικών και καλλωπιστικών φυτών. Το ανάπτυγμα της ακτής είναι βραχύδες, ανώμαλο και εντάσσεται αρμονικά στην συνολική εικόνα της περιοχής. Η χλωρίδα, χάρη στο σχετικά γόνιμο έδαφος και το υγρό αλλά ήπιο κλίμα της Δυτικής Ελλάδας, περιλαμβάνει δεκάδες δένδρων, θάμνων και φυτών των οποίων η παρουσία αποτελεί

---

⁵⁵ www.mercouri.gr

στοιχείο μεγάλης φυσικής ομορφιάς. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία των φοινίκων *Washingtonian sp.*, μια σειρά από τους οποίους οριοθετεί την σημερινή έκταση του Κτήματος προς το Βορρά, καθώς και της συστάδας από αιωνόβιες κουκουναριές *Pinus Pinea* κοντά στο οινοποιείο, στη σκιά των οποίων και με θέα το Ιόνιο Πέλαγος φιλοξενούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις, γευσιγνωσίες και οινικές συναντήσεις. Η πανίδα, στο προστατευόμενο φυσικό περιβάλλον του Κτήματος, είναι πλούσια και περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό ζώων, όπως αλεπούδες, λαγούς, σκατζόχοιρους, κουνάβια, οικόσιτα ζώα, χελώνες, φίδια και τρωκτικά. Από τα πουλιά, εκτός από τα ενδημικά πουλιά του δάσους και του αγρού και τα αποδημητικά, εντυπωσιακή είναι η παρουσία των παγωνιών - το «σήμα κατατεθέν» του Κτήματος. Γενικά, το περιβάλλον του Κτήματος αποτελεί ένα μικρό αλλά πλούσιο βίοτοπο για την προστασία και τον εμπλουτισμό του οποίου η φροντίδα είναι συνεχής. Ένα περιβάλλον, το οποίο για όσους αγαπούν και θέλουν να γνωρίσουν τη φύση αποτελεί ιδανικό προορισμό.

6.1.3 Εγκαταστάσεις

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις του Κτήματος Μερκούρη περιλαμβάνουν την κατοικία της οικογένειας, το κτιριακό συγκρότημα του οινοποιείου, τις υπόγειες κάβες, το κτίριο της παλιάς ταβέρνας και του σταύλου, όπου σήμερα στεγάζεται το μικρό λαογραφικό Μουσείο και το παρεκκλήσι του Κτήματος.

1. Η κατοικία της οικογένειας

Είναι μια αγροτική έπαυλη, ιταλίζουσας αρχιτεκτονικής μορφολογίας. Χτίστηκε στο διάστημα 1878-80, σε σχέδια άγνωστου αρχιτέκτονα και αποτέλεσε την κατοικία της οικογένειας Μερκούρη από την κατασκευή της μέχρι σήμερα.

Διώροφη, λιθόκτιστη με κεραμοσκεπή, στεγάζει την κυρίως κατοικία στον όροφο, ενώ στο ισόγειο βρίσκονται βοηθητικοί και αποθηκευτικοί χώροι. Το κτίσμα είναι αυστηρό και συμμετρικό. Χαρακτηριστικό είναι το κλιμακοστάσιο με τους δύο βραχίονες, το οποίο προβάλλεται στην ανατολική όψη-πρόσοψη, ενώ στη δυτική αντιστοιχεί μία βεράντα με θέα προς το δάσος, τον όρμο και το Ιόνιο Πέλαγος.

2. Το κτιριακό συγκρότημα του οινοποιείου

Αποτελείται από μια σειρά ισόγειων λιθόκτιστων κτιρίων σε επαφή, με δίριχτες ξύλινες στέγες, καθώς και ορισμένα νεότερα κτίρια. Στα κτίρια περιλαμβάνεται η

παλαιότερη οικοδομή του Κτήματος (1874) με τη χαρακτηριστική πέτρινη κιονοστοιχία της. Υπήρξε η αρχική κατοικία της οικογένειας που στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε για τη διαμονή των εργαζόμενων στο Κτήμα. Ακολούθησε η κατασκευή των υπόλοιπων κτιρίων, τα οποία στο παρελθόν στέγασαν το παλιό οινοποιείο, το ελαιοτριβείο, τη σταφιδαποθήκη, το ξυλουργείο και το αποστακτήριο του Κτήματος. Σήμερα όλοι οι χώροι ανακαινισμένοι, μαζί με τις νεότερες προσθήκες, στεγάζουν το εκσυγχρονισμένο οινοποιείο της Εταιρείας, λειτουργικά προσαρμοσμένοι στις ανάγκες του.

Περιλαμβάνουν την Υποδοχή και τους χώρους Διοίκησης της Εταιρείας, το Χημείο, το Εμφιαλωτήριο, το Χώρο Ετικετταρίσματος, Χώρους παραγωγής (οινοποίησης) και Αποθηκευτικούς χώρους.

Έχει διατηρηθεί μέρος του παλαιού εξοπλισμού με χαρακτήρα μουσειακό, ενώ μια παλιά υπόγεια δεξαμενή κρασιού έχει μετατραπεί σε μικρό χώρο γευσιγνωσίας.

Στα κτίρια αυτά, προστέθηκαν πρόσφατα το κτίριο των οινοποιητών και η αποθήκη των ετοιμών προϊόντων του Οινοποιείου.

3. Οι υπόγειες κάβες

Μια σειρά υπόγειων αιθουσών, συνολικής επιφάνειας 650 m², σε επαφή μεταξύ τους αλλά και με τα κεντρικά κτίρια του οινοποιείου, αποτελούν τις υπόγειες κάβες του Κτήματος Μερκούρη. Εδώ, σε δρύινα γαλλικά βαρέλια, ωριμάζουν τα κόκκινα κρασιά της Εταιρείας και παλιώνουν τα γεμάτα μπουκάλια πριν δοθούν στην κατανάλωση.

Όλοι οι χώροι είναι κλιματιζόμενοι. Σε αυτούς περιλαμβάνεται και το εμφιαλωτήριο του ελαιολάδου καθώς και ο ψυκτικός θάλαμος για τα σταφύλια που κατά την οινοποίηση ακολουθούν την διαδικασία της κρυοεκχύλισης.

4. Το μικρό Μουσείο

Μια συλλογή από παλιά αγροτικά εργαλεία και μηχανήματα του Κτήματος στεγάζεται στο χώρο των παλιών στάβλων που έχουν μετατραπεί σε ένα μικρό λαογραφικό μουσείο. Παλιά άροτρα, στροφυλιές, μάκινες, μικρά και μεγαλύτερα αντικείμενα συνδεδεμένα με την καλλιέργεια του αμπελιού, της κορινθιακής σταφίδας, της ελιάς και των προϊόντων τους εικονογραφούν τη γεωργική ιστορία και δραστηριότητες του Κτήματος Μερκούρη και των ανθρώπων του.

5. Το παρεκκλήσι

Πρόκειται για ένα μικρό ναΐδριο χτισμένο στα χρόνια του μεσοπολέμου, το οποίο ακολουθεί τη λιτή μοντερνιστική αρχιτεκτονική μορφολογία της περιόδου. Χαρακτηριστικό είναι το τέμπλο του φτιαγμένο από πέτρες της θάλασσας του Κτήματος. Βρίσκεται κοντά στο Μουσείο, σκιάζεται από τα δέντρα και φυτά του οπωρώνα και είναι αφιερωμένο στην Κατάθεση της Τιμίας Ζώνης της Θεοτόκου.

6.Τουριστικές υπηρεσίες αγροτουρισμού

Παράλληλα με την παραγωγική του δραστηριότητα (οίνοι και ελαιόλαδο), το Κτήμα Μερκούρη αξιοποιώντας την υπέροχη φύση που το περιβάλλει, τις παλιές, παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, εγκαταστάσεις του, τη φιλόξενη διάθεση του ανθρώπινου δυναμικού του και τα επώνυμα προϊόντα του, παρέχει Τουριστικές Υπηρεσίες Αγροτουρισμού, σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες φίλων της φύσης και του κρασιού.

Οι υπηρεσίες αυτές αφορούν σε:

A) Επισκέψεις-γευσιγνωσία.

Περιλαμβάνουν ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του οινοποιείου, στους αμπελώνες και στους ελαιώνες του Κτήματος, στο μικρό μας λαογραφικό μουσείο με τη συλλογή παλιών αγροτικών εργαλείων και μηχανημάτων, καθώς επίσης περίπατο στο δάσος, την παραλία και γενικά επαφή με την πανέμορφη φύση που περιβάλλει το Κτήμα. Ολοκληρώνονται με γευσιγνωσία των προϊόντων της Εταιρείας μας κάτω από τις αιωνόβιες κουκουναριές με θέα το Ιόνιο και τη Ζάκυνθο.

B) Φαγητό. Σε περίπτωση μεγαλύτερης ομάδας επισκεπτών, εάν ζητηθεί, υπάρχει η δυνατότητα catering με παραδοσιακές σπεσιαλιτέ, αλλά και διεθνή κουζίνα.

Γ) Παραμονή. Μικρές τουριστικές μονάδες γύρω από το Κτήμα καθώς και οργανωμένες ξενοδοχειακές μονάδες στην ευρύτερη περιοχή παρέχουν τη δυνατότητα ποιοτικού τουριστικού καταλύματος.

Δ) Αγορά προϊόντων του κτήματος Μερκούρη.

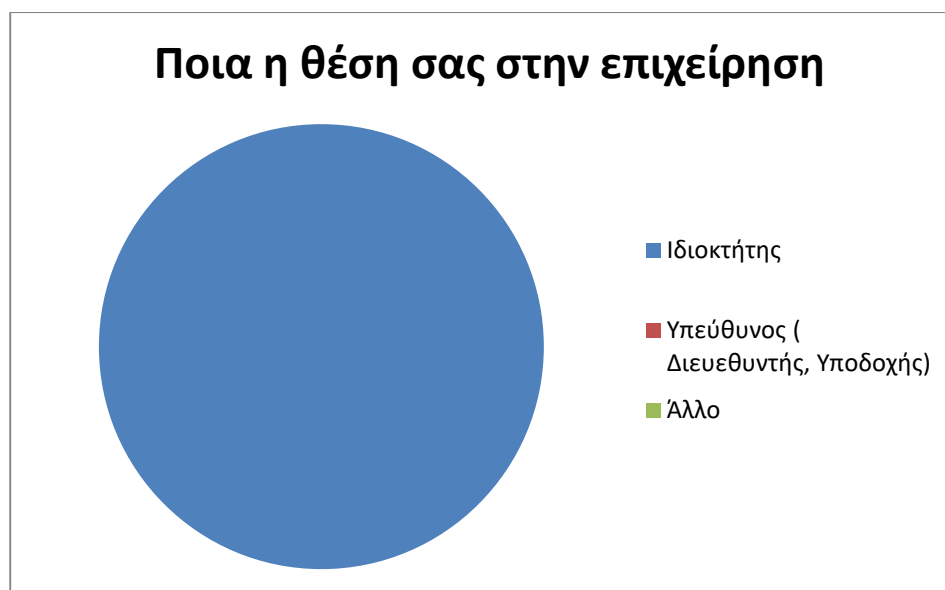
6.2 Σκοπός της έρευνας και η διαδικασία συνέντευξης με την επιχείρηση

Η συνέντευξη ολοκληρώθηκε μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με το ιδιοκτήτη της επιχείρησης επειδή είναι ένας άμεσος τρόπος επικοινωνίας και σου δίνει τη δυνατότητα να επεξεργαστείς περισσότερο τις ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις που τέθηκαν αφορούσαν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι οι ερωτήσεις να απαντηθούν και μέσω αυτών να προκύψουν κάποια αποτελέσματα σχετικά με το αγροτουρισμό του Νομού. Μέσω των ερωτήσεων προβάλλονται κάποιοι προβληματισμοί σχετικά με το αργό ρυθμό ανάπτυξης του Νομού και έτσι με αυτό τρόπο μπορούν να βρεθούν κάποιες αποτελεσματικές λύσεις παρότι ο Νομός προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα ως προς τη φύση και τα αξιοθέατα της.

6.3 Η προβολή των ερωτήσεων και τα αποτελέσματά τους

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται οι ερωτήσεις και τα αποτελέσματα που προέκυψαν έπειτα από τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου.

Γράφημα 1

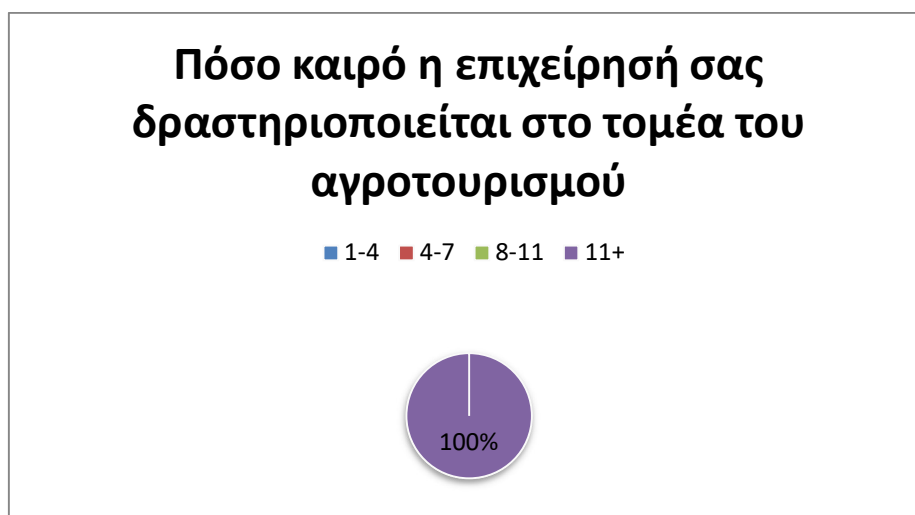
Στην πρώτη ερώτηση (**γράφημα 1**) που έχει να κάνει για το ποια είναι η θέση του ερωτηθέντος στη επιχείρηση, φαίνεται 100% να απαντά πως είναι ο ιδιοκτήτης αυτής.

Γράφημα 2

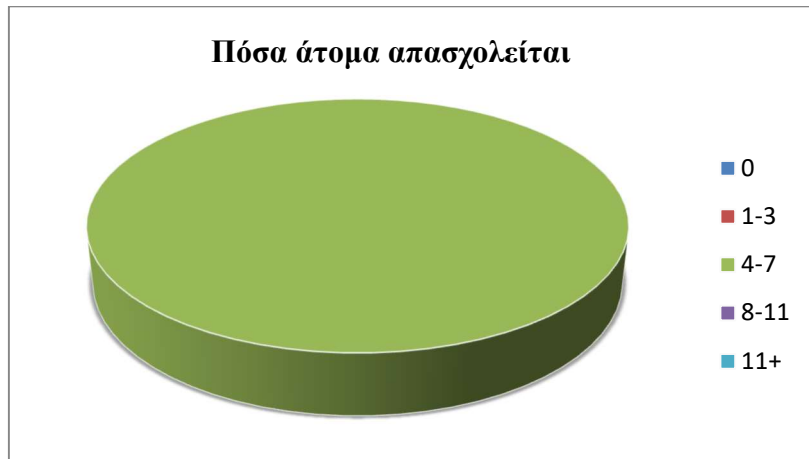
Όσο αναφορά στο δεύτερο γράφημα φαίνεται η απάντηση από το ιδιοκτήτη ξεκάθαρα πως το είδος της επιχείρησης είναι το οινοποιείο.

Γράφημα 3

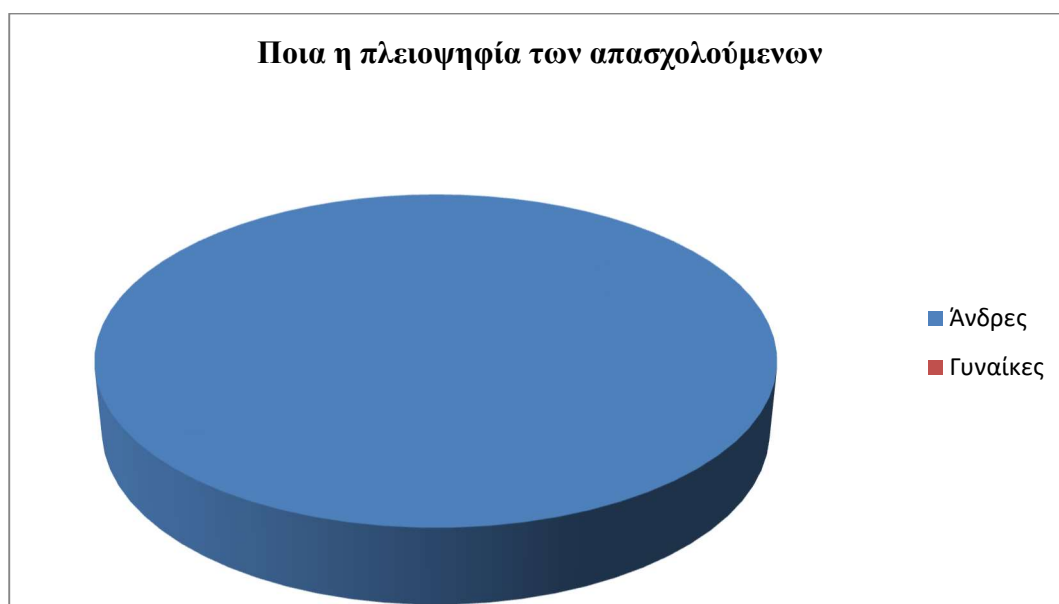
Για το πόσο καιρό η επιχείρηση δραστηριοποιείται στο τομέα του αγροτουρισμού παρουσιάζεται στη ερώτηση 3. Η επιχείρηση φαίνεται να δραστηριοποιείται για το διάστημα άνω των 11 χρόνων.

Γράφημα 4

Το επόμενο ερώτημα που παρουσιάζεται είναι πόσα άτομα απασχολεί η επιχείρηση. Μέσα από τη δήλωση του ιδιοκτήτη προκύπτει πως τα άτομα που απασχολεί η επιχείρηση είναι μεταξύ 4-7.

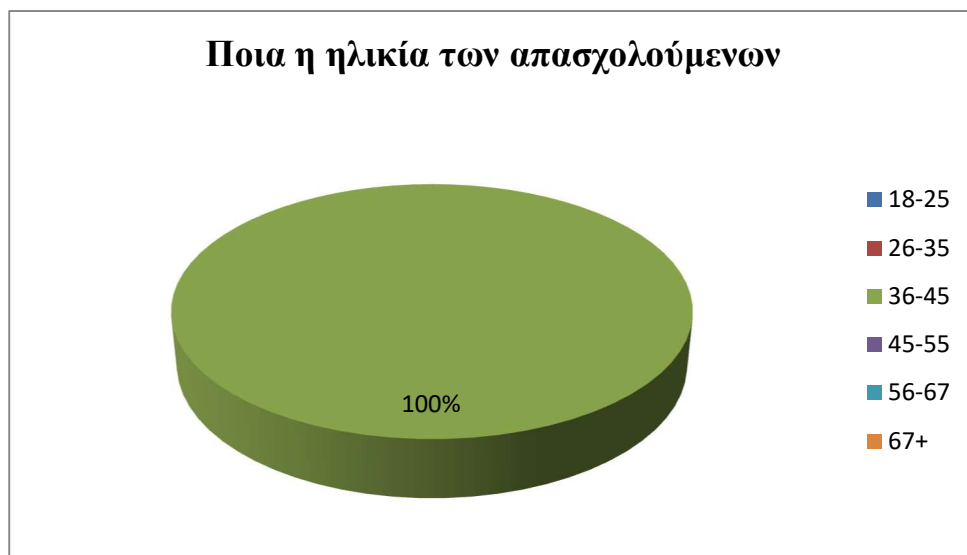
Γράφημα 5

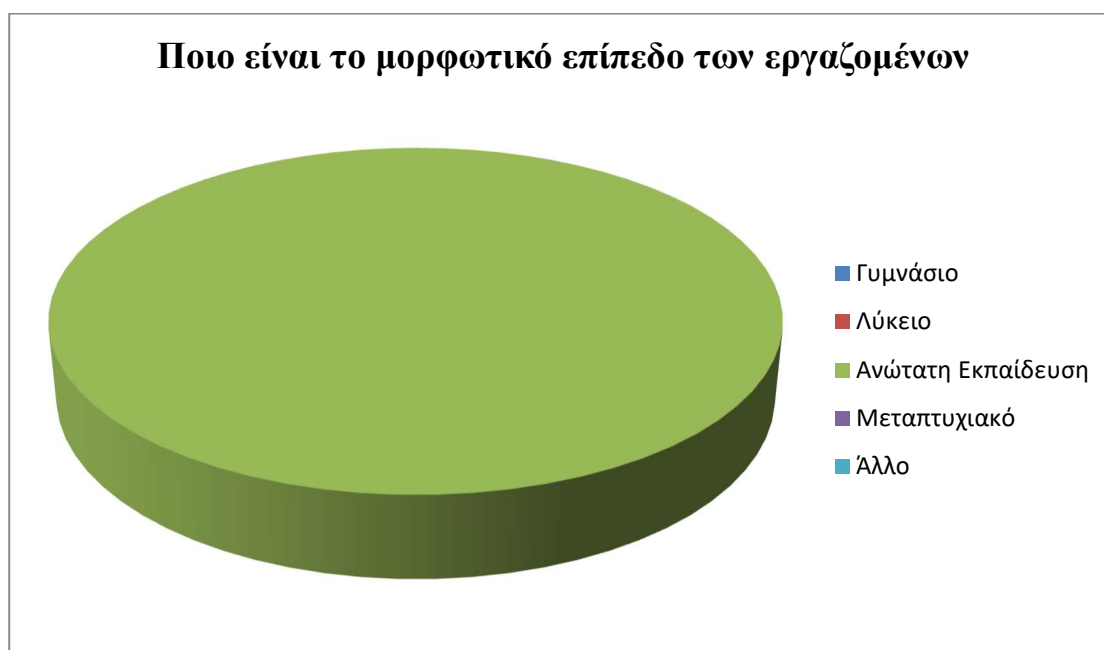
Όσο αναφορά τη πλειοψηφία των απασχολούμενων στην αγροτουριστική επιχείρηση η ερώτηση 5 (**γράφημα 5**)δείχνει το αποτέλεσμα ότι η ενασχόληση με το αγροτουρισμό γίνεται από τους άνδρες.

Γράφημα 6

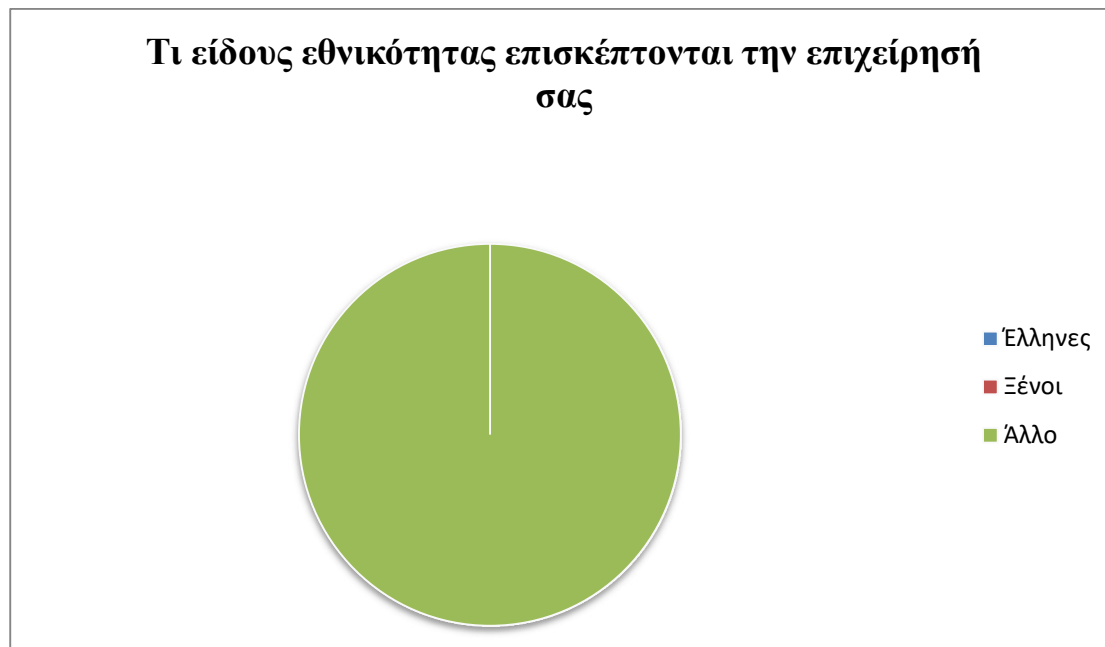
Συνεχίζοντας στην επόμενη ερώτηση τίθενται το ερώτημα σχετικά με το ποια είναι η ηλικία των απασχολούμενων. Συλλέγοντας λοιπόν, τις κατάλληλες απαντήσεις προκύπτει το αποτέλεσμα ότι οι άνδρες της επιχείρησης φαίνεται να είναι σε ηλικία μεταξύ 36-45.

Γράφημα 7

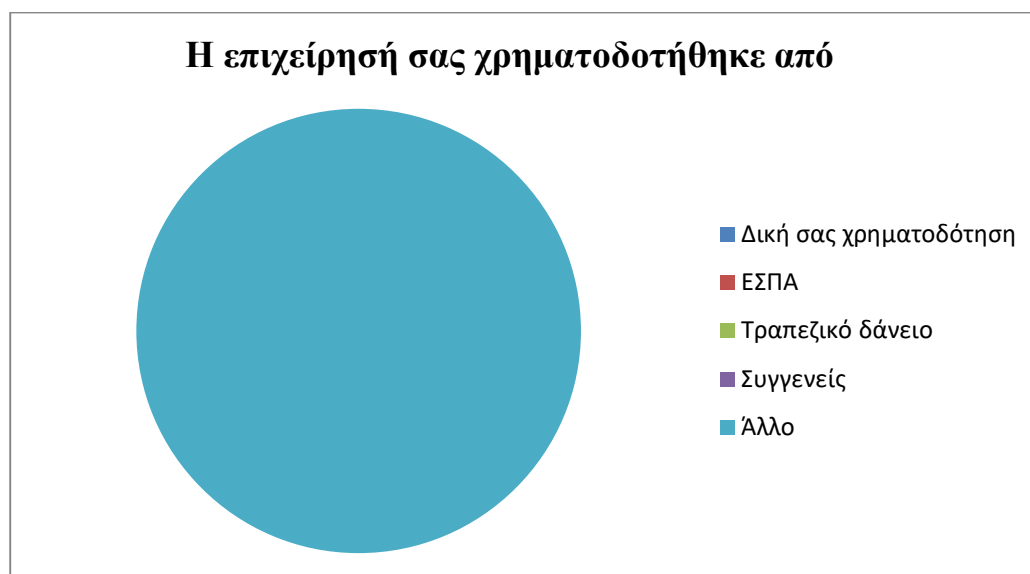
Στο **γράφημα 7** σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων, η επιχείρηση απασχολεί άτομα τα οποία το επίπεδό τους ανήκει στην ανώτατη εκπαίδευση δηλαδή είτε έχουν τελειώσει πανεπιστήμιο είτε κάποιο τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Γράφημα 8

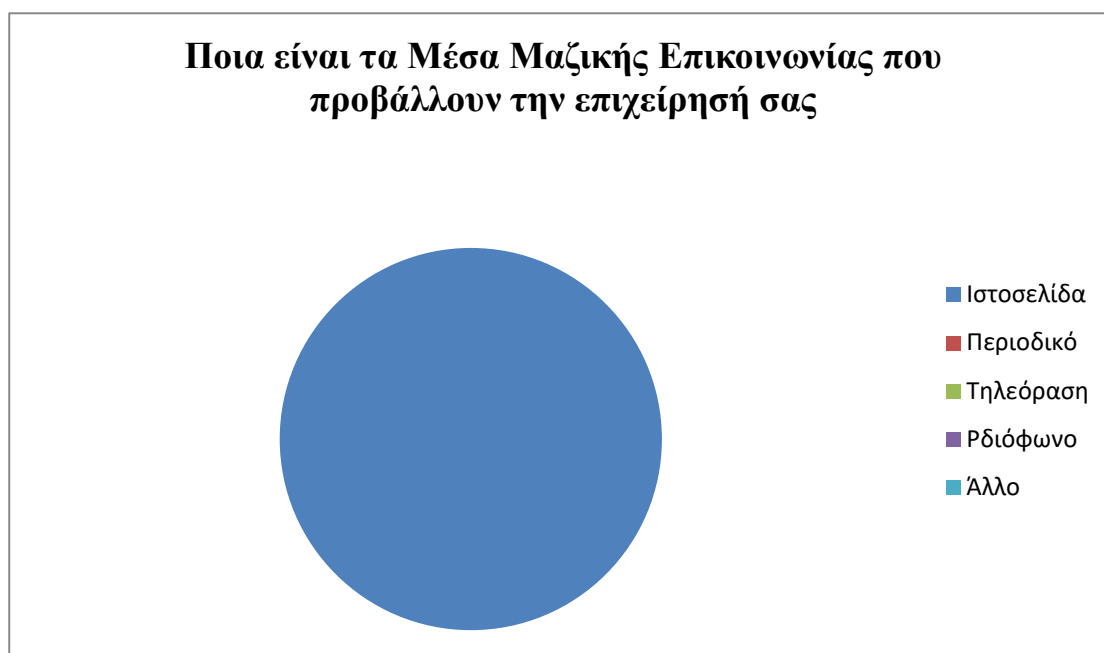
Η επιχείρηση αυτή είναι επισκέψιμη για όλο τον κόσμο όσο αναφορά την εθνικότητα . Έτσι λοιπόν, σχετικά με το τι είδους εθνικότητες επισκέπτονται την επιχείρηση προκύπτει πως ο ιδιοκτήτης επέλεξε την επιλογή άλλο αιτιολογώντας πως οι επισκέπτες είναι Έλληνες και ξένοι δηλαδή δεν υπάρχει κάτι σταθερό.

Γράφημα 9

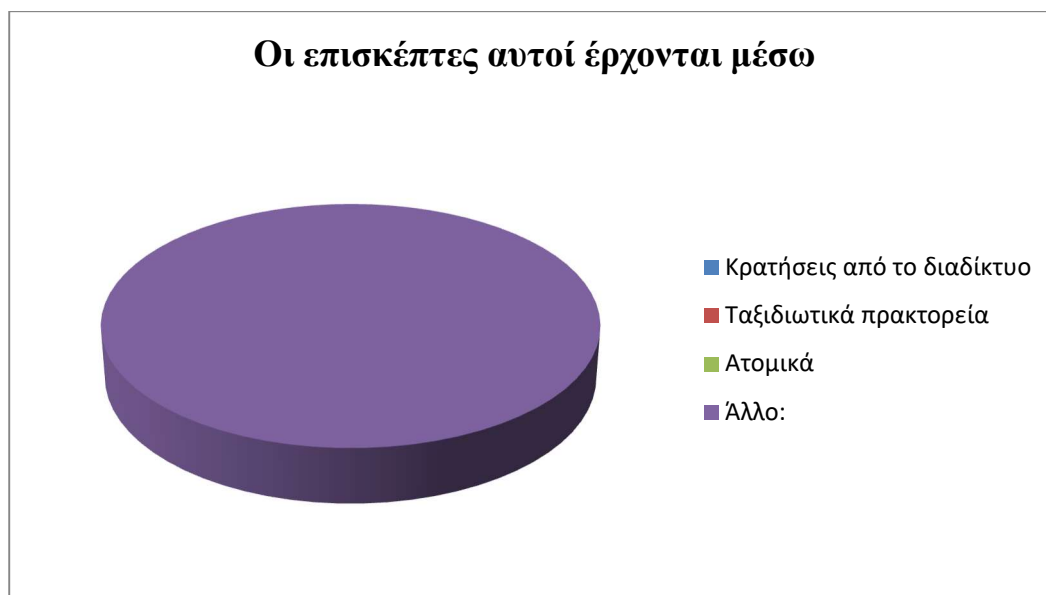
Όσο αναφορά για το πώς η επιχείρηση χρηματοδοτήθηκε θα απαντηθεί σε αυτή την ερώτηση. Ο ερωτηθέντας απάντησε επιλέγοντας την τέταρτη επιλογή δηλαδή το Άλλο αιτιολογώντας πως χρηματοδοτήθηκε με διάφορους τρόπους, δηλαδή την δική του χρηματοδότηση, μέσω ΕΣΠΑ και κάποιο δάνειο που πήρε και τον ενίσχυσε.

Γράφημα 10

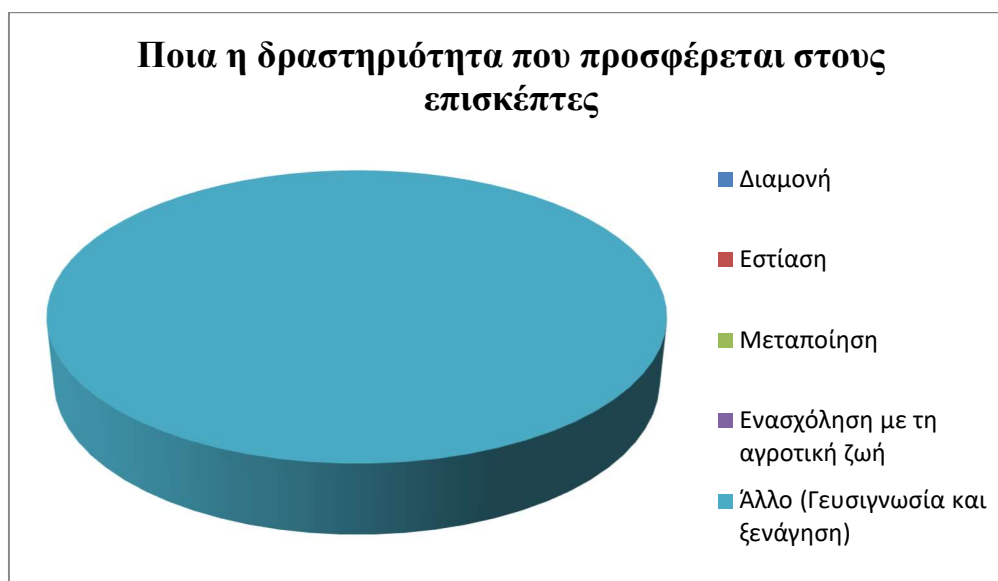
Συνεχίζοντας στην επόμενη ερώτηση και αρκετά σημαντική προκύπτει το ερώτημα ποια είναι τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας τα οποία προβάλλουν την επιχείρηση στο κόσμο. Βλέποντας τις τέσσερις επιλογές που υπάρχουν κυριαρχεί 100% η πρώτη επιλογή δηλαδή η επιχείρηση προβάλλεται από την ιστοσελίδα που έχει δημιουργήσει και την παρακολουθεί το κοινό.

Γράφημα 11

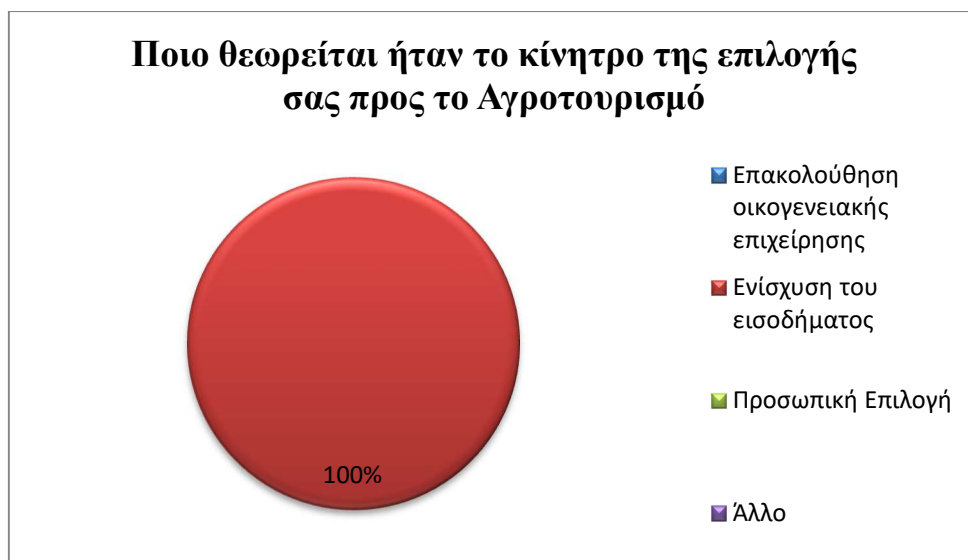
Στο **γράφημα 11** παρουσιάζεται η επιχείρηση την οποία την επισκέπτονται με όλους τους παραπάνω τρόπους, δηλαδή ο ιδιοκτήτης επέλεξε να απαντήσει τη επιλογή άλλο τεκμηριώνοντας την ότι ο κόσμος που επισκέπτεται την επιχείρηση είναι από κρατήσεις από το διαδίκτυο όπως είπαμε στην προηγούμενη ερώτηση πως η επιχείρηση έχει ιστοσελίδα που προβάλλεται ακόμη και από ταξιδιωτικά πρακτορεία όπου λογικά μεγάλη πιθανότητα να είναι από την περιοχή λόγο ότι υπάρχει το λιμάνι του Κατάκολου και υπάρχουν πολλοί τουρίστες και η τελευταία επιλογή ατομικά μπορεί να επισκεφτεί ο καθένας το οινοποιείο , οπότε υπάρχει μια ποικιλία επιλογών και όχι κάτι συγκεκριμένο.

Γράφημα 12

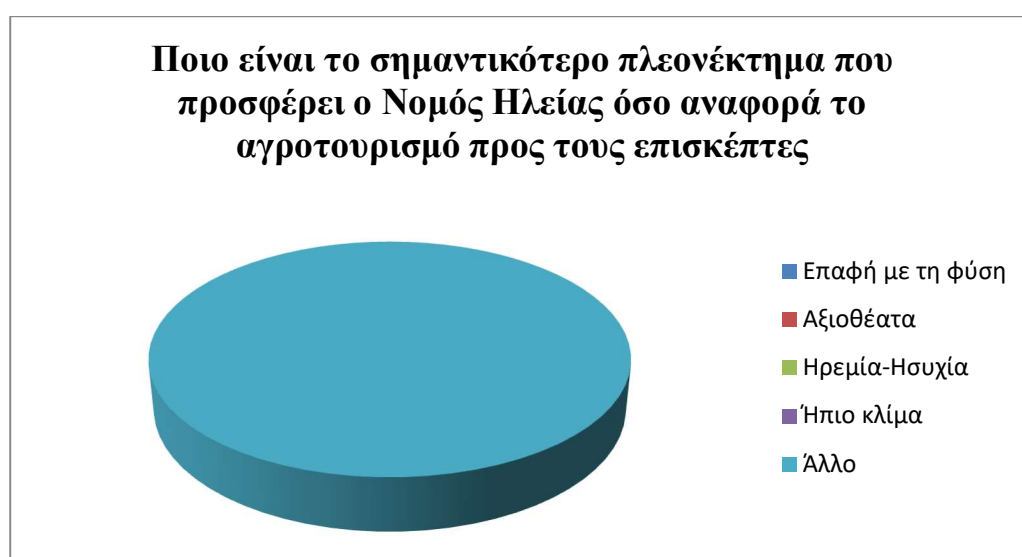
Σύμφωνα με τα παραπάνω η αγροτουριστική επιχείρηση επέλεξε μια άλλη επιλογή δραστηριότητας που προσφέρει στους επισκέπτες της. Έτσι φαίνεται λοιπόν πως δεν τους παρέχει τις παραπάνω δραστηριότητες αλλά κάτι διαφορετικό. Αυτό είναι η γευσσιγνωσία αλλά και η ξενάγηση στο χώρο του οινοποιείου.

Γράφημα 13

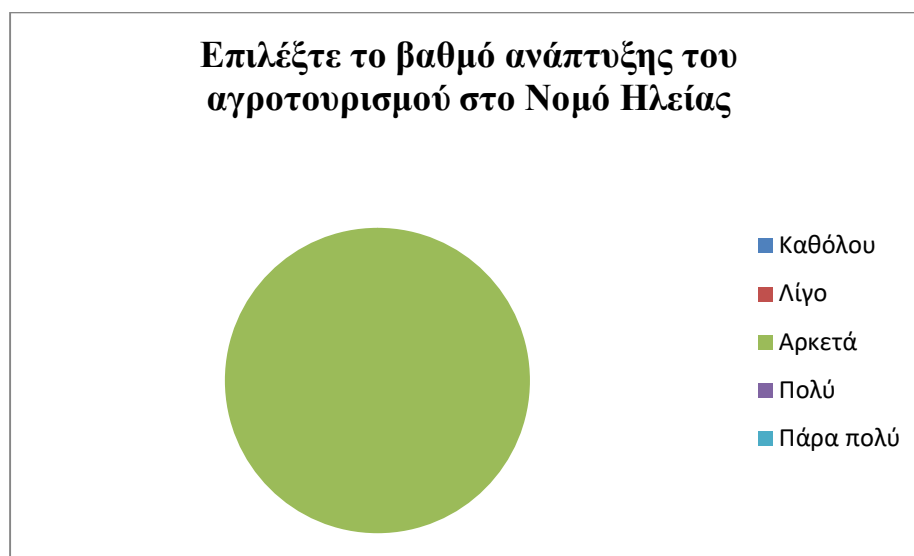
Το κίνητρο της επιχείρησης προς το κλάδο του αγροτουρισμού εντοπίζεται στο **γράφημα 13**. Το κίνητρο που έκανε την αγροτουριστική επιχείρηση ήταν η ενίσχυση του εισοδήματος τους με ποσοστό 100%.

Γράφημα 14

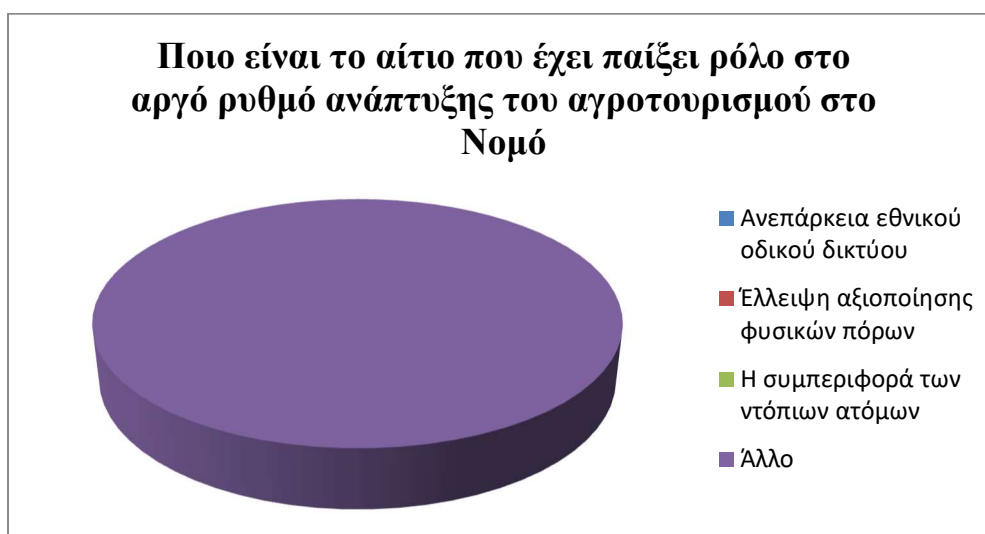
Στην ερώτηση ποιο είναι το σημαντικότερο πλεονέκτημα που προσφέρει ο Νομός Ηλείας όσο αναφορά το αγροτουρισμό προς τους επισκέπτες (βλέπε **γράφημα 14**) αξίζει να αναλυθεί γιατί ο ερωτηθέντας απαντά πως όλα τα πλεονεκτήματα που υπάρχουν παραπάνω είναι σημαντικά και δεν εστιάζει σε κάτι συγκεκριμένο. Μέσα από αυτή την απάντηση φαίνεται πως ο Νομός προσφέρει ιδανικά πλεονεκτήματα στους επισκέπτες σχετικά με τη φύση και τα αξιοθέατα του αλλά και το κλίμα που βοηθάει και προσελκύει τον επισκέπτη να έρθει στην περιοχή αυτή.

Γράφημα 15

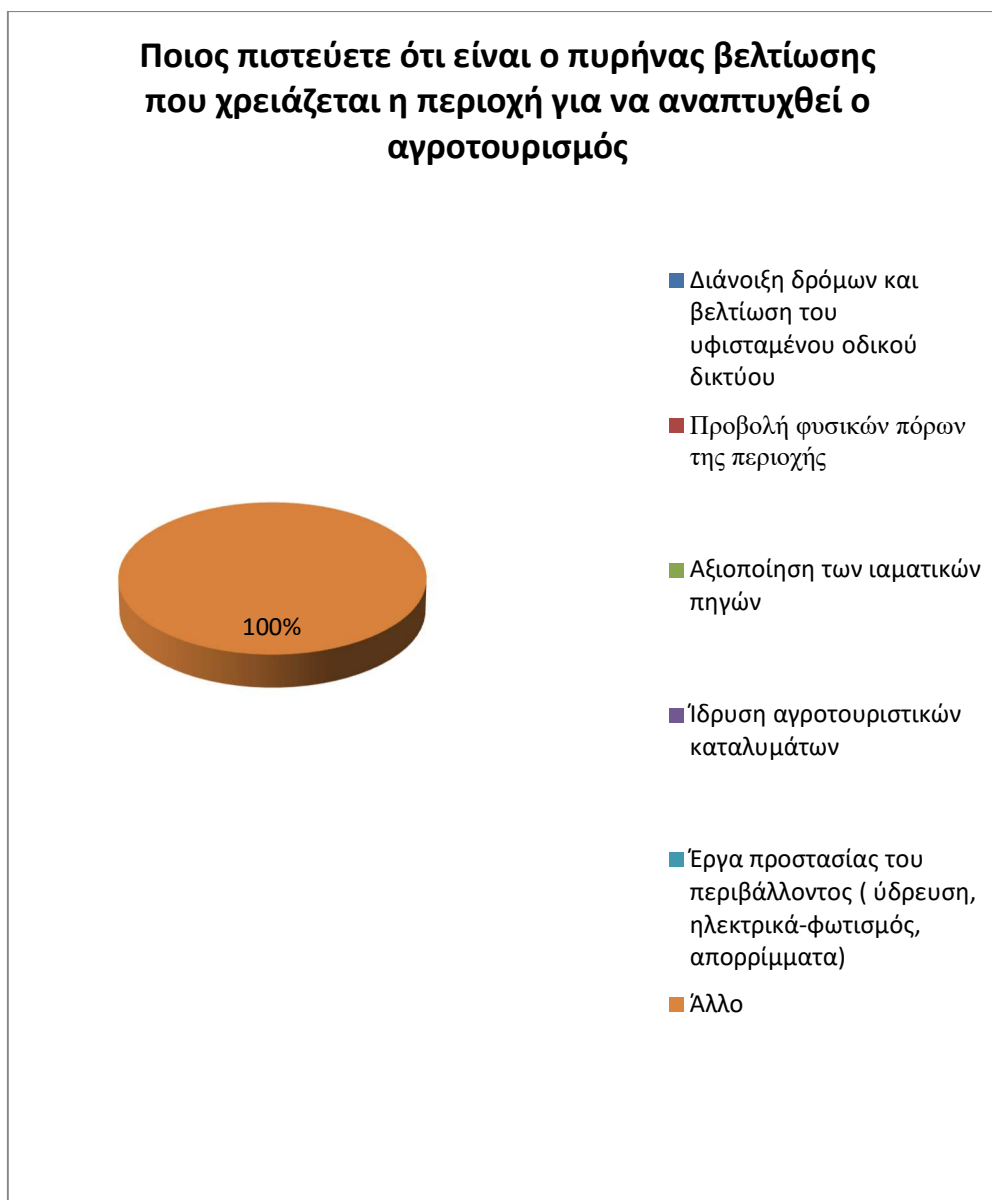
Σύμφωνα με αυτή την ερώτηση αναδεικνύεται το γεγονός πως η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας με βάση τις παραπάνω επιλογές ο ερωτηθέντας επιλέγει την τρίτη επιλογή θεωρώντας αρκετά αναπτυγμένος ο Νομός δηλαδή μια μέτρια κατάσταση.

Γράφημα 16

Με βάση το παραπάνω ερώτημα (βλέπε το γράφημα 16) που υπάρχει ο ερωτηθέντας επιλέγοντας την τέταρτη επιλογή με ποσοστό 100% και τεκμηριώνει την απάντησή του πως όλα τα παραπάνω αίτια έχουν παίξει ρόλο και δεν εστιάζει σε κάτι συγκεκριμένο.

Γράφημα 17

Στην τελευταίο γράφημα του ερωτηματολογίου για το ποιος πιστεύει πως θα ήταν ο πυρήνας βελτίωσης που χρειάζεται η περιοχή για να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός ο ερωτηθέντας έχοντας μπροστά του αρκετές επιλογές πιστεύει πως όλες οι παραπάνω επιλογές είναι σημαντικές στο πλαίσιο ανάπτυξης του Νομού και δεν επικεντρώνει την απάντησή του σε μία συγκεκριμένη.

6.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.4.1 Ανάλυση συμπερασμάτων

Μέσα από τη πορεία των ερωτήσεων του προηγούμενου κεφαλαίου και των απαντήσεων που δόθηκαν, προέκυψαν κάποια συμπεράσματα για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Ξεκινώντας με την πρώτη ερώτηση που έχει να κάνει σχετικά με τη θέση του ερωτούμενου στην επιχείρηση, φαίνεται ξεκάθαρα από την απάντηση πως είναι ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης, ουσιαστικά και στη συνέχεια των ερωτήσεων ο ερωτώμενος είναι ένα ιδιαίτερο άτομο με εμπειρία και γνώση σε ότι μας αναφέρει. Συνεχίζοντας στη δεύτερη ερώτηση σχετικά με το είδος της επιχείρησης προκύπτει το συμπέρασμα ότι είναι το οινοποιείο άλλωστε και πάνω σε αυτό γίνεται η μελέτη. Σχετικά, για το χρονικό διάστημα που η επιχείρηση δραστηριοποιείται στο τομέα αγροτουρισμού ο ερωτώμενος απαντά πως η επιχείρηση είναι πάνω από 11 χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι μιλάμε για μια επιχείρηση με χρόνια εμπειρίας και γνώσης στο τομέα του κρασιού και μέσω αυτού του συμπεράσματος φαίνεται πως στη πορεία της συνέντευξης θα συλλέξουμε αρκετές πληροφορίες ζωντανές και καλή γνώση των πραγμάτων. Στην τέταρτη ερώτηση σχετικά με πόσα άτομα απασχολεί η επιχείρηση ο ερωτώμενος απαντά πως μιλάμε για μια επιχείρηση τεσσάρων έως επτά ατόμων δηλαδή συμπεραίνουμε ότι τα άτομα δεν είναι ούτε πάρα πολλά ούτε και λίγα, γενικά μια μέση κατάσταση θα λέγαμε πως υπάρχει καλύτερος συντονισμός και συνεννόησης μεταξύ αυτών. Σύμφωνα με τα παραπάνω, έρχεται να συνδεθεί και η επόμενη ερώτηση για το ποια είναι η πλειοψηφία των απασχολούμενων. Συνεπάγεται το συμπέρασμα πως οι άνδρες είναι οι εργαζόμενοι στην επιχείρηση, μας αναφέρει ο ιδιοκτήτης αναμενόμενο εφόσον από την προηγούμενη ερώτηση καταλαβαίνουμε ότι είναι λίγα τα άτομα που απασχολεί η επιχείρηση και λόγο ότι η εργασία αυτή έχει να κάνει με χειρονακτική δουλειά διαπιστώνουμε και το ανάλογο αποτέλεσμα. Έτσι λοιπόν η μία ερώτηση ακολουθεί την άλλη και έρχεται να προκύψει το ερώτημα για το ποια είναι η ηλικία των απασχολούμενων. Όπως προκύπτει από τη δήλωση του ερωτώμενου οι άνδρες που εργάζονται στην επιχείρηση είναι μεταξύ 36 με 45 ετών. Συνεπώς, προκύπτει το αποτέλεσμα ότι το προσωπικό της επιχείρησης είναι αρκετά έμπειρο και με γνώση πάνω στο αντικείμενο λόγο ηλικίας αυτών και επίσης η επιχείρηση φαίνεται ότι έχει υπαλλήλους οι οποίοι εργάζονται χρόνια δηλαδή υπάρχει μια σταθερότητα στο εργατικό δυναμικό. Ανάλογο αποτέλεσμα προκύπτει και στο επόμενο ερώτημα το οποίο έχει να κάνει με το μορφωτικό επίπεδο που έχουν οι εργαζόμενοι. Εφόσον μιλάμε ότι οι εργαζόμενοι είναι σχετικά νέα άτομα, ο ιδιοκτήτης μας αναφέρει ότι το μορφωτικό επίπεδο αυτών είναι η ανώτατη εκπαίδευση. Ολοκληρώνοντας λοιπόν το κομμάτι σε ότι έχει να κάνει με το προσωπικό καταλήγουμε ότι λόγο αυτών των

αποτελεσμάτων που προέκυψαν μιλάμε για ένα αρκετά καλό επίπεδο που κρατάει στα χέρια της αυτή η επιχείρηση . Η ερώτηση που αναφέρετε σχετικά με το τι είδους εθνικότητας είναι οι επισκέπτες ο ιδιοκτήτης μας απαντά πως αυτοί είναι Έλληνες και ξένοι. Γενικότερα , στο Νομό λόγο ότι υπάρχει λιμάνι και έρχονται πολλά κρουαζιερόπλοια συνεπώς υπάρχει επισκεψιμότητα και από ξένους συνεπάγεται ότι είναι πολύ σημαντικό αυτό για την επιχείρηση για διάφορους τρόπους.

Ακολουθώντας μια ροή πληροφοριακών ερωτήσεων φτάνουμε στο σημείο να ερωτηθεί ο ιδιοκτήτης για το πώς χρηματοδοτήθηκε η επιχείρηση. Έτσι λοιπόν μας απαντάει έχοντας μπροστά του κάποιες επιλογές πως η επιχείρηση είναι ενισχυμένη από δική του χρηματοδότηση που πρόσφερε σε αυτή, μέσω ΕΣΠΑ δηλαδή κάποιο επιδοτούμενο πρόγραμμα που πήρε για να τον ενισχύσει οικονομικά αλλά και ένας ακόμη τρόπος που ενισχύθηκε η επιχείρηση του ήταν από κάποιο τραπεζικό δάνειο. Συμπεραίνουμε πως η αγροτουριστική επιχείρηση στο οικονομικό τομέα ενισχύθηκε με διάφορους τρόπους , συνεπώς ο ιδιοκτήτης έχει προσκομίσει μέσα στην επιχείρηση του μεγάλο κεφάλαιο. Η επόμενη ερώτηση αναφέρετε στα μέσα μαζικής επικοινωνίας που προβάλλουν την επιχείρηση. Η επιχείρηση φαίνεται να διαφημίζεται από το διαδίκτυο δηλαδή από τη ιστοσελίδα που έχει δημιουργήσει πληροφορεί το κοινό για ότι έχει να κάνει με αυτή. Καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι παρόλο ότι υπάρχουν και άλλοι τρόποι προώθησης και προβολής μιας επιχείρησης , ο πλέον διαδεδομένος τρόπος είναι το διαδίκτυο. Σε αντιστοιχία με το προηγούμενο συμπέρασμα έρχεται και το επόμενο συμπέρασμα που αναφέρεται με ποιους τρόπους ο κόσμος επισκέπτεται την αγροτουριστική επιχείρηση. Ο ερωτώμενος απαντά πως υπάρχουν πολλά μέσα που μπορεί ένας επισκέπτης να έρθει. Όπως είπαμε και πριν πλέον το διαδίκτυο είναι αυτό που χρησιμοποιεί αυτός που ενδιαφέρεται. Έτσι λοιπόν οι επισκέπτες μας απαντά ο ιδιοκτήτης πως κάνουν κράτηση μέσω διαδικτύου, πολλοί έρχονται και μέσω ταξιδιωτικών πρακτορείων αλλά και ατομικά ο καθένας μπορεί να κάνει την επίσκεψή του. Ουσιαστικά οι τρόποι επίσκεψης της αγροτουριστικής δεν είναι συγκεκριμένοι. Μια άλλη ερώτηση που αφορά τους επισκέπτες έχει να κάνει σχετικά ποια είναι η δραστηριότητα που προσφέρει η επιχείρηση. Ο ερωτώμενος απαντά πως αυτό που προσφέρει είναι γευσσιγνωσία και ξενάγηση στο χώρο. Αυτές οι δύο δραστηριότητες συμπεραίνουμε πως με αυτούς τους τρόπους θα προσελκύσουν το επισκέπτη και με σκοπό να ψωνίσει διάφορα πράγματα από αυτά που του προσφέρουν αλλά και με τη ξενάγηση να μάθει σχετικά για το κρασί δηλαδή τα στάδια από τη παραγωγή μέχρι τη κατανάλωση. Στη συνέχεια της συνέντευξης προκύπτει ένα ιδιαίτερο ερώτημα στο ιδιοκτήτη, σχετικά ποιο θεωρεί ότι ήταν το κίνητρο της επιλογής του για το Αγροτουρισμό. Έχοντας κάποιες επιλογές που έχει μπροστά του επιλέγει να μας απαντήσει πως το κίνητρο ήταν να ενισχύσει το εισόδημα του. Συμπερασματικά, καταλήγουμε ότι μέσα από το κέρδος ενισχύεται οικονομικά μια επιχείρηση. Προχωρώντας τη συνέντευξη πλέον σε ένα άλλο είδος ερωτήσεων που αφορά το Νομό Ηλείας. Ο ιδιοκτήτης ερωτήθηκε για το ποιο είναι το σημαντικότερο πλεονέκτημα που προσφέρει ο Νομός Ηλείας όσο αναφορά το αγροτουρισμό προς τους επισκέπτες και απαντά πως δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο αλλά ότι τα αξιοθέατα που έχει ο Νομός ,η επαφή με τη φύση το ήπιο κλίμα και η ηρεμία που προσφέρει είναι ότι το ιδανικότερο για όποιο θέλει να

επισκεφτεί αυτό. Όσο αναφορά το βαθμό ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Νομό ο ερωτώμενος απάντησε πως είναι αρκετά αναπτυγμένος, ουσιαστικά μιλάμε μια μέση κατάσταση ούτε είναι σε πάρα πολύ καλό στάδιο αναπτυγμένος αλλά ούτε και καθόλου. Εκτός από τα πλεονεκτήματα που αναφέραμε ότι έχει ο Νομός στην πιο πάνω ερώτηση συμπεράναμε ότι είναι αρκετά αναπτυγμένος που σημαίνει ότι υπάρχει κάποιο αίτιο στο αργό ρυθμό ανάπτυξης του. Απαντώντας λοιπόν ο ερωτηθέντας σε αυτό μας λέει πως δεν υπάρχει ένα αίτιο συγκεκριμένο. Η ανεπάρκεια εθνικού οδικού δικτύου, η έλλειψη αξιοποίησης φυσικών πόρων και η συμπεριφορά των ντόπιων ατόμων είναι αυτά τα αίτια τα οποία στερούν την ακόμη καλύτερη ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Συνεπάγεται το συμπέρασμα πως ο Νομός στερεί σε σημαντικά θέματα για να αναπτυχθεί τα οποία θεωρεί ο ερωτώμενος αρκετά σημαντικά. Τέλος, θα πρέπει να βελτιωθεί σε όλα τα παραπάνω αίτια ακόμη να δημιουργηθούν ιαματικές πηγές και αγροτουριστικά καταλύματα αλλά και κάποια έργα προστασίας. Με αυτά θα αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό αφενός να προελκύσει τον επισκέπτη και αφετέρου ο Νομός να βρίσκεται σε ένα πάρα πολύ καλό επίπεδο επισκεψιμότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Ανδριώτης Κ. (2008). *Αειφορία και Εναλλακτικός τουρισμός*. Αθήνα.: ΣΤΑΜΟΥΛΗ ΑΕ
- Αποστολόπουλος Κ- Σδράλη Δ. (2009). *Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός υπαίθρου*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική
- Ασκέλη Σ. (2007). *Επιχειρήστε... αγροτουριστικά. Πώς να οργανώσετε τη δική σας αγροτουριστική επιχείρηση*. Αθήνα: ΚΕΡΚΥΡΑ ΑΕ.
- Βαρβαρέσος Σ. (2000). *Τουρισμός, Έννοιες, Μεγέθη, Δομές*. Αθήνα: Προπομπός
- Βενετσανοπούλου Μ. (2006). *Η Κρατική Συμβολή στο Τουρισμό. Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη-Θεσμικό Πλαίσιο*. Αθήνα : Interbooks
- Ηγουμενάκης Ν. (1997). *Τουριστική Οικονομία*. Αθήνα:Interbooks
- Ηγουμενάκης Ν. Κραβαρίτης Κ. Λύτρας Π. (1999). *Εισαγωγή στο Τουρισμό*. Αθήνα: Interbooks
- Λαγός Δ. (2005). *Τουριστική Οικονομική*. Αθήνα: Κριτική.
- Σιτάρας Θ- Τζένος Χ. (2007). *Εισαγωγή στη θεωρία του τουρισμού*. Αθήνα: Interbooks
- Τσάρτας Π. (1996). *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι :Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*, Αθήνα : Εξάντας

Ξενόγλωσση

- Pevetz, W. (1991) Agriculture and tourism in Austria, Tourism Recreation Research
- Seekings, John (1989), Components of Tourism. In Witt, Stephen F. and Luiz Moutinho Ed, Tourism Marketing and Management Handbook (Hemel Hempstead: Prentice Hall).

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

- www.agrotikianaptixi.gr
- www.gtp.gr
- www.mercouri.gr
- www.olympiaholiday.gr

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΡΟΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ

Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες και τη λειτουργία της κάθε επιχείρησης. Ακόμη ποια είναι τα προβλήματα του Νομού τομέα του αγροτουρισμού και πως θα μπορούσε να βελτιωθεί η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας. Οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου θα χρησιμοποιηθούν για ερευνητικούς λόγους από το φοιτητή Λιαπαρίνο Σπυρίδων στα πλαίσια της πτυχιακής του εργασίας του τμήματος Διοίκησης Οικονομίας και Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών μονάδων του Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας. Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων που αφιερώσατε από το ελεύθερο σας χρόνο για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Οι απαντήσεις είναι εμπιστευτικές και γνωστές μόνο σε εσάς.

*Απαιτείται

1. Ποια η θέση σας στην επιχείρηση*:

- Ιδιοκτήτης
- Υπεύθυνος (Διευθυντής, Υποδοχής)
- Άλλο.....

2. Το είδος της επιχείρησης*:

- Ξενώνας
- Παραδοσιακοί ξενώνες
- Ενοικιαζόμενα δωμάτια
- Παραδοσιακό αγρόκτημα
- Οινοποιείο
- Άλλο.....

3.Πόσο καιρό η επιχείρησή σας δραστηριοποιείται στο τομέα του αγροτουρισμού*:

- 1-3
- 4-7
- 8-11
- 11+
- Άλλο.....

4.Πόσα άτομα απασχολείται*:

- 0
- 1-3
- 4-7
- 8-11
- 11+
- Άλλο.....

5.Ποια η πλειοψηφία των απασχολούμενων*:

- Άνδρες
- Γυναίκες

6. Ποια η ηλικία των απασχολούμενων*:

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-67

7. Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων

- Γυμνάσιο
- Λύκειο
- Ανώτατη Εκπαίδευση
- Μεταπτυχιακό
- Άλλο.....

8. Τι είδους εθνικότητας επισκέπτονται την επιχείρησή σας*:

- Έλληνες
- Ξένοι(Ευρωπαίοι, Ασιάτες)
- Άλλο.....

9. Η επιχείρησας χρηματοδοτήθηκε από

- Δική σας χρηματοδότηση
- ΕΣΠΑ
- Τραπεζικό δάνειο
- Συγγενείς
- Άλλο.....

10. Ποια είναι τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας που προβάλλουν την επιχείρησας

- Ιστοσελίδα
- Περιοδικό
- Τηλεόραση
- Ραδιόφωνο
- Άλλο.....

11. Οι επισκέπτες αυτοί έρχονται μέσω*:

- Κρατήσεις από το διαδίκτυο
- Ταξιδιωτικά πρακτορεία
- Ατομικά
- Άλλο.....

12. Ποια η δραστηριότητα που προσφέρεται στους επισκέπτες*:

- Διαμονή
- Εστίαση

- Μεταποίηση
- Ενασχόληση με τη αγροτική ζωή
- Άλλο.....

13. Ποιο θεωρείται ήταν το κίνητρο της επιλογής σας προς το Αγροτουρισμό*:

- Επακολούθηση οικογενειακής επιχείρησης
- Ενίσχυση του εισοδήματος
- Προσωπική επιλογή
- Άλλο.....

14. Ποιο είναι το σημαντικότερο πλεονέκτημα που προσφέρει ο Νομός Ηλείας όσο αναφορά το αγροτουρισμό προς τους επισκέπτες*:

- Επαφή με τη φύση
- Αξιοθέατα
- Ηρεμία-Ησυχία
- Ήπιο κλίμα
- Άλλο.....

15. Επιλέξτε το βαθμό ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Νομό Ηλείας*:

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

16. Ποιο είναι το αίτιο του έχουν παίξει ρόλο στο αργό ρυθμό ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο Νομό*:

- Μικρή διάρκεια τουριστικής περιόδου
- Ανεπάρκεια εθνικού οδικού δικτύου
- Έλλειψη αξιοποίησης φυσικών πόρων
- Η συμπεριφορά των ντόπιων ατόμων
- Άλλο.....

17. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο πυρήνας βελτίωσης που χρειάζεται η περιοχή για να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός*:

- Διάνοιξη δρόμων και βελτίωση του ήδη υφισταμένου οδικού δικτύου
- Προβολή των φυσικών πόρων της περιοχής
- Αξιοποίηση των ιαματικών πηγών
- Ίδρυση αγροτουριστικών καταλυμάτων
- Έργα προστασίας του περιβάλλοντος (ύδρευση, ηλεκτρικά-φωτισμός, απορρίμματα)
- Άλλο.....

